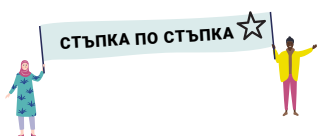

ЕНЕРГИЙНИ ОБЩНОСТИ

ПРАКТИЧЕСКИ НАРЪЧНИК ЗА СЪЗДАВАНЕ
НА ОБЩНОСТНА ЕНЕРГИЙНА СИСТЕМА

ЕНЕРГИЙНИ ОБЩНОСТИ

ПРАКТИЧЕСКИ НАРЪЧНИК ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ОБЩНОСТНА ЕНЕРГИЙНА СИСТЕМА

ОКТОМВРИ 2020

Организациите, които колективно създадоха този наръчник, си сътрудничат като част от Европейската коалиция за общностна енергия. Бихме искали да благодарим на всички членове на коалицията, които прегледаха текста и допринесоха за реализирането на тази идея.

Възможно е някои от термините и част от информацията в този наръчник да не са валидни за България. Ако имате нужда от помощ или повече информация за тях, можете да се свържете с екипа на „Грийнпийс“ – България. За обратна връзка и други въпроси относно информацията в този наръчник можете да използвате също и следните адреси:

www.greenpeace.org

www.foeeurope.org

www.rescoop.eu

www.energy-cities.eu

Цялото съдържание © Friends of the Earth Europe, REScoop.eu, Energy Cities (освен ако не е посочено). Friends of the Earth Europe благодарят за финансовата помощ от Европейската комисия (програма LIFE), фондация Minor, Европейската климатична фондация и Европейската инициатива за климата (EUKI) на Германското федерално министерство на околната среда, опазването на природата и ядрената безопасност (BMU), които са финансирали частично това издание. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на авторите и не може да се разглежда като отразяващо позицията на нито един от спонсорите, споменати по-горе.

Supported by:

based on a decision of the German Bundestag

Този проект е част от Европейската инициатива за климата (EUKI) на Германското федерално министерство на околната среда, опазването на природата и ядрената безопасност.

Снимка на корицата: Членове на Enercoop издигат вятърна турбина. © Enercoop

СЪДЪРЖАНИЕ

ЕНЕРГИЙНИЯТ ПРЕХОД ИМА НУЖДА ОТ ТЕБ	4	ЧАСТ 4 ИЗБОР НА ДЕЙНОСТ	77
КАК ДА ЧЕТЕТЕ ТОЗИ НАРЪЧНИК	6	ГЛАВА 12 Производство на електричеството	78
		ГЛАВА 13 Разпространение	84
		ГЛАВА 14 Снабдяване	88
		ГЛАВА 15 Спестяване на енергия и борба с енергийната бедност	92
ЧАСТ 1 ЕНЕРГИЙНА РЕВОЛУЦИЯ: ВСИЧКО ЗАВИСИ ОТ НАС!	7	ГЛАВА 16 Отопление	96
ГЛАВА 0 Нулевото десетилетие: действай сега!	8	ГЛАВА 17 Гъвкавост, консумация в общността и съхранение	100
ГЛАВА 1 Енергийният преход е в твоите ръце	10	ГЛАВА 18 Транспорт и мобилност	104
ГЛАВА 2 Енергийната система е на кръстопът	13	ЧАСТ 5 ИЗБОР НА ТЕХНОЛОГИЯ	109
ГЛАВА 3 Предимствата на общностната енергия	19	ГЛАВА 19 Вятърна енергия	110
		ГЛАВА 20 Слънчева енергия	115
ЧАСТ 2 РАЗЛИЧНИ ФОРМИ НА ОБЩНОСТНИ ЕНЕРГИЙНИ ПРОЕКТИ	27	ГЛАВА 21 Енергия от водата	121
ГЛАВА 4 Енергийните общности: Идеята	28	ГЛАВА 22 Биомаса	126
ГЛАВА 5 Кооперативи	31	ЧАСТ 6 ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛТА	131
ГЛАВА 6 Клубове, тръстове и други форми на сдружаване	37	ГЛАВА 23 Пречки и предизвикателства: Бъдете подготвени	132
ГЛАВА 7 Общини и местно управление: идеални партньори	43	ГЛАВА 24 Проект и предпроектно проучване	138
		ГЛАВА 25 Намиране на средства	141
		ГЛАВА 26 Достъп до мрежата и споразумения за покупка на електроенергия	148
ЧАСТ 3 ЖИВОТЪТ НА ВАШАТА ГРУПА	55	ПРОДЪЛЖАВАМЕ ДА РАСТЕМ	150
ГЛАВА 8 Изграждане на екип	56	РЕСУРСИ	152
ГЛАВА 9 Групова динамика	62	РЕЧНИК НА ТЕРМИНИТЕ	153
ГЛАВА 10 Поддържане на групата	66		
ГЛАВА 11 Достигане до по-широката общественост	70		

ЕНЕРГИЙНИЯТ ПРЕХОД ИМА НУЖДА ОТ ТЕБ

4 |

Добре дошли в наръчника за енергийни общности. Това ръководство е за вас и е пълно с инструкции, практически съвети и ресурси за провеждане на местна революция на възобновяемата енергия в Европа, ръководена от хората.

Общностната енергия е ключова за декарбонизацията на икономиката и представлява решаваща стъпка в справянето с изменението на климата, защото тя се изразява в нещо повече от поставяне на вятърни генератори и слънчеви панели.

Общностната енергия може да помогне за намирането на нов баланс между местната и глобалната иконо-

мика. Може да помогне за преодоляване на разделението между градско и селско население и разрушаването на границата между север и юг, между богати и бедни, най-вече защото дава възможности на местните хора. Общностната енергия води до енергийна демокрация, поддържаща икономика и общество, базирани на сътрудничество, а не на конкуренция.

Независимо дали сте любопитен гражданин, група от хора, поемащи на пътешествие към възобновяемата енергия, местна власт, която изготвя планове, или действащ енергиен кооператив – това ръководство тип „стъпка по стъпка“ е за вас.

ТОЗИ
НАРЪЧНИК Е
НАПРАВЕН ЗА

ТЕБ

ОРГАНИЗАЦИИТЕ ЗАД ТАЗИ КНИГА

Книгата е съставена с участието на три организации, които работят заедно, за да ускорят развитието на общностната енергия в цяла Европа.

Приятелите на Земята Европа (Friends of the Earth Europe) е най-голямата екологична мрежа в Европа, обединяваща повече от 30 национални организации и хиляди местни групи. Провежда кампании за екологична справедливост и за решения, които създават социално справедливо общество. Работи, за да даде енергийния преход в ръцете на хората от 2013 г. насам.

Energy Cities е мрежа от 1000 местни власти в 30 държави, които вярват, че енергийният преход е нещо повече от възобновяема енергия или иновативни технологии. Той включва разумно използване на ресурсите, заедно с укрепване на местното участие и благосъстоянието в демократична Европа. *Energy Cities* говори за радикална трансформация на енергийните системи и политики, давайки на гражданите властта да оформят децентрализирано бъдеще с възобновяема енергия.

REScoop.eu е европейската федерация на гражданските енергийни кооперативи, представляваща над 1900 кооператива и 1 250 000 граждани, участващи в тях. Основана през 2013 г., надграждайки няколко десетилетия опит в енергийните общности, организацията гарантира, че гласовете на гражданите се чуват на ниво Европейски съюз (ЕС) и подкрепя енергийните общности с технически опит, изграждане на капацитет и комуникация.

Те ви предоставят този наръчник, благодарение на помощта на десетки експерти и местни групи, които са допринесли за възможността да бъдете част от енергийната трансформация, за която всички ние работим. Ако имате нужда от повече помощ, свържете се с нас. Можете да разгледате нашите уеб сайтове и да намерите нашите контакти на предната корица.

| 5

КАК ДА ЧЕТЕТЕ ТОЗИ НАРЪЧНИК

6 |

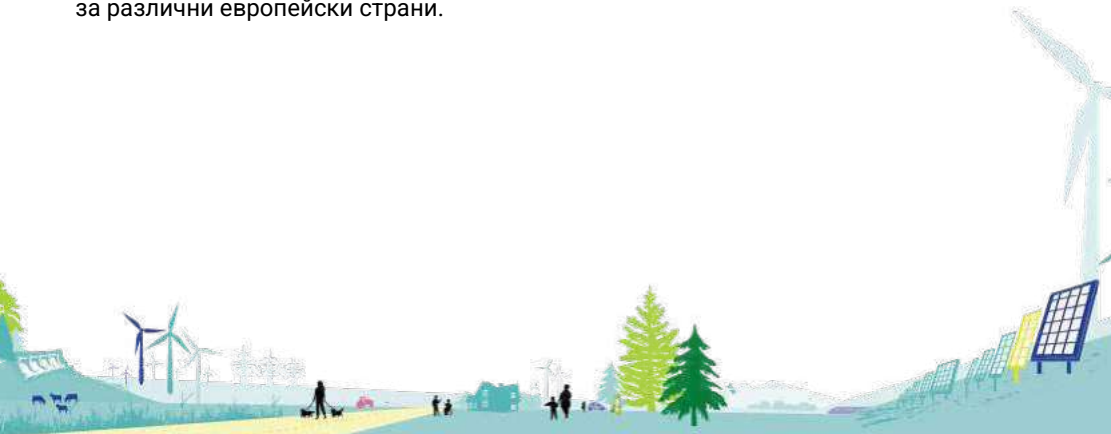

Нека това ръководство ви вдъхнови и ви помогне да предприемете стъпки към създаването на ваша енергийна общност.

Този наръчник не може да обхване всеки аспект от стартирането на енергиен проект, но в него сме включили възможно най-много информация и практически съвети, за да ви помогнем да се ориентирате в областта, а също и полезни връзки към допълнителни ресурси. Това ръководство има за цел да бъде възможно най-полезно за хора и общности в цяла Европа (а може би и извън нея), като същевременно предоставя някои конкретни отговори на въпросите, които често възникват в процеса, отнасящи се за различни европейски страни.

Надяваме се, че това ръководство ще ви бъде полезно, докато се справяте с климатичната криза и си връщате властта върху производството на електроенергия.

Можете винаги да се връщате към тази книга. Когато настъпи подходящият момент, идеите са нахвърляни и сте събрали подходяща група хора, тя ще ви очаква. **Колкото по-рано започнете, толкова по-добре!**

ЕНЕРГИЙНА РЕВОЛЮЦИЯ: ВСИЧКО ЗАВИСИ ОТ НАС

ГЛАВА 0	НУЛЕВО ДЕСЕТИЛЕТИЕ: ДЕЙСТВАЙ СЕГА!	8
ГЛАВА 1	ЕНЕРГИЙНИЯТ ПРЕХОД Е В ТВОИТЕ РЪЦЕ	10
ГЛАВА 2	ЕНЕРГИЙНА СИСТЕМА Е НА КРЪСТОПЪТ	13
ГЛАВА 3	ПРЕДИМСТВАТА НА ОБЩНОСТНАТА ЕНЕРГИЯ	19

17

Ферма с ветрогенератори, Италия
© italianestro/Shutterstock

НУЛЕВО ДЕСЕТИЛЕНИЕ: ДЕЙСТВАЙ СЕГА! ГЛАВА 0

Изправени сме пред множество кризи. От световния климат до здравето, икономиката, обществото и демокрацията. Всички тези аспекти от живота ни изглеждат взаимосвързани. В цяла Европа общностите вече живеят с първите въздействия на изменението на климата, като например засушавания, провалени реколти, наводнения и горски пожари. Тези въздействия са по-сериозни в Глобалния юг, страните, които са най-малко способни да се справят с тях – където все повече и повече хора са принудени да напуснат домовете си, прогонени от екстремни условия.

Това е лицето на климатичната несправедливост: онези, които са допринесли най-малко за глобалното затопляне, са изправени пред най-тежките му въздействия. Маргинализирани общности навсякъде по-света са най-заплашени. Научните доклади стават все по-тревожни всяка година, а времето напредва. Ние сме длъжни да сме водещи в справянето с тази криза поради историческата отговорност на Европа за причиняването ѝ.

Нашият свят се нуждае от бърз отказ от всички ископаеми горива, за да премине от добивна икономика към регенеративно общество. Това означава нова, справедлива енергийна система от 100% възобновяеми източници, която се управлява демократично и не компрометира благосъстоянието на бъдещите поколения.

НУЛЕВО ДЕСЕТИЛЕНИЕ: ДЕЙСТВАЙ СЕГА ГЛАВА 0

Изглежда, че климатичната криза произтича от липса на сплотеност и демократичност в обществото ни. Корпорациите управляват енергийната система с цел печалба и не дават думата на хората. Културата на индивидуализъм и конкуренция разрушава общностите. Много хора разбираемо се чувстват разочаровани и откъснати от настоящата система. За сметка на това по време на пандемията от COVID-19 видяхме колко бързо можем да проявим инстинктите си за взаимопомощ и сътрудничество.

Производството на енергия от хората в общността е един много добър практически начин за излизане от множество кризи. Като върнем производството на енергия обратно в ръцете на хората и общностите, можем да се справим заедно с климатичните и социалните предизвикателства.

Общностната енергия може да съживи местните икономики, като създаде работни места, намали сметките за електроенергия и помогне парите да останат в местната икономика. Този процес укрепва общностите, намалява енергийната бедност и позволява на хората да намалят потреблението на електроенергия, като по този начин намалява потенциалната местна

съпротива срещу нови проекти за възобновяема енергия.

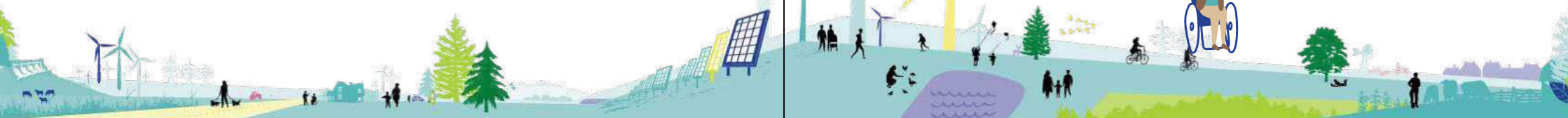
Климатичният срив не е неизбежен. Хората вече вземат нещата в свои ръце и изграждат нова енергийна система, която работи за всички. **Предстои ни един по-добър свят. Вие и вашата общност можете да бъдете част от изграждането му!**

Онлайн инструмент за обучение, който помага да се разбере сложността на изменението на климата и защо то изисква подход на климатична справедливост. <https://www.climatejusticesyllabus.org>

Междуправителственият комитет за изменението на климата (IPCC): история за три възможни варианта за по-топъл свят. <https://www.ipcc.ch/sr15/multimedia/worlds-apart/>

Социални движения, неправителствени организации за опазване на околната среда, профсъюзи, религиозни и други граждански групи се събират, за да оценят ангажиментите на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (UNFCCC) относно климата. <http://civilsocietyreview.org>

НАУЧЕТЕ
ПОВЕЧЕ

ЕНЕРГИЙНИЯТ ПРЕХОД Е В ТВОИТЕ РЪЦЕ ГЛАВА 1

Ако се чувствате потиснати от климатичната криза, не сте сами. Често е трудно да си представим откъде да започнем. Действия като петиции или демонстрации не изглеждат достатъчни, за да отговорят на мащаба на кризата, а изискването на действия от страна на политическите лидери също може да бъде обезсърчаващо, когато искате сами да направите промени.

Имаме нужда от напълно нова енергийна система. Трябва да спрем да изгаряме изкопаеми горива, които вредят на климата. Също така се нуждаем от децентрализирана система, за да преминем по-лесно към 100% възобновяеми енергийни източници. За да постигнем един ден тази промяна, трябва драстично да намалим потреблението на енергия.

Това е наръчник, който ви показва как стават нещата на практика и ви окуражава да действате. Предприемането на практически стъпки за инициране на проекти и промяна към по-добро в общността е най-добрият начин за справяне с тревогите, свързани с промените на климата.

Вие и вашето обкръжение не сте сами. Милиони хора в цяла Европа вече действат, отглеждат собствена храна, използват повторно и преработват употребявани продукти, създават общности за споделяне, обявяват съпротивата си срещу проекти за изкопаеми горива и управляват колективно обществени пространства. Общностните енергийни инициативи имат голям потенциал за справяне с изменението на климата.

Нуждаем се от всеки един човек, за да трансформираме нашата енергийна система. Трябва да мислим отвъд електричеството и да включим проекти за общностно отопление и транспорт. Такива вече се срещат на много места.

Важно е да изискваме действия от политиките, но ние също можем да вземем нещата в свои ръце. Можем да започнем от изграждането енергийната система на бъдещето в нашия квартал, университет или град още сега.

ЕНЕРГИЙНИЯТ ПРЕХОД Е В ТВОИТЕ РЪЦЕ ГЛАВА 1

НЕМСКИЯТ ПРОЕКТ ENERGIEWENDE

В Германия наричат енергийния преход *Energiewende*, което в директен превод означава „енергиен завой“. Това е една от страните с най-висок дял на възобновяеми енергийни източници в света, до голяма степен благодарение на отдадените активисти и техните общности, които повеждат тази революция.

- 42,9% от електроенергията, произведена в Германия през третото тримесечие на 2019 г., е генерирана от възобновяеми енергийни източници, в сравнение с 31,6% през 2016 г.

- 42% от възобновяемата електроенергия, генерирана в Германия през 2016 г., идва от проекти, осъществени от граждани и такива със силно обществено участие.

вашият съсед, опознайте ги. Това ще ви помогне да изпитате ново усещане за свързаност и приобщаване. Да бъдеш част от група, да работиш заедно за преодоляване на предизвикателствата е полезно и овластяващо за общността.

По този начин ще научите нови начини да говорите по темите за изменението на климата и други глобални проблеми, които ви засягат групово. Като пренесете разговора в по-малък мащаб, ще видите какви действия можете да предприемете още сега във вашия дом, училище, квартал или град.

Това ръководство е призив за действие. Да станете активни на местно ниво като част от нарастващото движение на хора, които си възвръщат силата. Този процес ще свърже вас и вашата общност с дестилната история на местни действия за промяна по отношение на производството на електроенергия. В Дания първите общности създават свои собствени проекти за възобновяема енергия през 70-те години на миналия век.

Можете да се присъедините или да създадете група, която ще играе жизненоважна роля в огромния проект за енергиен преход на Европа. Ще има пречки и предизвикателства по пътя към успеха, но вие няма да сте сами. **Ще се справим заедно!** Присъединете се към енергийната революция.

Да се включите в енергийна общност невинаги е лесно, но това може да преобрази вашата общност, да върне производството на енергия от ръцете на големите замърсяващи корпорации обратно при хората, както и да даде тласък на енергийния преход на местно ниво. Срещнете се с

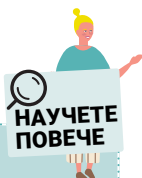

ЕНЕРГИЙНИЯТ ПРЕХОД Е В ТВОИТЕ РЪЦЕ

ГЛАВА 1

ДЕСЕТ ПРИЧИНИ ДА СЪЗДАДЕТЕ ИЛИ ДА СЕ ПРИСЪЕДИНИТЕ КЪМ ЕНЕРГИЙНА ОБЩНОСТ

1. Ще изградите системата, необходима за справяне с климатичната криза.
2. Енергийните общности дават алтернатива на системата за изкопаеми горива. И пренасочват парите към общността.
3. Може да намалите енергийната бедност във вашия район.
4. Ще опознаете съседите си и общността ви ще бъде по-плотена.
5. Ще произвеждате своя собствена възобновяема енергия.
6. Ще създадете пространства за обучение на хора по въпросите на енергията, климата и демокрацията.
7. Ще съхраните парите във вашата общност.
8. Ще покажете на другите какво е възможно.
9. Ще допринесете за създаването на по-добра местна икономика, доближаваща се до кръговата.
10. Ще изградите света такъв, какъвто искате да го видите.

Енергийният преход към Енергийна демокрация от REScoop.eu
<https://www.rescoop.eu/toolbox/the-energy-transition-to-energy-democracy>

Energy-democracy.net е платформа на Международния съюз за енергийна демокрация, която разпространява свободно знания и свързва различни групи по света, които се борят за енергийна демокрация.
<https://energy-democracy.net>

ЕНЕРГИЙНАТА СИСТЕМА Е НА КРЪСТОПЪТ

ГЛАВА 2

През 2020 г. по-голямата част от нашата енергия все още идва от замърсяващите изкопаеми горива. Шокиращите 82% от потреблението на енергия в Европейския съюз се задоволява от изкопаеми горива и ядрена енергия. Също толкова проблематично е, че голяма част от енергийната система се контролира от големи компании, които работят за печалба.

Енергийната система на Европа сега е на кръстопът. Старата система на свръхпроизводство, замърсяваща енергия и огромни компании, които работят за печалба, се променя. Изгражда се нова, базирана на ВЕИ. Голяма част от нея е децентрализирана, гъвкава и е притежание на общности и граждани. Тя се създава от хора като вас, които искат да променят света към по-добро.

ЕЛЕКТРИЧЕСКАТА МРЕЖА: КЛЮЧОВА БИТКА

Големите енергийни компании създават проблеми за климата и общностите и притежават огромна политическа и икономическа власт. Тези компании и техните дъщерни дружества често притежават електрическата мрежа, което им дава власт да решават кой има достъп до енергийната инфраструктура. Във Франция например *Electricité de France* (EDF) и нейните дъщерни дружества *Enedis* и *RTE* ексклузивно управляват повечето от системите за пренос и разпределение на електроенергия в страната, предотвратявайки малки и общински проекти да разпределят енергията си, използвайки тези мрежи. Това действие поддържа статуквото.

ЕНЕРГИЙНАТА СИСТЕМА Е НА КРЪСТОПЪТ ГЛАВА 2

ДВЕ СИСТЕМИ, БОРЕЩИ СЕ ЗА НАДМОЩИЕ

Старата корпоративна система, базирана на изкопаеми горива, днес съществува заедно с новата демократична система за възобновяема енергия и те се съревновават помежду си. Големите енергийни компании, които все още контролират преобладаващата част от системата, правят всичко възможно, за да запазят властта си, нападайки публично възобновяемите енергийни източници, собственост на общности.

Част от техния план е да разпространяват компрометираща информация като например да твърдят, че общностните енергийни проекти облагодетелстват само малцина привилегировани. Примерите в тази книга ще ви покажат, че това далеч не е така. Напротив, мотивацията на хората често е да подкрепят местната общност или желанието им да се противопоставят на замърсяващото производство на енергия. Тази книга също така представя общностни енергийни проекти, които имат за цел да поемат собствеността върху енергийната мрежа, както прави Schönaue (повече в Глава 13), за да я управляват в интерес на хората.

Трябва да забързаеме прехода към възобновяеми енергийни източници и да изградим новата енергийна система възможно най-скоро. Затова имаме нужда от вас и вашата общност!

Производство на енергия от общностите има огромен потенциал в Европа: скорошно проучване установи, че половината от гражданите на ЕС – включително местни общности, училища и болници – биха могли да произвеждат своя собствена възобновяема електроенергия до 2050 г., задоволявайки 45% от търсенето в ЕС.

НОВИТЕ ЗАКОНИ НА ЕС МОГАТ ДА ПРОМЕНЯТ ИГРАТА

Новото енергийно законодателство, договорено на ниво ЕС през 2019 г., трябва да даде тласък на общностната енергия и да подпомогне подобни проекти в цяла Европа. Енергийните общности спечелиха нови права, които трябва да им гарантират участие в енергийния преход. Признаването на тяхната роля и новите права за производство, потребление, продажба и съхранение на енергия от възобновяеми източници за първи път са заложени в европейското право.

НОВИ ПРАВА ЗА ОБЩНОСТИТЕ

1) ГРАЖДАНИТЕ И ОБЩНОСТИТЕ СА ПРИЗНАТИ УЧАСТНИЦИ В ЕНЕРГИЙНАТА СИСТЕМА

Директивата на ЕС за възобновяема енергия, приета през 2019 г., съдържа нови дефиниции, които признават правото на гражданите да се включат в сектора на възобновяемите източници чрез общности, произвеждащи възобновяема енергия. Хората, местните власти и малките и средни предприятия могат да създават юридически лица за производство на енергия от възобновяеми източници, докато общностите, произвеждащи възобновяема енергия, се признават като играещи централна роля в енергийната система и трябва да бъдат подкрепяни от правителствата на ЕС. Чрез енергийните общности гражданите могат да генерират финансови ресурси чрез специално предназначени средства, които след това се разпределят на местно ниво за предоставяне на услуги или за посрещане на местни нужди.

Това е важна възможност за насърчаване на много повече подобни проекти, подкрепени от правителството и движени от гражданите. Тези права за производство на енергия са включени в пакета на ЕС за чиста енергия, договорен през 2019 г.

Той също така включва следните цели до 2030 г.:

- 40% намаление на емисиите на парникови газове в сравнение с 1990 г.;
- 32% дял на възобновяемите енергийни източници в енергийния микс на ЕС;
- 32,5% подобрение на енергийната ефективност в сравнение с 2007 г.

Нещата обаче се променят в процеса на писане на този наръчник и изглежда вероятно поставените цели да бъдат преразгледани съгласно Европейския зелен пакт:

- Намаляване с най-малко 55% на емисиите на парникови газове в сравнение с 1990 г.;
- 45% дял на енергията от възобновяеми източници в ЕС;
- 40% подобрение на енергийната ефективност в сравнение с 2007 г.

ЕНЕРГИЙНАТА СИСТЕМА Е НА КРЪСТОПЪТ ГЛАВА 2

2) НА ГРАЖДАНИТЕ СЕ ДАВА ИЗРИЧНО ПРАВО ДА ПРОИЗВЕЖДАТ, СЪХРАНЯВАТ, КОНСУМИРАТ И ПРОДАВАТ СВОЯ СОБСТВЕНА ВЪЗООБНОВЯЕМА ЕНЕРГИЯ

За първи път законодателството на ЕС признава, че като граждани имате право да инвестирате в енергийната система. Ако установите, че има законови пречки пред производството, съхранението, продажбата или ползването на собствена възобновяема енергия, задължение на вашето правителство е да се увери, че наистина имате възможност да упражните това ваше право.

3) ПРАВИТЕЛСТВАТА ТРЯБВА ДА СЪЗДАДАТ ДОПЪЛНИТЕЛНА ПРАВНА РАМКА ЗА ПОДКРЕПА НА ГРАЖДАНИТЕ

От всяка страна в ЕС се изисква да гарантира, че правната ѝ система подкрепя обществената енергия. Благоприятните рамки биха могли например да предоставят схеми за подпомагане, за осигуряване на финансиране за проекти или да се създаде агенция, която да предоставя съвети и подкрепа и да възлага правила за осигуряване на достъп до енергийната мрежа.

4) ПРАВИТЕЛСТВАТА ТРЯБВА ДА ОПРОСТЯТ АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ПРОЦЕДУРИ ЗА ГРАЖДАНСКИ И ОБЩНОСТНИ ПРОЕКТИ

Една от трудностите при създаването на общностен енергиен проект са административните усложнения. Добре е да сте подготвени за много документи, например за разрешение за строеж или заявления за финансова подкрепа. Благодарение на законодателството на ЕС обаче, сега е задължение на вашето правителство да гарантира, че административните процедури са опростени за проекти на граждани и общности.

5) ПРАВИТЕЛСТВАТА ТРЯБВА ДА ИЗГОТВЯТ ОЦЕНКА НА ПРЕЧКИТЕ И ПОТЕНЦИАЛА ПРЕД ПРОИЗВОДСТВОТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ ОБЩНОСТИТЕ.

Задължение на вашето правителство е да оцени препятствията и потенциала пред общностните проекти за производство на възобновяема енергия във вашата страна. Законът изискваше те да направят това до лятото на 2021 г., но някои национални правителства са предприели тази стъпка по-рано. Разберете дали тази оценка вече е публикувана от вашето правителство! Това също ще бъде добър източник на информация за пречките, които можете да очаквате за вашия проект.

ИЗТОК И ЗАПАД, РАЗЛИЧНИ ПЕРСПЕКТИВИ

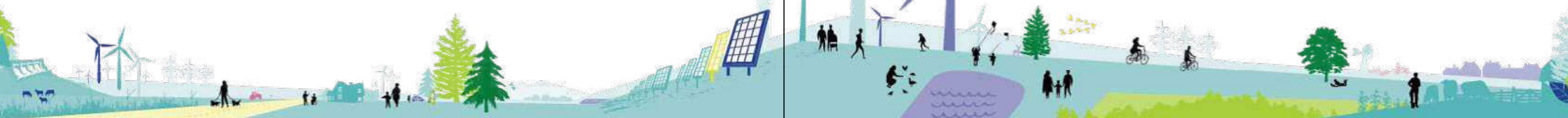
Споменатите по-горе права на общностите ще бъдат особено полезни за подпомагане на движението за енергийна демокрация в Източна Европа. Това е така, защото собствеността на граждани върху енергията е добре развита в някои западни страни като Германия и Дания, но все още е в начален стадий в много източноевропейски страни. Някои от проблемите идват от разбираем скептицизъм по отношение на кооперативите, заради използването на тази форма по време на комунизма. Ако намирате това за проблем във вашия национален контекст, не се фокусирайте върху формата, която трябва да приеме вашият проект, а върху дейностите, които можете да осъществите и как ползите могат да са достъпни за всички, не само за участващите. Опитайте се да включим някои успешни истории от Източна Европа, но там все още няма толкова много примери, колкото бихме искали. За съжаление, повечето от успешните истории в тази книга са западни. Ние работим, за да променим това и вярваме, че вие също можете!

ДА БЪДЕМ ПОЛИТИЧЕСКИ АКТИВНИ

Повечето от съветите в този наръчник са насочени към извършване на промяна чрез изграждане на новата система, която искаме. Понякога може също така да се наложи с вашата местна група да бъдете и политически активни, за да настоявате за промени на политическо ниво. Законите на ЕС, към момента на писането им, се транспонират на национално ниво, но понякога бавно и неадекватно. Консултирайте се с REScoop.eu или с клона на Friends of the Earth във вашата страна (в България „За Земята“), за да получите най-новата информация за този процес.

Важно е вашата областна администрация или Министерството на енергетиката да виждат, че има общностни групи, които търсят правото си да участват в енергийната система. Можете например да напишете писмо до министъра на енергетиката или до народни представители от вашата област, за да обясните, че вашата местна група иска да бъде част от енергийния преход. Кажете им, че очаквате Директивата за възобновяемата енергия да бъде напълно транспонирана в националното законодателство, за да подкрепи вашия проект.

Директивата за възобновяемата енергия ви дава права, заявете ги!

ЕНЕРГИЙНАТА СИСТЕМА Е НА КРЪСТОПЪТ ГЛАВА 2

18 |

НАУЧЕТЕ
ПОВЕЧЕ

Енергийният атлас – факти и графики за възобновяемата енергия в Европа. <https://www.foeeurope.org/energy-atlas>

Становище с искания бъдещите енергийни системи на Европа да са устойчиви, без въглероден отпечатък, социално справедливи, публична собственост и управлявани от местните общности и хората.

<https://www.foeeurope.org/Community-Power-Coalition-Vision-statement>

Този наръчник, преведен на български език, разяснява как европейското законодателство за възобновяема енергия може да бъде използвано, за да отприщи вълна от енергийни общности в цяла Европа. https://www.greenpeace.org/static/planet4-bulgaria-stateless/2019/08/fc698bf7-energy-citizens_booklet_bg.pdf

ПРЕДИМСТВАТА НА ОБЩНОСТНАТА ЕНЕРГИЯ ГЛАВА 3

| 19

Тази глава представлява преглед на многобройните ползи от енергията, произведена от общността, показвайки как тези проекти облагодетелстват енергийната система и обществото в по-широк план.

1. ПОЕТАПЕН ОТКАЗ ОТ ИЗКОПАЕМИТЕ ГОРИВА

Общностните проекти за възобновяема енергия намаляват значително въглеродните емисии чрез заместването на изкопаемите горива. Половината от всички граждани на Европейския съюз биха могли да произвеждат собствена електроенергия до 2050 г., задоволявайки 45% от енергийното търсене в ЕС. Това би представлявало масов преход от замърсяващите горива, които произвеждат CO₂ и дестабилизируют климата. Когато гражданите участват в енергийния преход, подкрепата за възобновяемите източници се увеличава и преходът може да бъде осъществен по-бързо.

2. НАМАЛЯВАНЕ НА КОНСУМАЦИЯТА НА ЕНЕРГИЯ

Много общностни енергийни проекти имат за цел да намалят количеството използвана енергия, като признават, че трябва да намалим потреблението си, за да преминем към възобновяеми източници. Членовете на тези общности са овластени да намалят потреблението на енергия чрез програми за повишаване на осведомеността и инвестиции, насочени към спестяване на енергия. В Бърно, Чехия, например клуб за закупуване на изолация предлага обучение на жителите, което им позволява да намалят потреблението в жилищните сгради.

3. ИНВЕСТИЦИИ В ЧИСТА ЕНЕРГИЯ

Преходът към чисто и безопасно производство на енергия е свързан с огромни инвестиции. Изграждането на енергиен проект изисква голям първоначален капитал, но в дългосрочен план е печелившо.

Милиони граждани в цяла Европа държат спестяванията си в банката, като по този начин несъзнателно подхранват климатичната криза, тъй като бан-

ПРЕДИМСТВАТА НА ОБЩНОСТНАТА ЕНЕРГИЯ

ГЛАВА 3

ките и пенсионните фондове инвестират в замърсяващи енергийни проекти. Включването на общностите в енергийния преход може да преназначи тези пари към решения за климата и местната икономика. Подпомагането на общностите да участват в тези процеси е важен начин да акумулирате повече пари за вашия проект и да приобщите хората.

Финансите също са разгледани като предизвикателство в това ръководство, тъй като събирането на необходимите средства може да бъде трудно. Но когато общностите преодолеят тази първоначална трудност, проектът може да привлече финансирането, необходимо за придвижване на енергийния преход напред. Например в Германия известният проект *Energiewende* е реализиран най-вече благодарение на инвестициите на фермери, общности и граждани.

4. ПРИВЛИЧАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНА ПОДКРЕПА ЗА ВЪЗОБНОВЯЕМАТА ЕНЕРГИЯ

Местното противопоставяне на енергийните проекти може да бъде основна пречка за възобновяемите енергийни източници. Понякога е лесно да разберем защо. Твърде често широкомащабни разработки се налагат над общностите, давайки минимална възможности за принос на местните жители, както и да изразят своите опасения или да участват. Но когато хората са част от проекта или

дори по-добре, когато го притежават, приемствеността и подкрепата могат да се увеличат значително.

Различни проучвания показват увеличаващи се нива на доверие на хората в общностните енергийни проекти. Обществената подкрепа за възобновяема енергия в Дания се увеличи значително с развитието на кооперативите за вятърна енергия и изискването за разработчиците на вятърна енергия да продават акции на местните граждани.

Когато хората участват в проект, те са много по-склонни да оценят ползите от него и да приемат отрицателните аспекти. Те са овластени да смекчават отрицателните ефекти, например като внимателно избират къде да поставят вятърни генератори в техния район. Обществената подкрепа за възобновяеми енергийни източници е свързана с информираността на хората. Колкото повече хора знаят за енергийните проблеми, толкова по-вероятно е те да подкрепят възобновяемите технологии. За да се премине към чиста и безопасна енергийна система, хората трябва да бъдат ангажирани и да бъдат част от решението.

Много общностни енергийни проекти предоставят информация и работят локално, като по този начин увеличават подкрепата сред цялото общество. Помислете за начини, по които можете да включите различни обучения във вашия проект.

5. СПРАВЯНЕ С ЕНЕРГИЙНАТА БЕДНОСТ

Много енергийни проекти, собственост на общности, предоставят електричество на ниска цена на хората, които са се включили. В Обединеното кралство много хора, които не са могли да платят сметките си за електроенергия, са били поставени на по-скъпи предплатени тарифи. Благодарение на общностния проект *Brixton Solar*, местните жители вместо това са получили известно количество безплатно електричество, генерирано от слънчеви панели, поставени на техните покриви. Проектът също така е осигурил работилници за енергийна ефективност, които да помогнат на хората да намалят потреблението на енергия и сметките си.

Когато общностите притежават средства за производство на собствена енергия, те имат по-голям контрол върху разходите, нямат стимул да таксуват по-високо гражданите и не изискват по-високи цени като големите енергийни компании. Вижте повече за *Brixton Solar* и *Repowering London* по-нататък.

6. ПОДКРЕПА ЗА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Енергийните проекти на общността генерират от 2 до 8 пъти повече местни приходи от външни проекти (както показват примерите със слънчева и вятърна енергия). Те създават работни места и могат да помогнат за създаването на местни енергийни пазари, където потребителите могат да купуват енергия на стабилна и справедлива цена.

Те могат също така да стимулират европейските иновации. Тъй като са местни, общностите могат да подкрепят появата на фотоволтаична индустрия в Европа, тъй като е по-вероятно да подкрепят местен или регионален производител на слънчеви панели, прилагащ високи социални и екологични стандарти.

Младежи на обучение, организирано от Brixton Energy Solar 2, Repowering Project. © Repowering London

УСПЕШЕН ПРИМЕР

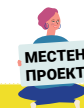
REPOWERING LONDON | ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

Repowering London е организация с нестопанска цел, основана през 2013 г. от Афшийн Рашид и Агамемнон Отеро. Тя произлиза от група доброволци, които искат да създадат общностни енергийни проекти за социални жилища. Първите им пет проекта са в Лондон. Целта им е да дадат властта на гражданите, вместо на голямата индустрия. *Repowering London* подкрепя общностите да създават енергийни проекти, които генерират възобновяема енергия за хората и по-добро бъдеще за тяхната общност.

Организацията намира смисъл да подкрепя кооперативи, в които членовете на общността имат думата в каква посока искат да вървят проектите. Установяването на демократичен модел е жизненоважно за успеха им, тъй като дава пример за това как демокрацията може да работи в общността.

Младежи на обучение
организирано от Brixton Energy
Solar 2, Repowering Project.
© Repowering London

Местните хора могат да станат членове на кооператива срещу £1 на месец и това им дава право на глас в процесите на вземане на решения. Така се насърчава здравословното сътрудничество между общностите, властите и публичния сектор.

Членският внос в размер на £1 е символичен за *Repowering London* и членовете на тяхната общност. Организацията инсталира слънчеви панели в обществени сгради и вярва, че всеки, живеещ в квартала, трябва да има думата за това как се управляват проектите, без да се налага да инвестира стотици лири. Те имат система „един член – един глас“, което означава, че всички членове имат право да се кандидатира за директорски пост, да повдигат въпроси и да решават как да се изразходва общественият фонд (чрез гласуване на Годишни събрания или като станат директори). На свой ред общественият фонд се използва за подпомагане на проекти в района, което позволява на общностите да идентифицират свои собствени решения на проблемите и да бъдат подкрепени за разработването им.

Repowering London се гордее с изграждането на колектива, който също е домакин на различни обществени събития като „Ден за по-зелен живот“. Събитието, което приветства членовете на общността да научат повече за общностната енергия и да се срещнат с повече хора, които споделят същата визия. По този начин *Repowering London* изпраща най-изявените и мотивирани свои членове в училища и центрове на местната общност, за да организират семинари и да говорят за вълнуващите ползи от тези проекти. Те също така предоставят водеща програма за обучение на младежи, която е акредитирана и може да бъде добавена към автобиографиите на младите хора.

Как *Repowering London* прави инвестирането достъпно за общностите? Организацията иска да направи ползите от своите проекти възможно най-достъпни и широкообхватни. Когато притежавате оферта за покупка на акции, минималната сума на инвестицията се намалява до 50 британски лири за тези, които живеят в квартала и получават обезщетения или са на възраст под 25 години (вместо минимум £100 за всеки друг). Тези суми са възможно най-ниски, за да може все пак *Repowering London* да покрива административните и банковите разходи на членовете.

УСПЕШЕН ПРИМЕР

REPOWERING LONDON | ВЕЛИКОБРИТАНИЯ *продължението*

„Чрез създаването на тези проекти можем да променим гледната точка на хората за общностните енергийни проекти, а също и за това как може да изглежда животът. Опитваме се да подкрепим възможно най-много хора, като споделяме този разказ и с колкото повече съмишленици работим, толкова повече те разказват нашите истории. Колкото по-често се споделят, толкова по-истински стават. Надяваме се един ден да не се налага да разказваме, а историята да се е превърнала в реалността, в която всички живеем.“

Дейв Фулър, мениджър проекти на покривни пространства в Repowering London.

Този проект ни показва колко различни ползи може да предоставя една енергийна общност!

- Местните хора гледат на слънчевите панели като на нещо достъпно за тях и подкрепят възобновяемите енергийни източници.
- Финансовата подкрепа за *Loughborough Community Center*, осигурява доставката на 4494 обяда на деца.
- Проектът подкрепя енергийно бедните хора, като отделя 20% от печалбите на *Brixton solar* за Програмата на Общността за енергийни спестявания (CEEFF). Тази програма подпомага пряко енергийно бедните членове чрез обновяване на домовете им с по-добра изолация, други подобрения за енергийна ефективност и обучения за спестяване на енергия.
- *Repowering London* обучава млади хора в социално уязвим квартал и ги превръща в енергийни експерти. След няколкоседмично обучение младежите могат да дават висококачествени енергийни съвети или сами да разработват ВЕИ проекти.

Едина от младите участници в обучението на Brixton Energy Solar 2, част от проекта Repowering London
© Repowering London

7. ПО-СИЛНИ ОБЩНОСТИ

Общностите, които заедно се заемат с успешни проекти за възобновяема енергия, придобиват чувство на гордост и увереност. Хората развиват ценни умения и укрепват взаимоотношенията си. Гражданите, които са работили заедно по проект за чиста енергия, е по-вероятно да задвижат и други проекти, които също да от полза за тяхната общност.

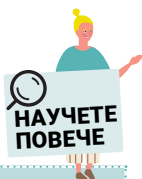
8. ПРЕРАЗПРЕДЕЛЯНЕ НА ПЕЧАЛБИТЕ

Споделянето на финансовите ползи от проекта също укрепва общностите и много от тях имат схеми за финансиране, които разпределят грантовете между местни доброволчески групи и клубове. Например *Wadebridge Renewable Energy Network (WREN)* в Обединеното кралство взима малка такса за свързване на купувачи и доставчици, предимно за слънчева енергия, като членовете решават коя местна група ще получи финансиране.

Тъй като правителствената подкрепа за слънчева енергия на домашни покриви в Обединеното кралство беше силно намалена и след това напълно прекратена, тази дейност е преустановена. WREN обаче се намира в положение да поеме управлението на обществени фондове от 70 000 британски лири годишно, получени от местни компании – вятърни и слънчеви ферми, които се разпределят между местни организации с нестопанска цел и доброволни организации чрез мрежа от местни комитети. Такива финансови решения могат да съживят общностите икономически и социално.

ПРЕДИМСТВА НА ОБЩНОСТНАТА ЕНЕРГИЯ ГЛАВА 3

Доклад на Friends of the Earth Europe и REScoop.eu за ползите от собствеността върху енергийна общност. https://www.foeeurope.org/sites/default/files/renewable_energy/2017/the_benefits_of_community_ownership.pdf

РАЗЛИЧНИ ФОРМИ НА ОБЩНОСТНИ ЕНЕРГИЙНИ ПРОЕКТИ

ГЛАВА 4	ЕНЕРГИЙНИТЕ ОБЩНОСТИ: ИДЕЯТА	28
ГЛАВА 5	КООПЕРАТИВИ	31
ГЛАВА 6	КЛУБОВЕ, ТРЪСТОВЕ И ДРУГИ ФОРМИ НА СДРУЖАВАНЕ	37
ГЛАВА 7	ОБЩИНИ И МЕСТНО УПРАВЛЕНИЕ: ИДЕАЛНИ ПАРТНЬОРИ	43

Bro Dyfi Community Renewables Ltd (BDCR) е уелска общностна енергийна компания за производство на възобновяема енергия. Тя цели да насърчи производството на вятърна или друга енергия от проекти, които носят ползи на хората в околността и са до голяма степен под местно управление. © BDCR

ЕНЕРГИЙНИТЕ ОБЩНОСТИ: ИДЕЯТА ГЛАВА 4

28 | „Общностна енергия“ може да бъде широко понятие. Това са хора в общност, които си сътрудничат по енергийни въпроси. Може да се отнася до кампания за колективна смяна на доставчика, колективни инвестиции в слънчеви панели, но също и до обща собственост върху компания за доставка на енергия или дори върху разпределителната мрежа. Някои хора работят заедно неофициално, докато други създават юридически лица. В зависимост от дейността, общностната енергия може да приеме различни форми.

Различните правни форми, използвани за създаване на местни енергийни общности, включват (но не се ограничават до) кооперативи, партньорства, компании с обществен интерес, фондации, организации с нестопанска цел, тръстове и асоциации. Правната форма, която избирате, зависи от вашите нужди и нормативната уредба за кооперативите и организациите във вашата страна.

Има и други опции, описани по-долу, които обобщават дейности на енергийната общност, свързани със съществуваща организация. В крайна сметка най-важна е вашата цел и стъпките в подкрепа на енергийната демокрация, а не избраната от вас структура.

Бързозареждащи електрически автобуси в Хелзинки, Финландия
© P. Valeriya/Shutterstock

НЕ САМО ЕЛЕКТРИЧЕСТВО: ОТОПЛЕНИЕ И ОХЛАЖДАНЕ, ТРАНСПОРТ И ЕЛЕКТРИЧЕСТВО, СИЛНА КОМБИНАЦИЯ!

Когато става въпрос за общностна енергия, представата обикновено е за щастлива група хора, стояща пред вятърна или слънчева ферма. Гражданската собственост върху енергията обаче не се ограничава до производството на електричество. Енергийната демокрация има своето място и в отоплението, и в транспортния сектор. За да направим цялата енергийна система по-устойчива, локална и ефективна, са необходими действия по отношение на отоплението, охлаждането и транспорта, както и електричеството.

Най-добре е да мислите и планирате и в трите сектора. В това ръководство са включени предложения за действия и практически примери за транспорта и отоплението, предлагащи ясни и вдъхновяващи идеи. В началото няма нужда да се опитвате да правите всичко наведнъж, но можете да поемате нови дейности, докато растете.

Има много решения за възобновяемо отопление въз основа на ресурсите във вашия район. Това може да включва партньорства със селските райони за осигуряване на биоенергия (горски и дървесни остатъци, животински тор, селскостопанска биомаса и т.н.) или остатъчна топлина от местни индустрии, която може да бъде насочена обратно към топлофикационната мрежа. Може да използвате и вашата собствена общинска инфраструктура за управление на отпадъците или канализацията, близка река и др.

Добрата новина е, че всички тези децентрализирани опции могат да бъдат собственост и на гражданите. В град Екло в Белгия например местните власти обявяват търг за изграждане на голяма мрежа за централно отопление с изискване за 100% възобновяема енергия и минимум 30% гражданска собственост. Победилният консорциум гарантира това чрез партньорство с *Ecopower*, белгийски енергиен кооператив. Можете да прочетете повече за проекта „Екло“ в главата за вятърната енергия.

Съществуват и много решения за транспорта, като схеми за споделено пътуване и общностни проекти, които управляват центрове за зареждане на електрически превозни средства. Например *Partago* е кооператив за споделяне на електрически автомобили, основан през 2015 г. и управляващ автопарк от 74 електрически коли. Научете повече за *Partago* и техния проект в главата за мобилност и транспорт.

ЕНЕРГИЙНИТЕ ОБЩНОСТИ: ИДЕЯТА

ГЛАВА 4

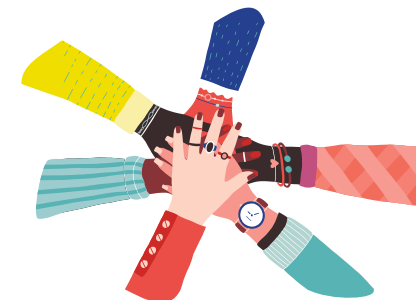
ДЕФИНИЦИЯ НА ЕНЕРГИЙНА ОБЩНОСТ

Има много различни начини за дефиниране на понятието енергийна общност. За целите на този наръчник това представлява всеки проект или инициатива, върху който хората имат собственост или имат значима дума в управлението на производството на възобновяема енергия или услуги, свързани с енергията. Ние също така включваме и проектите за енергийна ефективност, при които общността участва в колективното намаляване на потреблението на енергия.

В Пакета за чиста енергия има две различни правни дефиниции на проектите за енергийни общности. Първо, „общности за възобновяема енергия“ (Renewable Energy Community или REC), които са дефинирани в Директивата за възобновяемите енергийни източници и второ, „граждански енергийни общности“ (Citizen Energy Community или CEC), които са дефинирани в Директивата за вътрешния енергиен пазар. Тези определения са като цяло сходни, но до това да има две дефиниции се стига, защото два различни отдела работят по подобно законодателство едновременно. И двете дефиниции съдържат най-важните общи неща, и двете изискват енергийните общности да имат мисия, която е свързана с екологичните, социалните или местните икономически ценности, а не с печалбата. И двете изискват контролът върху проекта да е в ръцете на „реални лица“ като граждани, кооперативи или местни власти. Има някои разлики в членството, което е позволено и на теория само общностите, произвеждащи възобновяема енергия трябва да се занимават само с възобновяема енергия. Основното нещо е да не позволявате на различните дефиниции да ви объркат или разсейват, те са полезни правни категории, които признават ролята на общността в енергийния преход.

КООПЕРАТИВИ

ГЛАВА 5

Създаването на кооператив – група от граждани, които се организират да работят заедно по конкретна тема в полза на своята общност, е много добра възможност за общностен енергиен проект. Кооперативите могат заедно да разрешават въпроси, свързани с храна, жилища, транспорт, финанси и енергия. Много общностни енергийни проекти в цяла Европа са кооперативи или ВЕИ кооперативи (кооперативи за възобновяеми енергийни източници).

Когато става въпрос за производство на енергия, те могат да поемат много различни дейности (ще научите повече за тях по-нататък в това ръководство). Когато разглеждаме кооперативите, важно е да погледнем не само какво правят, но и как и защо.

Първо, основната цел на кооператива не е да генерира финансови печалби, а да подобри условията на живот на своята общност. Това не означава, че не се предвиждат печалби, но те отиват или директно при техните членове, или се реинвестират в проекти, които са от полза за природната, социалната или икономическата среда на общността.

Второ, кооперативът е организиран по демократичен, открит и прозрачен начин. Това се отнася както за вътрешната организация, така и за вземането на финансови решения. Членовете могат да решат например как да използват печалбите на кооператива и как искат да организират и управляват своя екип. Важна характеристика е също, че всички членове имат един глас, независимо колко са инвестирани. Заедно тези две характеристики отличават кооперативите от традиционните предприятия.

КООПЕРАТИВИ ГЛАВА 5

ИСТОРИЯТА НА ЕНЕРГИЙНИТЕ КООПЕРАТИВИ

Някои от най-старите известни кооперативи са основани около 1840 г. в Обединеното кралство, когато по време на глад група тъкачи се организират, за да закупят съвместно храна и да я предоставят на хората в своята общност.

В началото на 20-ти век в Италианските Алпи са финансирани няколко енергийни кооператива, работещи с хидроенергия поради отдалечеността на селските райони и липсата на достъп до главната мрежа. Като пример SECAB, *Società Elettrica Cooperativa dell'Alto But*, е основана през 1911 г. и е донесла много социални ползи като безплатни доставки на електричество, финансови субсидии за благотворителни организации и асоциации и безплатни курсове за професионално обучение за млади електротехници.

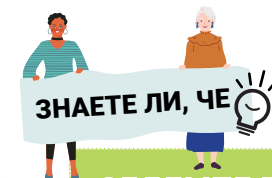
Друг пример от индустриалната ера е кооперативът *Vooruit* от Гент, Белгия, създаден от активисти от социалистическите движения, за да предотврати негативните аспекти на индустриализацията като опасни условия на труд, недохранване, бедност. Движението създава кооперативни банки и супермаркети, за да задоволи нуждите на своята общност.

В някои страни развитието на електроенергията включва много кооперативи, например в Дания или Германия, където фермери и други селски общности организират електроразпределение в своя район. В Германия повече от 6000 енергийни кооперативи доставят електричество в селските райони.

Някои енергийни кооперативи са по-тясно свързани с една икономическа функция като например потребление или производство, което ги прави подобни на традиционните кооперативи на потребители, работници или производители. Други комбинират различни икономически дейности (производство и потребление).

Някои енергийни кооперативи предлагат възможност за избор между различни пера, други налагат ограничения.

- Някои кооперативи изискват потребителите да бъдат членове,

СЕДЕМТЕ ПРИНЦИПА НА МЕЖДУНАРОДНИЯ КООПЕРАТИВЕН АЛИАНС

- Други предлагат възможността просто да инвестирате, без да използвате услугите като производител или потребител, което може да привлече инвеститори извън общността.
- Някои кооперативи предлагат възможност на участниците да бъдат потребители, без да инвестират, което може да разшири клиентската им база.

Има различни начини за организиране на управление на кооператив и те обикновено се въртят около седемте принципа на Международния кооперативен алианс (ICA), базирани на идеите на Рочдейл. REScoop.eu – Европейската федерация на гражданските енергийни кооперативи, е интегрирала принципите на ICA в своята харта.

Въпреки че редица държави са разработили правни форми за кооперативи в националното си законодателство, принципите на ICA могат да бъдат интегрирани във всяка правна форма извън кооперативите (напр. в учредителните устава). Днес все повече и повече организации създават своето вътрешно управление около тези принципи.

Едно общо предизвикателство за кооперативите е, че повечето от техните членове се ангажират доброволно. Затова е още по-важно да се осигурят общо разбиране, споделени ценности и цели, здравословна комуникация и адекватно разпределение на отговорностите в групата.

ЕНЕРГИЕНИЯТ КООПЕРАТИВ, КОЙТО ПРОИЗВЕЖДА ВЪЗБНОВЯЕМА ЕНЕРГИЯ ЗА ОБЩЕСТВОТО: ЕСОPOWER | БЕЛГИЯ

Всичко започва преди 30 години около малка кухненска маса в едно споделяно жилище в стара воденица във фламандското село Ротселар в Белгия. Дългогодишният активист Дирк Вансинтян осъзнава, че кампанията срещу ядрената енергия не е това, за което иска да изразходва цялата си енергия, а да участва в създаването на решение.

Гледайки старата воденица, Дирк и колегите от неговата общност се запитали: „Ами ако можем да накараме това да работи отново и да произвеждаме енергия с него?“ Така те основават кооператива *Ecopower*. За първи път произвеждат електричество през 90-те години от водната турбина на същата воденица. Дирк живее там и до днес. Едно красиво място, което споделя със семейството и приятелите си.

Бавно, но сигурно проектът се превръща в енергиен кооператив и нарастващото членство помага за инсталирането на нови вятърни турбини и слънчеви панели. Днес кооперативът захранва повече от 50 000 домакинства със 100% възобновяема енергия.

Ecopower не събира печалбата от своите дейности по енергоснабдяване: целият излишък се reinvestира в нови проекти за възобновяема енергия

Водната мелница в Ротселар, Белгия, където се ражда идеята за *Ecopower*. © *Ecopower*

и ефективност. Членовете на кооператива са 60 000, като всеки от тях може да закупи максимум до 20 акции и да има един един глас в общото събрание. Ако някой от потенциалните членове не може да си позволи финансово цял дял, се предлагат различни решения.

Днес кооперативът доставя приблизително 1,64% от електроенергията за домакинствата във Фландрия и разполага с 23 вятърни турбини, 3 малки водоелектрически инсталации, 1 инсталация за комбинирано производство на енергия и 322 децентрализирани слънчеви фотоволтаични инсталации на покривите на училища, обществени сгради и къщи. *Ecopower* също пести енергия: помага на своите членове да намалят наполовина потреблението на електроенергия от мрежата. Половината от тях са монтирали фотоволтаични панели на покрива си.

Като дава възможност на гражданите да притежават вятърни турбини, слънчеви панели, малки водоелектрически централи и фабрика за пелети, *Ecopower* среща подкрепа и приемане на възобновяемата енергия.

СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ КООПЕРАТИВИТЕ

През 2013 г. *Ecopower* основа REScoop.eu, Европейската федерация на кооперативите за възобновяема енергия, сега нарастваща мрежа от 1900 кооператива и 1 250 000 граждани.

Ecopower също е пионер в работата с градове и общини като Екло, Гент, Антверпен, Льовен, Берсел. Те са едни от първите енергийни кооперативи, които откриват потенциала на сътрудничеството между кооперативите и местните власти. Дирк вярва, че кооперативният модел помага за изграждането на икономика, която служи на хората и обществото, с приоритет на екологичното и социалното въздействие пред печалбата.

„През последните две десетилетия в Западна Европа станахме свидетели на вълна от местни инициативи на граждани, които предприемат действия, за да се възползват от възможностите на енергийния преход. От изкопаеми горива и ядрена енергия към възобновяеми източници, от централизирано към децентрализирано управление, от пилеене на енергия към рационалното й използване.

Това е уникална възможност за гражданите да станат активни в производството и разпределението на енергия в бъдеще.“

КООПЕРАТИВИ ГЛАВА 5

ДА ПОДДЪРЖАМЕ КУРСА

Кооперативите се оказват едни от най-стабилните форми на обществени енергийни проекти, защото хората развиват страст към тях. Може да продължите да вършите някоя задача, дори ако някои аспекти от нея не ви харесват, но често основното нещо, което ви кара да участвате в доброволческа дейност, е мотивацията. Тя зависи много от начина, по който се чувствате в групата и затова е изключително важно да отделите време и усилия за установяване на здравословна групова динамика. Повече за това в глава 8, продължавайте да четете!
И да работите заедно!

Харта на REScoop.eu. <https://www.rescoop.eu/toolbox/rescoop-eu-charter>

Наръчник за енергийни общности в Ирландия.
<https://www.rescoop.eu/toolbox/sustainable-energy-communities-handbook-ireland>

КЛУБОВЕ, ТРЪСТОВЕ И ДРУГИ ФОРМИ НА СДРУЖАВАНЕ ГЛАВА 6

Кооперативите са солидна правна форма за демократично притежание и управление на вашия енергиен проект. Те обаче не са единственото решение – налични са и други възможности. В някои страни създаването на кооператив е дълъг процес и предполага спазване на много административни правила. Други форми на съдружие могат да бъдат по-лесна първа стъпка, за да може вашата група да се развие към кооператив по-късно. Полезно е да проверите какви са законовите изисквания във вашата страна. За повечето от изредените по-долу се нуждаете от просто описание на мисията или попълване на заявление, а попълването и подаването им може да бъде полезна стъпка за опознаване и сплотяване на вашия екип.

В Германия може да искате да станете Verein, т.е. да се регистрирате като клуб/организация/сдружение, включващо членове вместо акционери, а капиталът може да бъде придобит само като безлихвен членски внос или подчинен дълг. Но в един подобен клуб/асоциация идеалистичните дейности винаги трябва да имат приоритет пред бизнес усложненията.

Като алтернатива можете да се регистрирате като дружество с ограничена отговорност, като ООД или неправителствена организация (НПО). Това може да бъде по-лесно, ако дейностите ви са разнообразни. Въпреки това, ООД затруднява директното включване на граждани, за сметка на акционери, ако планирате да съберете собствен капитал извън подчинения дълг. По-голямата част от гражданските ветърни паркове в Германия всъщност са или кооперативи, или командитни дружества, с граждани – акционери заедно с дружество с ограничена отговорност (ООД) като генерален партньор.

КЛУБОВЕ, ТРЪСТОВЕ И ДРУГИ ФОРМИ НА СДРУЖАВАНЕ ГЛАВА 6

В Белгия организация с нестопанска цел се нарича asbl или vzw. Този тип организации не са мотивирани от печалбата или я възприемат като вторичен мотив. Печалбата може да се използва само за цели, които не служат на частни интереси, и не може да бъде пряко или косвено разпределена на учредители, членове, директори или други. Членовете, директорите и надзорните директори се призовават на общото събрание на сдруженията с нестопанска цел и след това ръководството е законно задължено да отговаря на въпроси по време на общото събрание.

В Ирландия изборът на подходяща правна форма за общностна енергийна група не е лесен. Групите обикновено са привлечени от кооперативния модел, но ирландското кооперативно законодателство датира от 1893 г., което затруднява създаването на общностни проекти за производство на електроенергия. Енергийният кооператив на Аранските острови и *Claremorris* са два добри примера за работещи организации.

Друг вариант е дружество с ограничена отговорност, но тази правна форма позволява само 149 акционери, което е ограничаващо при изграждането на проект, целящ собственост в общността, и не позволява образуването на ключов аспект в общностната енергия: възможността за много хора да се присъединят. Вятърната ферма *Templederry* е създадена като дружество с ограничена отговорност.

Много обществени и социални организации са създадени като компании, ограничени с гаранция (CLG). Тази правна форма обаче няма никакви акции или акционери и не позволява изплащането на дивиденди. Поради тази причина инвестициите в тези компании са дарения без очакване за възвращаемост.

Публичните дружества с ограничена отговорност (PLC) са може би най-атрактивната правна форма за създаване на енергийна общност. В правно отношение тази форма означава дружество с ограничена отговорност, което е предложило акции на широката общественост, а купувачите на тези акции имат ограничена отговорност и могат да бъдат неограничен брой. Те могат да бъдат създадени и с меморандуми и устав по поръчка, които могат да бъдат написани така, че да включват много от принципите на кооперативите със съвременни условия на труд. В Ирландия все още няма установени такива компании.

В Обединеното кралство и Шотландия има дълга традиция на тръстове. Има над 140 тръста за развитие само в Шотландия. Всички те са създадени, за да дадат на своята общност по-голяма гласност при вземане на решения, които ги засягат чрез собственост или управление на актив.

Тръстовете за развитие са обществени организации, които:

- са собственост и се управляват от местната общност,
- имат за цел да възстановят общността по устойчив начин или да се справят с набор от икономически, социални, екологични и културни проблеми в общността,
- независими са, но се стремят да работят в партньорство с различни частни, публични и други организации като например такива с благотворителна цел,
- не се управляват с цел печалба.

За разлика от други страни, енергийните кооперативи в Обединеното кралство са до голяма степен ограничени до генериране на приходи за своите членове чрез продажба на електроенергия. Дружествата в полза на общността в Обединеното кралство (или *bencom*) се появяват в ситуация, в която пазарните структури много затрудняват енергийните кооперативи да доставят електричество на своите членове, тъй като те бяха санкционирани от регулатора за това. *Bencom* (Community Benefits Society) работят подобно на кооперативите (вижте *Edinburgh Community Solar Cooperative*), включително принципа

един член – един глас. Те обаче се различават по това, че част от генерираната печалба трябва да се върне на местната общност. С други думи, трябва да генерира ползи извън членството, което може да се състои от географски разпръсната общност по интереси. Като такива, *bencoms* често предоставят безвъзмездни средства за целите на местното развитие, които варират от мерки за енергийна ефективност до образователни стипендии.

УСПЕШЕН ПРИМЕР

ЕДИНБУРГСКИЯТ ОБЩНОСТЕН КООПЕРАТИВ ЗА
СЛЪНЧЕВА ЕНЕРГИЯ ECSC | ШОТЛАНДИЯ

„Общностен енергиен кооператив на Единбург“ ООД (*Edinburgh Community Energy Co-operative Ltd.*) е създаден с цел да даде на жителите на Единбург начин да насърчат и развиват производството на възобновяема и нисковъглеродна енергия в града. Основателите разглеждат много различни правни възможности за своя проект. Ключово е, че те могат да се съсредоточат върху предоставянето на широкомащабен соларен проект за града. Кооперативът, който те сформират в крайна сметка, се нарича *Edinburgh Community Solar Co-operative* (ECSC) и всъщност е вид бепсом.

МЕСТЕН
ПРОЕКТ

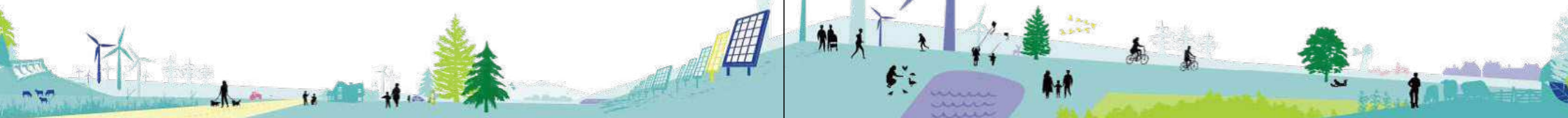
Деца в начално училище
празнуват създаването
на *Edinburgh Solar Coop*
© Edinburgh Solar Coop

През 2015 г. кооперативът предлага оферта за придобиване на акции с цел набиране на средства за инсталиране на слънчеви панели на редица общински сгради в цял Единбург. Използва се моделът за предлагане на акции на общността. Обикновени хора от цял Единбург са поканени да станат членове в проекта чрез закупуване на дялове от 250 британски лири. Предложението за закупуване на акции е успешно и носи приходи от общо 1,4 милиона лири.

В самия край на 2013 г. по време на формирането на ECSC в Единбург има по-малък брой слънчеви панели в сравнение с други градове в Обединеното кралство. Смята се, че това е така, защото много хора живеят в апартаменти без достъп до покривните пространства. Чрез колективната собственост върху слънчеви панели, монтирани в обществени сгради, ECSC предлага на жителите на Единбург начин да направят нещо положително за изменението на климата. Така Единбург ще стане по-чист и по-зелен град, като същевременно се осигуряват финансови ползи за жителите и общността. Това винаги е било най-същественото, а не каква точно правна форма приема групата.

Днес кооперативът продължава да генерира слънчева енергия от 24 сгради в Единбург и връща печалбите както директно на членовете, така и на общността чрез общественополезен фонд, който влиза в действие през 2018 г. Те също така започват работа по втора фаза на проекта, за която се надяват да доведе до инсталирането на повече слънчеви панели и енергоспестяващи технологии на нови обекти.

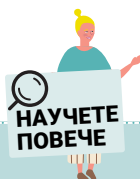
Единбургският слънчев кооператив работи в тясно сътрудничество с местната община. През 2012 г. градският съвет на Единбург обещава да „насърчи развитието на общностни енергийни проекти“. Проектът е един от първите, които се възползват от този поет ангажимент.

КЛУБОВЕ, ТРЪСТОВЕ И ДРУГИ ФОРМИ НА СДРУЖАВАНЕ ГЛАВА 6

Тези различни примери от няколко държави илюстрират как възможностите често съществуват едновременно и как националните контексти се различават значително. Основното нещо, което трябва да запомните е, че правните форми предоставят на групата признато юридическо лице, независимо от участниците, които я формират, което позволява по-голяма отчетност.

Когато отчитате какво се случва във вашата общност, следете какви правни форми съществуват, какво работи във вашия район и обсъдете плюсовете и минусите на различните възможности с хора, които имат опит. В крайна сметка имайте предвид, че правната форма не е най-важното решение, което ще трябва да вземете – структурата е преди всичко инструмент за постигане на вашите цели.

Как да организирате клуб – общи насоки.

<https://www.wildapricot.com/articles/how-to-start-a-club>

Наръчник за създаване на клуб за ирландските граждани, пълен с полезни съвети.

https://www.citizensinformation.ie/en/travel_and_recreation/sport_and_leisure/setting_up_a_new_club.html

Проверете ресурсите на Шотландската асоциация за тръстовете.

<https://dtascot.org.uk/resources/publications>

ОБЩИНИ И МЕСТНО УПРАВЛЕНИЕ: ИДЕАЛНИ ПАРТНЬОРИ ГЛАВА 7

Какъвто и да е размерът и формата на вашата група, важно е да работите с местното управление: най-успешните обществени енергийни проекти в Европа са тези, при които групите си сътрудничат с местните власти. А те могат само да спечелят от насърчаването на обществената енергия в техния район и могат сами да иницират нови проекти.

Въпреки нарастващата популярност на концепцията в цяла Европа обаче, много градове все още се затрудняват да преминат към действие. Много местни общини са се ангажирали с енергийни или климатични цели, но постигането им може да бъде трудно. Често идеите идват лесно, но осъществяването е предизвикателство.

Energy Cities, една от организациите, създали този наръчник, е чудесно място да започнете да търсите контакти и полезна информация. В цяла Европа има много ресурси и мрежи за прогресивни местни власти, които искат да бъдат част от енергийния преход.

Тази глава ви предоставя общ преглед на различните етапи на процеса и наличните лостове, за да станете най-добрата енергийна общност, независимо дали работите за община или желаете да си сътрудничите с такава.

Първата стъпка за вас е да популяризиате концепцията пред политическото мнозинство в общинския съвет. Това ще бъде задачата на вашата група, на общинската администрация и общинските съветници, с които работите. Ако местните власти все още не са се присъединили към Споразумението на кметовете (Covenant of mayors), можете да започнете малка кампания, за да ги насърчите да го направят. Подчертайте примера на градове във вашата страна, които са се присъединили към инициативата, особено ако се считат за водещи.

ОБЩИНИ И МЕСТНО УПРАВЛЕНИЕ: ИДЕАЛНИ
ПАРТНЬОРИ
ГЛАВА 7

ЗНАЕТЕ ЛИ, ЧЕ

СПОРАЗУМЕНИЕТО НА
КМЕТОВЕТЕ (COVENANT OF
MAYORS) И ПЛАНОВЕТЕ ЗА
ДЕЙСТВИЕ ЗА УСТОЙЧИВА
ЕНЕРГИЯ И КЛИМАТ (ПДУЕК)

Споразумението на кметовете е мрежа от хиляди общини, които доброволно са се ангажирали да изпълняват целите на ЕС в областта на климата и енергията. За да превърнат своя политически ангажимент в практически мерки и проекти, подписали Споразумението се приканват да представят ПДУЕК, очертаващ ключовите действия, които планират да предприемат.

Всички местни власти, които са подписали Споразумението на кметовете, се ангажират с три цели.

- ускоряване на декарбонизацията на техните територии,
- засилване на капацитета им за адаптиране към неизбежните въздействия от изменението на климата,
- осигуряване на своите граждани на достъп до сигурна, устойчива и достъпна енергия.

За да видите дали вашата община се е присъединила към Споразумението на кметовете, вижте картата на <https://www.covenantofmayors.eu/about/covenant-community/signatories.html>

Общностните енергийни проекти могат да се възприемат от местните власти като твърде сложни или твърде различни от обичайните им дейности. Ето някои аргументи, които могат да преодолеят първоначалното нежелание на общините, когато започнете работа с тях:

1. Доверието в кооперативите и други проекти, ориентирани към общността, често се изгражда бързо и двете страни могат да станат дългосрочни партньори, като взаимно развиват своя капацитет. Тъй като и кооперативът, и местната власт са по-скоро ориентирани към мисия, отколкото към печалби, те споделят едни и същи дългосрочни цели. В Белгия например няколко града са придобили опит и са се възползвали от подкрепата на енергийния кооператив *Ecorower* за разработване и активиране на своя План за действие за устойчива енергия и климат.

2. Принципиите на енергийната общност носят много местни ползи отвъд приноса към целите, свързани с климата. Проекти, планирани и изпълнени от енергийни общности със силни демократични структури на управление, не само намаляват емисиите на CO₂, но също така допринасят за други стратегически цели на местната политика. Проекти, които се ръководят от местни кооперативи или фондации с нестопанска цел, помагат на местните и регионалните власти чрез:

- Подобряване на енергийната ефективност и намаляване на енергийната бедност чрез по-ниски тарифи или специални схеми за активно включване и подкрепа на уязвимите потребители (вижте глава 15 за енергийната ефективност и борбата с енергийната бедност).
- Осигуряване на възможност за по-активна форма на местно гражданско участие, тъй като тези инициативи правят жителите по-ангажирани и загрижени за своя квартал, като насърчават хората да участват в други устойчиви дейности като градско земеделие, инициативи за рециклиране, създаване на кафе-работилници (Repair safe), споделен транспорт и т.н.
- Увеличаване на местното икономи-

ческо развитие, тъй като проектите, притежавани от членове на местната общност, могат да допринесат за създаването на 8 пъти по-голяма добавена стойност в региона.

Има различни начини, чрез които местното правителство може или да подкрепи, или направо да се включи в развитието на общностната енергия.

Една важна първа стъпка е да се гарантира, че местните власти са политически ангажирани с енергийното развитие на общността, с дългосрочни планове и пътни карти. Това може да включва ангажименти за по-пряко включване на гражданите в изготвянето на политики в областта на климата и енергетиката (чрез организиране на дебати и диалози, стартиране на бюджетни схеми за участие и др.)

Местните и регионалните власти могат също така да приемат конкретни дългосрочни цели, свързани с производството на енергия, например определена цел за количествено определяне на възобновяемия производствен капацитет, собственост на общността, в мегавати или като процент, в рамките на определен период от време. Пример за това са вече споменатите Планове за устойчива енергия и климат. Политическите ангажименти също могат да бъдат отвъд енергетиката – например общинският съвет на Единбург поема ангажимента да подкрепя кооперативите като цяло.

УСПЕШЕН ПРИМЕР

ФРЕНСКИ ЦЕНТЪР ЗА ГРАЖДАНСКА ЕНЕРГИЯ
ОКСИТАНИЯ | ФРАНЦИЯ

През 2014 г. френският регион Окситания започва да предлага финансова и логистична подкрепа за граждански енергийни проекти и става дом на първите два 100% притежавани от граждани фотоволтаични парка в страната („1,2,3 Soleil“ и „Le Watt citoyen“). Местната власт се ангажира това да е първият енергийно позитивен регион в Европа до 2050 г.

За да постигнат тази амбициозна цел, те редовно отправят покани към граждански енергийни проекти в сътрудничество с Френската агенция за околна среда и управление на енергията (ADEME) за финансова подкрепа за създава-

Кооперативът „Инициатива за алтернативна енергия“ събира 364 граждани, отдадени на каузата на направят света по-добро място. Те инсталират слънчеви панели на обществени сгради в техния град. Проектът се възползва от помощта на Центъра в Окситания, както и от регионална финансова подкрепа. © ECLR

нето на местни енергийни кооперативи и граждански енергийни компании.

През 2014 г. заедно с ADEME те създават и мрежата ECLR (Energies Citoyennes Locales et Renouvelables), за да подкрепят споделянето на знания и да създадат пространство за дискусии между гражданите в Окситания. Днес тя обединява повече от петдесет ръководители на проекти – граждани, професионалисти и общности – ангажирани с развитието на възобновяема енергия, произведена от гражданите и общността, и действа като основен информационен пункт по темата за общностната енергия в района.

Благодарение на регионалната подкрепа проектите процъфтяват! От 2014 г. насам са отличени 46, като много от тях вече произвеждат възобновяема енергия с участието на около 3000 граждани от региона и 40 общности. От началото на кампанията са генерирани общо 800 000 евро, които са разпределени заедно с регионална помощ от 2,6 милиона евро местни инвестиции.

КАКВО МОЖЕ ДА НАПРАВИ
ВАШАТА ОБЩИНА?1) БЛАГОПРИЯТНИ РЕГУЛАЦИИ
ЗА ЕНЕРГИЯТА, ПРОИЗВЕДЕНА
ОТ ГРАЖДАНИ И ОБЩНОСТИ

Местните и регионалните власти могат да приемат специфични разпоредби за използване на земята или сградите, които благоприятстват развитието на енергийни източници, притежавани от граждани или общности. Това може да е от ключово значение за завършването на вашия проект.

- Барселона е първият град, който приема „наредба за слънчева топлинна енергия“, която задължава новите и реновираните сгради да задоволяват 60% от нуждите си за топла вода чрез слънчева енергия.
- В Дания, където повечето отоплителни системи са обществена или общинска собственост, местните власти могат да наредят съществуващите и новите сгради да се свързват към топлофикационната мрежа.

Регулациите и субсидиите, подкрепящи общностната енергия, са силно зависими от адекватна правна рамка на национално ниво. Съгласно новото законодателство на ЕС, държавите членки трябва да гарантират развитието на тази рамка след задълбочена оценка на възможностите и пречките, свързани с общностната енергия в тяхната страна.

ОБЩИНИ И МЕСТНО УПРАВЛЕНИЕ: ИДЕАЛНИ ПАРТНЬОРИ

ГЛАВА 7

2) ПОВИШАВАНЕ НА ИНФОРМИРАНОСТТА

Енергийната грамотност е друга важна концепция, която трябва да се има предвид: колкото повече хора са ангажирани в дейности, свързани с енергията, толкова повече граждани разбират енергийната система в цялост. Местните власти могат да окажат ключова подкрепа за развитие на енергийната грамотност. Споделянето на вашия технически опит не само със съгражданите, но и с управлението на града ще бъде от решаващо значение за ангажирането на всички.

3) КУПУВАНЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ ОТ ОБЩНОСТНИ ПРОЕКТИ

За да отговорят на енергийното търсене на всички обществени сгради, които управляват, местните власти могат да предпочетат доставка на зелена енергия, но също и такава, произведена от общността. Много градове в региона на Фландрия в Белгия разработват преференциални критерии в своите обществени търгове за енергийни доставки, собственост на гражданите. Такъв е случаят с град Екло, който възлага изграждането на топлофикационна мрежа с минимум 30% гражданска собственост.

Подписването на директни споразумения за покупка на енергия (PPA) с енергийните общности е друг вариант за обществени сгради с високо потребление на енергия, който си струва да

се обмисли. Тези дългосрочни договори осигуряват инвеститорска сигурност на общностите, позволявайки им да се възползват от стабилен поток от приходи (на базата на фиксирана цена на електроенергията за дългосрочен период) при липса на специални схеми за подпомагане.

4) ФИНАНСИРАНЕ И ГАРАНТИРАНЕ НА ПРОЕКТИ

Една обща пречка, пред която са изправени общностните енергийни проекти, е достъпът до кредити. Местните и регионалните власти могат да бъдат решаващи при предоставянето на гаранции пред финансовите институции. Участието им в енергийните общности може също така да успокои колебливите инвеститори, като придаде допълнителна достоверност и легитимност на проектите. Те също могат да предоставят първоначално финансиране например чрез револвиращ фонд за проекти на общността.

В допълнение, те могат да отделят конкретни бюджетни линии за подкрепа на групи от общността на всяка стъпка от процеса – от първоначалните етапи на осъществимост и планиране до действителните инвестиции в инфраструктурата. Такъв е например случаят с успешната схема CARES в Шотландия.

УСПЕШЕН ПРИМЕР

КАК ШОТЛАНДИЯ ПОДКРЕПЯ ФОНДОВЕТЕ ЗА ОБЩНОСТНА ЕНЕРГИЯ CARES | ШОТЛАНДИЯ

Схемата CARES, финансирана от шотландското правителство и администрирана от *Local Energy Scotland*, дава безвъзмездни средства на енергийните общности за финансиране на различни дейности за разработване на проекти, включително предпроектно проучване, процедури за издаване на разрешителни, дейности за ангажиране на общността, дори капиталови разходи за проекти за възобновяема енергия.

Следвайки мотото „осъществимо, допустимо, печелившо“, тази схема помага на общностите през първите, често бавни и скъпи стъпки за създаване на собствен проект за възобновяема енергия. Ако проектът се реализира, тези грантове се превръщат в заеми, които постепенно се изплащат от общността.

Основно училище Рато, Шотландия.

ОБЩИНИ И МЕСТНО УПРАВЛЕНИЕ: ИДЕАЛНИ ПАРТНЬОРИ

ГЛАВА 7

5) СПОДЕЛЯНЕ НА ОБЩИНСКИ ПЕРСОНАЛ И РЕСУРС

Като крупни собственици на обществени сгради, земя и инфраструктура, местните власти могат също така да предоставят специално пространство за обществени проекти, като например предлагат покривите на сградите, които притежават. Такъв е случаят със слънчевия кооператив в Единбург. Съветниците, заседаващи в борда на *Beptom*, помагат за управлението на различни комитети и процеси.

Друга възможност са човешките ресурси, тъй като енергийните кооперативи често включват предимно хора без опит и доброволци, които заедно осъществяват проектите си. В Обединеното кралство градският съвет на Плимут подкрепя създаването на Енергийната общност (РЕС) в Плимут, като разпределя персонал за разработване на бизнес план и подкрепа за набирането на 100 членове учредители.

За проекти за общностно отопление общините могат също така да осигурят достъп до органични битови отпадъци или други видове биогорива.

6) РАЗРАБОТВАНЕ НА ПОДПОМАГАЩИ ПЛАТФОРМИ И ИНСТРУМЕНТИ

Местните и регионалните власти могат да окажат решаваща подкрепа на енергийните проекти на общността чрез разработване на специални подпомагащи инструменти и програми. В Ирландия например енергийната агенция на Дъблин координира подкрепата на над 80 енергийни общности, като назначава „координиращ ментор“ във всяка местна власт в региона на Дъблин, който да ги води през процес от три стъпки, наречен „Научи – планирай – направи“.

Картографирането на потенциалните места е още един сравнително лесен начин да помогнете на гражданите и кооперативите да започнат, като предоставяте преглед на местните ресурси по отношение на възобновяемата енергия. В Лисабон например общината разработва соларен кадастър. Други градове пък разработват топлинни атласи, за да направят същото с отпадъчната топлина или геотермалната енергия.

7) УЛЕСНЯВАНЕ НА ДИАЛОГА МЕЖДУ МЕСТНИТЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

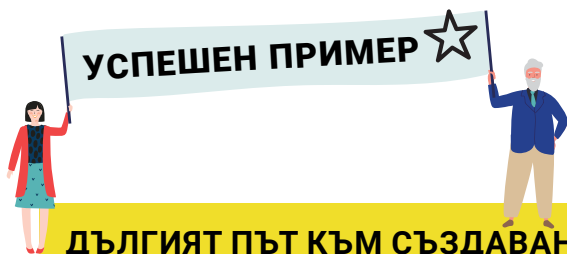
Малките енергийни общности може да имат полезни контакти и ресурси, но местните власти имат по-голям обхват. Местните власти могат да бъдат много полезни, за да ви свържат със съответните икономически или други обществени, екологични или енергийни участници в района.

Енергийните агенции също могат да бъдат взети предвид, тъй като те в много случаи работят в тясно сътрудничество с градовете и могат да подкрепят създаването на общностни енергийни схеми независимо дали чрез намиране на членове, финансиращи организации, доставчици на гориво (като биоенергийни култури в случая на кооперативи за топлинна енергия) и най-важното, да изградят добри отношения с електро-разпределителното дружество. В Гренобъл, Франция, например властите помагат на местната енергийна общност да подпише споразумение за сътрудничество с оператора на разпределителната система *Enedis*.

8) ДА СТАНЕТЕ ПРЯК ЧЛЕН НА ЕНЕРГИЙНА ОБЩНОСТ

Законодателството на ЕС сега насърчава местните власти да станат действителни членове и акционери на енергийни общности заедно с техните граждани и местни малки и средни предприятия (МСП), без да поемат пълен контрол. Те могат да направят това в областта на производството на енергия, но възможните дейности обхващат всички енергийни услуги – от мобилност, енергийна ефективност, агрегиране, балансиране и т.н. За повече информация относно критериите и спецификите, свързани с правната дефиниция на енергийните общности, вижте полето за дефиниции на страница 30.

ДЪЛГИЯТ ПЪТ КЪМ СЪЗДАВАНЕТО НА ОБЩНОСТЕН ВЯТЪРЕН ПАРК В НОЙНКИРХЕН | ГЕРМАНИЯ

Големият проект за вятърна електроенергия „Нойнкирхен“ във федералната провинция Шлезвиг-Холщайн в Северна Германия се състои от дванадесет вятърни турбини с мощност 3 MW на три площадки. Той носи приходи за фермерите, собствениците на земя и за местната общност чрез Bürgerverein или гражданско сдружение за споделяне на ползи. Той е инициран през 2007 г. от местни фермери и собственици на земя, които искат да разпределят собствените си доходи и да донесат добавена стойност към местната селска икономика. Бившият кмет и части от общинския съвет са против предложението на група местни собственици на земя, които искат да изградят общностен вятърен парк. Без подкрепата на местната общинска система проектът е блокиран.

Мениджърът на Neuenkirchen заедно с членове на местни клубове, които те подкрепят с приходите от вятърния парк. © Neuenkirchen

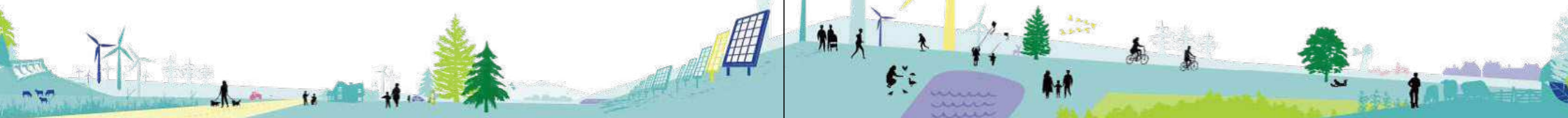
Инициаторите на проекта Neuenkirchen
© Daniela Wehrmeier, Neuenkirchen

МЕСТЕН
ПРОЕКТ

Инициаторите на проекта осъзнават, че трябва да положат повече усилия, за да достигнат до общността и за да развият взаимоотношенията си с общината. Те разбират, че много други общини в техния район са участвали в проекти за вятърна електроенергия и са се облагодетелствали значително от тях. Това е добър начин да привлечат вниманието на местния съвет.

Ситуацията се променя след местните избори през 2008 г. Новият кмет е заинтересован от проекта и насърчава фермерите да създадат гражданско сдружение за споделяне на ползи. Въпреки това е основана и местна опозиционна група, която допълнително забавя проекта. В този случай подкрепата на общината става още по-важна. Необходими са два местни референдума през 2009 г. и 2011 г., за да се одобрят окончателно подходящите зони за вятърния парк в съответния регионален план.

След одобрението на регионалния план през 2013 г. е създадена управляващата компания *Citizen Wind Farm Neuenkirchen*, а фермата е пусната в експлоатация 2 години по-късно. 34 собственици сега получават финансова компенсация за използването на техните имоти чрез модел за обединяване на земята под аренда, което също позволява на собствениците на земя в околностите на вятърния парк да печелят от него. Гражданите могат директно да станат партньори с ограничена отговорност в проекта. 145 граждани от общо население от около 1000 души стават ограничени партньори. Общината също така получава дялове от около 20 000 евро във вятърния парк, (максимумът, разрешен от закона) за да покаже своя ангажимент към проекта и надеждността на неговите инициатори. В допълнение към приходите от бизнес данък за общината, през 2016 г. е създадено гражданско сдружение с нестопанска цел, което получава 1% от годишната брутна печалба на вятърния парк. Въпреки че най-големите ползи от този проект са за местните фермери и собственици на земя, *Bürgerverein* гарантира, че има ползи за общността като цяло. Нещата, които са подкрепяли в миналото, включват закупуване на обществени автобуси, компютърно оборудване за местното училище и дори ремонт на църкви. Без подкрепата и ангажираността на общината този проект вероятно никога нямаше да бъде осъществен.

ОБЩИНИ И МЕСТНО УПРАВЛЕНИЕ: ИДЕАЛНИ ПАРТНЬОРИ

ГЛАВА 7

Опознавателно проучване на обществени инициативи, работещи по въпроса за ремуниципализацията (Великобритания).
<https://www.rescoop.eu/toolbox/local-energy-ownership-in-europe>

ЖИВОТЪТ НА ВАШАТА ГРУПА

ГЛАВА 8	ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕКИП	56
ГЛАВА 9	ГРУПОВА ДИНАМИКА	62
ГЛАВА 10	ПОДДЪРЖАНЕ НА ГРУПАТА	66
ГЛАВА 11	ДОСТИГАНЕ ДО ПО-ШИРОКАТА ОБЩЕСТВЕННОСТ	70

Общностите са по-силни,
когато работят заедно.
© Rawpixel.com /Shutterstock

ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕКИП ГЛАВА 8

Общностните енергийни проекти винаги се нуждаят от повече хора като вас със свежа енергия и добри идеи, които да се включат и да помогнат за напредъка на проекта.

Може би във вашия район вече се случва нещо, в което да се включите. Бихте могли да помогнете на вече съществуваща местна енергийна компания да се разшири с нова дейност – като производството на вятърна електроенергия или доставка на електроенергия. Бихте могли да започнете със съществуваща местна общност, която може да се интересува, но не се е включила активно в темата. Винаги е по-лесно да се присъедините към нещо установено, с вече налични ресурси, вместо да започнете сами от нулата. Възможно е да съществува много малка група, за която не знаете, така че не забравяйте да проучите подробно какво може вече да се случва под носа ви!

Но ако не се случва нищо, нещата зависят от вас. Най-големите обществени енергийни проекти започват от приятелски срещи и неангажиращи разговори. *Ecorower*, един от най-големите енергийни кооперативи в Европа, започва около кухненската маса във воденицата. Направете първата крачка. Дори само един или двама души във вашата общност да се интересуват, срещнете се с тях на обяд или кафе, за да обсъдите идеите си.

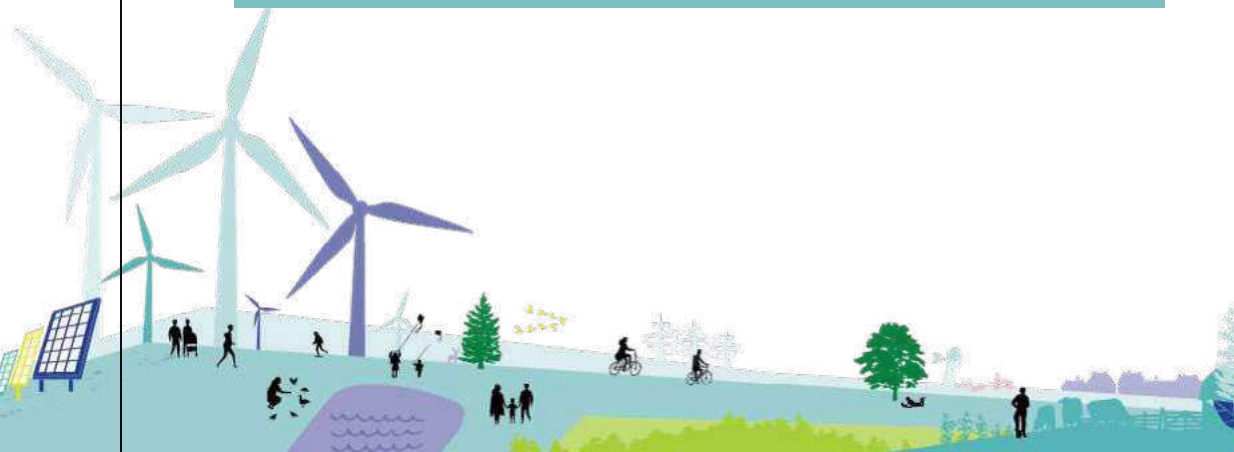

ЗАПОЧНЕТЕ С МАЛКО И СЕ РАЗРАСТВАЙТЕ

Общностните енергийни инициативи имат много различни форми и размери и всъщност са толкова разнообразни, колкото и самите общности. Някои са сравнително малки, имат по-малко членове и се занимават само с малки проекти за възобновяема енергия (обикновено слънчеви панели) или схеми за споделяне на енергия. Има и изключително големи енергийни кооперативи като *Ecorower* (Белгия), който към 2019 г. има почти 60 000 членове, притежава 22 вятърни турбини, 3 хидроенергийни и 322 слънчеви централи, както и една инсталация, захранвана от рапично масло и фабрика за дървесни пелети.

Опитът показва, че е по-лесно да убедите повече членове, след като първият ви проект е вече стартиран или когато на членовете се даде възможност да използват енергията непосредствено. Инерцията се натрупва сама. Когато хората видят успеха на проекта, те искат да се включат. Често проектите се затрудняват да продадат акции при първото си предлагане на дялове, но след това, когато започнат да изграждат инфраструктура, следващото предложение за акции е разпродадено. Хората естествено са по-склонни да инвестират парите си, когато видят, че даден проект има потенциал.

Дори ако имате много големи планове, например за множество вятърни проекти, винаги е добре да започнете с нещо малко – със слънчеви панели в училище или с програма за пестене на енергия в квартала. Тези проекти не са непременно лесни, но ще ви помогнат да изградите доверието и признанието, от което се нуждаете, за да може идеята естествено да прерасне в нещо по-голямо – като вятърен проект или собственост върху мрежата.

ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕКИП
ГЛАВА 8

ИЗГРАЖДАНЕ ЗАЕДНО

Важен принцип, който трябва да имате предвид по време на този процес, е да бъдете гъвкави с вашите идеи. Трябва да намерите баланс между наличието на вдъхновяваща идея и непредубедеността, за да можете да се адаптирате към това, което другите искат да направят, да разберете какво ги вдъхновява и вълнува. Постигнете ли този баланс, сте на път към успеха!

Попитайте партньорите си какви са техните идеи, каква е тяхната визия. Уверете се, че активно слушате толкова, колкото говорите: все пак искате да развивате идеите си заедно. Вземете химикалка и лист хартия под ръка и не се страхувайте да започнете да драскате или рисувате заедно. Действайте!

Можете също така да обсъдите кой друг от общността би искал да се включи. Познавате ли някого, който ще се справи добре? Кой поема отговорност във вашата общност? Напишете списък с хора, с които бихте искали да се свържете и да споделите вашите идеи. Имайте предвид, че не се нуждаете само от пенсионирани мъже инженери със сиви коси, а от разнообразна група доброволци, които могат да допринесат с различни умения, връзки и идеи на масата. Винаги съгласувайте следващите стъпки заедно в края на всяка среща.

ВАШИЯТ ОСНОВЕН ЕКИП

В идеалния случай търсите да изградите основна група от хора, които ще споделят отговорността за проекта в дългосрочен план. Това може да бъдат от 4 до 12 души, но колкото повече имате във вътрешния си екип, толкова по-добре.

Ще искате хората от основния ви екип да се харесват! Трябва да изградите силни отношения на доверие, така че всички да можете да се подкрепяте взаимно и да покажете лидерство в рамките на проекта. Също така е добра идея да се уверите, че вие и вашият екип осигурявате безопасни пространства, където хората чувстват, че могат лесно да изразят своите мисли и идеи, без да си налагат автоцензура.

Уверете се, че отделяте време за изграждане на социални връзки в основния си екип: хранете се редовно заедно или правете неща, които изграждат приятелство и доверие. Важно е да отделите време, за да разберете мотивацията на другия и какво ви вдъхновява, това ще ви помогне да споделяте по-добре задачите и отговорностите. Можете също да започнете със създаване на табло за обща визия, където можете да изследвате идеите си заедно, за да изградите вашия проект.

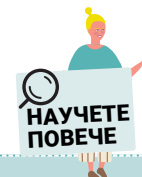
РАБОТА С ОБЩИНИ

Добре е да разберете отрано кой отговаря за разпределението на енергията във вашата община. Следващата стъпка е да се срещнете с този човек и да чуete неговите идеи и планове. Ако съберете малка група от заинтересовани хора, заедно можете също да прочетете Плана за действие за устойчива енергия и климат, който вашият град трябва да представи в рамките на две години след присъединяването си към Споразумението на кметовете или подобни планове, като Masterplankommunen в Германия.

Плановите могат да бъдат непосилни за четене и с многобройни малки детайли от устройството на вашия град. Можете да разделите текста между членовете на вашия екип, за да сте по-ефективни. След това всички можете да се срещнете, за да споделите какво са научили и да обсъдите как бихте могли да подкрепите ангажиментите на вашия град към целите на ЕС в областта на климата и енергията. Това намалява натоварването за всички, тъй като хората имат други ангажименти в ежедневието си. Това е нещо, което трябва да имате предвид по време на целия процес.

ПОВИШАВАНЕ НА
ПОЛИТИЧЕСКАТА
АНГАЖИРАНост НА
МЕСТНОТО УПРАВЛЕНИЕ

Най-важното нещо, което трябва да направите, е да накарате местните власти да поемат публичен ангажимент към възобновяемата енергия. Това може да бъде всякакъв вид подкрепа за местното възобновяемо производство, включващ гражданите.

Организиране, развитие на властта на хората. https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/themes/52e6e37401925b6f9f000002/attachments/original/1423171411/Organizers_Handbook.pdf?1423171411

УСПЕШЕН ПРИМЕР

ИЗГРАЖДАНЕ НА СОЛАРНА ИНСТАЛАЦИЯ ОТ НУЛАТА |
УКРАИНА

Най-тежката ядрена авария в историята си остава Чернобил – експлозията в атомната електроцентрала в Украйна през 1986 г., която причинява над 10 000 смъртни случая и трайни последици за здравето на хората в цяла Европа. През април 2020 г. на 34-тата годишнина от аварията, помрачен от горски пожари в замърсената с радиация забранена зона, президентът на Украйна отдаде почит на „героите, които спасиха бъдещето от опасността от радиация“.

Фениксът, издигащ се от тази пепел, е младият град Славутич (население 25 000 души). Славутич е специално построен от нулата в една гора в Северна Украйна за евакуираните служители на електроцентралата и техните семейства и от самото начало събира висококвалифицирани инженери, техници и нови идеи.

През лятото на 2018 г. малка група, ръководена от човек на име Андрий Зинченко, иска да промени имиджа на региона и представя предложението си на кмета. „Вместо да се придържаме към спомена за Чернобил, ние искахме да преоткрием града. В дух на самоувереност искахме да покажем, че можете да се погрижите за общността, като същевременно предоставяте икономически възможности за всички.“

КАК ГРАД СЛАВУТИЧ ПРЕМИНА КЪМ ОБЩНОСТНА ЕНЕРГИЯ

С подкрепата на кмета Андрий и приятелите му се изгражда „Сонячне мисто“ (Соларен град), соларен кооператив в града на ядрените инженери. Той демонстрира как енергийните иновации могат да бъдат от полза за общността благодарение на спестяването на енергия, местни възобновяеми източници,

Построяване на Сонячне Мисто, инсталация за слънчева енергия в град Славутич
© Solar Town Project

по-лесни процедури за свързване към мрежата и образователни програми за други общности.

Кооперативът е регистриран през 2018 г. и е първият по рода си в Украйна. Сега той обединява 97 членове, които притежават три соларни централи. Всеки акционер започва с инвестиция от най-малко 500 евро, а всеки инвестиран 1000 евро носят годишна възвръщаемост от около 130 евро до 2030 г. Това прави проекта привлекателен за широк кръг хора, не само за богатите.

Андрий е категоричен за тяхната целева аудитория. „Хората от района биха могли да инвестират първи. Гордеем се, че първият инвеститор е местна жена, енергиен мениджър, а двама от най-големите ни акционери са на двадесет години.“

Той настоява, че „Сонячне мисто“ не е просто комерсиален, а проект с голямо социално въздействие. „Сонячне мисто“ отделя 5% от годишния си доход за градско развитие. Това е неразделна част от неговата позиция и философия. Ние вярваме в реинвестирането в общността.“

КЛЮЧЪТ КЪМ УСПЕХА

С помощта на местни инженери екипът на „Сонячне мисто“ завършва успешно изграждането на трите планирани слънчеви електроцентрали, като събира 145 000 евро само за четири месеца и се подготвя най-накрая да стартира проекта. Ключът към техния успех? „Добър финансов план, правен модел, разрешение от местния доставчик и подкрепа от кмета и общността. Най-важният фактор е прозрачността: показваме всички наши планове на всички и отговаряме открито на всеки въпрос.“

Въпреки че Андрий влага изключително голямо количество енергия в този проект през последните няколко години, мисията да създаде процъфтяваща общност с перспективен за бъдещето енергиен модел продължава да го мотивира. „Сонячне мисто“ е пример за хора, преодоляващи предизвикателствата, за да изградят нещо голямо заедно. Общността преоткрива града и придобива сила да създаде ново бъдеще.

„Не искаме да спираме тук, в Славутич. Трябва да разпространим малките кооперативи. Искामе да покажем на украинците как да събират средства и да инициират проекти, споделяйки нашата практика на прозрачност и нашия опит. Искаме да направим този успех достъпен за възможно най-много хора.“

ГРУПОВА ДИНАМИКА ГЛАВА 9

В почти всички групи, които се опитват да работят за промяна, може да се появи някаква трудност в комуникацията. Вероятно в някакъв момент ще има разногласия и дори конфликт. Не позволявайте на това да ви обезсърчи, то е част от живота на групата и има много инструменти и трикове за справяне с тези проблеми. Бъдете готови това да се случи и да се справите с търпение и разбиране.

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА РАЗЛИЧИЯТА

Бъдете гъвкави в начина, по който подхождате към груповата работа, така че всеки да може да участва пълноценно. Например бъдете подготвени за хора, които пристигат с различни очаквания относно поведението на срещи например: колко официални трябва да бъдат, колко дълго трябва да говорят хората, колко приемливо е да изразяват гнева си, когато сте афектирани. Може да отнеме време, за да се научите да работите заедно. И ако нечий стил е различен от вашия, това не означава, че той „греша“!

Освен това имайте предвид различните личности, способности и компетенции, които съществуват във вашия екип. Някои членове например може да са много запалени по проекта и да отнемат времето и пространството на другите да изразят мнението си.

ДИНАМИКА В ГРУПАТА

Чудесен начин да установите граници и правила за работа е да се споразумеете за основен устав, наречен например „Препоръки за работа“, в който решавате като група как искате да работите заедно. Връщайте се към текста периодично и не забравяйте да го споделяте с новите членове.

Може да възникнат конфликти относно визията, ако някой иска проектът да работи с подкрепата на определена партия, а други в групата не одобряват този подход. Важно е винаги да отделяте време, за да се справите с изникващите неща като група и да приемете, че всеки ще трябва да направи компромис в даден момент. Също така е важно да разберете, че хората носят товар от личния си живот или навици от предишни групи. Не приемайте нещата лично, но намерете начини да накарате групата да продължи напред. Наличието на съгласуван набор от ценности и насоки за групата също може да бъде много полезно.

Групите се създават, защото хората имат повече сила, когато са заедно – независимо дали целят да спрат открития добив на въглища, или да поставят слънчеви панели на общинските покриви. Понякога обаче властта е неравномерно разпределена в групата. Това не е изненадващо, тъй като отразява нашето разделено общество, неравностойно и конкурентно. Намирането на нови начини на поведение може да отнеме цял живот.

Понякога властта ще бъде съзнателно дадена на отделни лица: групата избира комитет, който ще взема решения от името на други например. Властта може също да бъде делегирана за конкретна задача, например някой с опит в кетъринга може да бъде назначен за главен готвач в кампанията за набиране на средства. В някои случаи индивидите заявяват власт без съзнателното съгласие на групата. Това често отключва проблемите. Бъдете наясно с неофициалната власт и как тя се разпределя във вашата група.

ГРУПОВА ДИНАМИКА

ГЛАВА 9

СПИСЪК ЗА ОТМЯТАНЕ | БАЛАНС НА СИЛИТЕ В ГРУПАТА

- ☐ Развийте навика да забелязвате и изчиствате дисбаланса в силите. Решавайте проблемите отрано.
- ☐ Помислете как да насърчите останалите в общността, за да участват и те във взимането на решения. Стимулирайте ги да изразяват мнението си и да задават въпроси. Ако опитате това и те все още не изглеждат ангажирани, пробвайте да намалите малко своята собствена активност и вижте какво ще се случи.
- ☐ Бъдете готови да предизвиквате хората. Как най-добре да направите това зависи от много фактори. Ако се чувствате наранени, уязвими и ядосани, имате право да го кажете, независимо дали някой може да започне да се оправдава, или да не хареса начина, по който го заявявате. Показването на чувствата ви също може да им помогне да видят въздействието на поведението си.
- ☐ Помислете какво ще бъде лесно да чуе другият човек. Особено ако предизвиквате някого с поведение, породено от привилегия, която споделяте. Въздържайте се от опити да доказвате, че сте по-политически съзнателни или „правилни“. Подходът със състрадание и признаване на собствените грешки може да помогне на хората да чуят какво им казвате.
- ☐ Някои хора може да не се чувстват комфортно да споделят притесненията си пред целия екип: имайте предвид това и се уверете, че лидерството във вашия екип означава редовно да се свързвате с тези хора.

Енергийните проекти на общността представляват точно толкова изграждане на общност, колкото и изграждане на вятърна турбина или друг вид енергийна инфраструктура. Очаква ви дълъг процес, бъдете търпеливи и състрадателни и бъдете готови невиняги да получавате това, което искате.

Екипът на Ecopower посещава вятърна турбина на техния съседски кооператив *Vents du Sud* във Валония. © Ecopower cv

ПОДДЪРЖАНЕ
НА ГРУПАТА
ГЛАВА 10

Както вероятно вече разбирате, изграждането на енергийна общност отнема време. Това не е кампания, която можете да осъществите за една нощ. Винаги е така, когато се опитвате да създавате дълбока и трайна промяна. Това означава, че вашата група ще трябва да бъде силна, за да продължи да работи заедно.

В предишната глава споделихме съвети за справяне с проблемите: добре е да сте подготвени и да приемете, че понякога ще има проблеми. Въпреки това дори в привидно здрава група е добре да подхранвате екипния дух и да се уверите, че полагате активни усилия, за да поддържате хората ангажирани и вдъхновени и да привличате нови хора в основния си екип.

Ако се присъедините към съществуваща обществена енергийна група, (което почти винаги е по-ефективно от стартирането на собствен проект от нулата), прекарайте няколко месеца, за да наблюдавате как работят нещата и каква е вече съществуващата култура. Обърнете внимание на това кой

е щастлив и кой може да има желание да напусне скоро по каквато и да е причина. След това можете да започнете да правите предложения и да работите с хора, които са отдадени на екипа.

Можете да разгледате съвети от групи, които организират общности и имат дълга история на работа за овластяване в своята общност. Можете да намерите ресурси по тази тема на уебсайта на *Leading Change Network* или да разгледате работата на Маргарет Ледуит (Margaret Ledwith) или Саул Алински (Saul Alinsky).

Едно от най-важните неща е хората да останат вдъхновени и да помнят защо работят заедно. Както казва Урсула от кооператива *OurPower* в успешната история от следващата глава: „Най-вдъхновяващото нещо е да постигнем промяна. Не можете да го направите сами, но ако имате доверен, целенасочен екип от хора, които се познават добре, можете да промените енергийната система заедно”.

ОСНОВНО ЯДРО

ОТ ЛИДЕРИ

Най-добре е да мислите за вашия основен екип от хора като група от лидери, работещи заедно. Опитайте се да гарантирате, че отговорността за достигане до различни части на вашата общност е споделена между екипа. Някой може да има добри контакти с фермерите или да бъде лидер сред местната общност от фермери. Друг – да е активен родител в местното училище и да бъде уважаван като лидер в тази част от общността.

Ние говорим за лидерство, което е свързано с улесняване и овластяване на останалите, за разлика от такова, което е свързано с грубо държание или чиято мотивация е сила и власт над другите. Според нас лидерството се изразява в отговорността да се грижиш нещата да се случват и нови хора да се присъединят към групата. Лидерството е в основата на добрата организация. Развивайте го у себе си и го подкрепяйте в другите.

Един добре организиран проект не може да постигне успех само с един лидер. Изисква се основен екип от лидери. Уверете се, че имате 4-12 души, които поемат отговорност и подкрепят всички други. Добрият основен екип е като снежинка – с всеки нов член достига до другите в общността, която след това може да достигне до повече хора. Тя трябва да е силна точно както снежинката. Не се страхувайте да мислите за себе си като за лидер и за начини да усъвършенствате собственото си лидерство. Как подкрепяте другите да се чувстват пълноценни в рамките на проекта? Можете ли да поемете повече отговорност, за да се уверите, че всички усещат движението напред и вдъхновението?

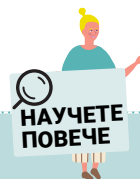
ПОДДЪРЖАНЕ НА ГРУПАТА ГЛАВА 10

СПИСЪК ЗА ОТМЯТАНЕ

СПИСЪК ЗА ОТМЯТАНЕ | ИДЕИ ЗА ПОДДЪРЖАНЕ НА ВАШИЯ ЕКИП

- ☐ За да напредвате, ще ви трябва основен екип от хора, които се подкрепят. Отделете време, необходимо за изграждане на вътрешно доверие.
- ☐ Намерете правилния ритъм на срещи за вашата група (например всеки месец).
- ☐ Уверете се, че срещите са добре организирани и не продължават безкрайно. Ако са твърде дълги и неефективни, ще изтощат хората. Това е сигурен начин да намалите мотивацията и да изгубите хора от групата.
- ☐ Уверете се, че на всяка среща се водят подробни бележки и се споделят с всички.
- ☐ Постигнете съгласие като група, че всеки прави това, с което се е ангажирал. Напредъкът към вашите цели е от решаващо значение, за да държите всички въодушевени. Дори да не създадете общностен енергиен проект веднага, е добре да се гарантира, че винаги има усещане за импулс в групата.
- ☐ Имайте предвид, че повечето членове на екипа ще имат задължения извън проекта – като например училище, работа или други грижи. Да бъдеш част от проект е допълнителна задача, която може да бъде трудна за хората.
- ☐ В допълнение към срещите, планирайте общи дейности, в които членовете на екипа могат да се забавляват заедно. Това може да действа като почивка от тежката работа. Все пак всички вие заслужавате да се възнаградите за предприемането на действия за демократизиране на енергията!

Видео на тема „Организиране и лидерство“. <https://www.youtube.com/watch?v=dkP4V3602IE>

Как активистки групи могат да посеят доверие, грижа и устойчивост помежду си. <https://briarpatchmagazine.com/articles/view/be-careful-with-each-other>

Соларният клуб събира хърватски граждани, които искат да научат повече за слънчевата енергия и как да използват нейния потенциал в техния дом и местна общност. © Solar Club

ДОСТИГАНЕ ДО ПО-ШИРОКАТА ОБЩЕСТВЕННОСТ

ГЛАВА 11

Въпреки че изглежда очевидно, енергийната общност трябва да достигне до всички. Уверете се, че усилията ви са последователни, не забравяйте, че хората са различни. Уверете се, че достигате до различните части от групата, а не само до доминиращите.

Има няколко неща, които трябва да имате предвид, когато говорите на хората за ползите от общностната енергия, включително вашия език, тон и подход. Помислете как информацията ще бъде приета от различни части на общността, като например хора, които са по-възрастни или може би говорят други езици.

РАБОТАТА С ОБЩНОСТТА Е СВЪРЗАНА С ОБЩУВАНЕ

Да участвате в общностен проект означава да станете много добри слушатели. Трябва често да присъствате във вашата общност, да наблюдавате и да се учите. За да разберете проблемите, пред които се изправят членовете, ги опознайте добре и се вслушвайте в тях внимателно. Отделете време за личните им истории, както и тези на техните общности.

Развийте уменията си за слушане и за изграждане на доверие. Ако искате да разберете какво прави хората щастливи, притеснени, вдъхновени или горди, трябва да сте запознати с изкуството на спокойните, неформални разговори, които изграждат съпричастност и доверие. Това ще ви позволи да разберете в дълбочина по-големите проблеми, които засягат живота на хората.

УСПЕШЕН ПРИМЕР

ОТ ИДЕЯТА КЪМ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМАТА OURPOWER | АВСТРИЯ

За да разберете по-добре общността, слушайте случайните разговори около вас. В магазини, в автобуси и влакове, на пазара, във фризьорските салони, в кафенетата, супермаркетите, училищата и читалищата. Посетете някое от тези места и слушайте. Разпознайте кои са общите теми и ги съпоставете със собствената си история, свързана с енергията, климата и местната икономика.

Напишете за себе си списък с „пространства за слушане“ и това, което виждате като общи теми за общността. Можете да научите повече за подходите за развитие в книгата „Развитие на общността в действие“ от Маргарет Ледуит.

Друга важна част от процеса е да обмислите кого бихте искали да включите във вашия проект. Във всяка общност има хора, които се грижат за другите и ги овластяват. Когато ги срещнете, помислете дали да не ги включите във вашия енергиен проект, или пък какво бихте могли да научите от тях.

Всичко започва с трима приятели, Улферт, Норберт и Питър, които винаги са били въодушевени от възобновяемата енергия и нейния потенциал за бъдещето. През февруари 2018 г. Урсула се присъединява към техния кръг и заедно обсъждат начини да докарат енергията до хората, за да се постигне по-ефективен енергиен преход. Ражда се идея: онлайн пазар за свързване на хора, които се интересуват от зелено местно електричество. Експертизата на групата, мотивацията и контактите в Австрия им помагат да създадат *OurPower* през 2018 г.

Първият енергиен кооператив в Австрия, стартираш с 19 души, нетърпелив да поведе енергийния преход, предлага място, където производителите на електроенергия и потребителите могат да се срещнат и общуват – онлайн платформа. След представяне на идеята на среща с членовете, те я обсъждат и тестват, докато всички останат доволни. С цел да направят процеса максимално активен, те използват иновативни методи като „мислене на глас“, където хората дават устна обратна връзка онлайн, която незабавно се записва и се прилага.

УСПЕШЕН ПРИМЕР

ОТ ИДЕЯТА КЪМ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМАТА OURPOWER | АВСТРИЯ ПРОДЪЛЖЕНИЕТО

Платформата *OurPower* позволява на производителите да продават възобновяемата си енергия директно на приятели и съседи на справедлива цена. Всеки заинтересован може да разбере с 3 клика на мишката откъде идва енергията му и къде отиват парите му. Урсула, която е част от платформата, обяснява: „Искаме да свържем хората и да донесем електроенергията възможно най-близо до тях. Електроенергията не трябва да бъде сух, технически въпрос. Тя е социален проблем, свързващ животи, нашите избори и общото ни благополучие.“

Мечтата на Урсула се сбъдва. Експерт по онлайн платформи и участие, тя вече може да осъществи идеята със своите партньори. Нейната цел е да насърчи хората да обменят своите мисли и идеи за постигане на енергиен преход – онлайн, но също и на живо. По време на пандемията *OurPower* организира уебинари и онлайн диалози със заинтересовани хора за обсъждане на възникващи теми и за укрепване на взаимоотношенията. „Най-вдъхновяващото нещо е да постигнеш промяна. Не можете да го направите сами, но ако имате сплотен и целенасочен екип, който се познава добре, можете да промените енергийната система заедно.“

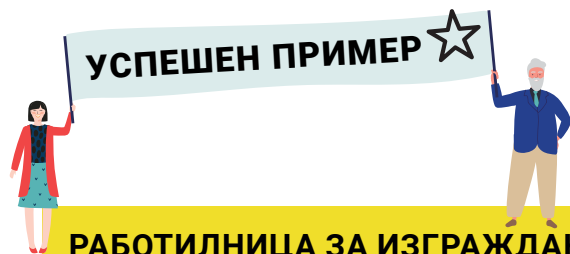

ДОСТИГАНЕ ДО ОБЩНОСТТА ЗА ЕНЕРГИЕН ПРЕХОД, ВКЛЮЧВАЩ ВСИЧКИ

Урсула обмисля подробно каква е целевата аудитория на *OurPower* и начините за достигане до нея. Първо, кооперативът става домакин на няколко събития, за да информира хората и да ги мотивира да участват в енергийния преход. Съставя анкети, създава 8 аватара (анимирани представители на действителни потребители на платформата) и обсъжда начина на живот, предпочитанията, мненията и ресурсите на целевата група.

OurPower като цяло насърчава всички да се присъединят, но проучванията разкриват, че те достигат главно до хора с висше образование, постоянен доход, семейство, собственици на жилища. Платформата вече се фокусира върху изграждането на по-разнообразна аудитория, включваща повече жени и млади хора. Както казва Урсула, „Младите хора са наистина важни за нас. Искаме да изградим по-добри отношения с тях и да разберем техните нужди. Искаме да се учим от тях и да отговаряме на техните въпроси. Една идея, която имаме в момента, е викторина (pub-quiz) по въпросите на климата и енергията.“

Какво следва? *OurPower* иска да направи платформата по-динамична и предразполагаща към участие и да я адаптира към настоящите технологични разработки. Урсула иска да даде възможност на повече енергийни общности да споделят знанията си, да повишат осведомеността и да общуват публично, за да изградят отношения на доверие между различни хора. Въпреки че кооперативът ще продължи да свързва хората и да ги подкрепя в производството на възобновяема енергия в общността, той също така иска да работи повече върху моделите на потребление на енергия.

РАБОТИЛНИЦА ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ВИЗИЯ В ГРАД КРИЖЕВЦИ | ХЪРВАТИЯ

Един чудесен начин да се достигне до по-широката общественост е да се проведе по-голям семинар, който да обедини общността, за да създаде споделена визия за развитие на квартала. В Крижевци (Хърватия) този подход помага за създаването на енергийна общност в сътрудничество с кмета на града, с подкрепата на хърватския енергиен кооператив ZEZ. Първоначално редица членове на кооператива живеят в Крижевци или са родом оттам, така че познават местния контекст и хората в своята общност.

Първата стъпка, която прави ZEZ, е да разговаря неофициално с хората в града, за да види дали имат интерес към създаването на енергийна общност. След като разбират, че са събрали група от заинтересовани хора, организират

Участници в работилницата
„Крижевци 2030 – Нека планираме
цялостното развитие на Крижевци
за следващите 10 години“ © ZEZ

в продължение на две вечери семинар след работа, от 19:00 до 21:00 ч., с цел да да обсъдят с всички идеите си за енергийна общност.

В случая с Крижевци хората вече са добре информирани по темата. Градът участва в проект на ЕС, който създава система за колективно потребление върху стара промишлена сграда, работейки с местни фирми и общината. Общността разбира концепцията и знае, че тя може да проработи.

Първата среща включва събрание с фокус върху визията, на което групата формулира своите цели. Оттам нататък те се връщат към настоящето, очертавайки етапи, за да постигнат своите цели, както и необходимите конкретни действия. В края на първата вечер групата оформя устав и описва подробно общата мисия.

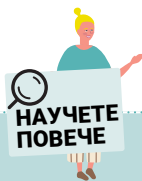
Втората сесия се използва, за да се определи каква правна форма би била най-подходяща за проекта и какъв икономически и управленски модел искат да изберат. Има и въпроси като каква е цената на една акция, най-малко колко акции трябва да се придобият или каква е тежестта на един глас.

Хората в Крижевци в крайна сметка решават да създадат кооператива, който да получи значителна подкрепа от общината, но да остане независим от нея. Втората вечер завършва с първо гласуване от групата за създаване на кооператив: всичките дванадесет участници в семинара единодушно дават съгласие. След това ZEZ подкрепя групата с написването на устава и законното създаване на кооператива.

По отношение на финансирането, най-ефективният метод в Хърватия за обществени проекти е груповото финансиране. В случая с Крижевци кооперативът организира кампанията, като енергийният кооператив подпомага администрирането на средствата. Комуникационната кампания е ключова за ангажиране на гражданите: ZEZ използва свои собствени комуникационни канали, осигурявайки широк обхват чрез активизиране на тяхната аудитория.

ДОСТИГАНЕ ДО ПО-ШИРОКАТА ОБЩЕСТВЕННОСТ ГЛАВА 11

Как да организирате акции и да останете мотивирани.

<http://virtual.foei.org/trainings/tools/1-2-3-action/>

Инструмент от REScoop.eu за ангажиране на заинтересовани страни. <https://www.rescoop.eu/toolbox/guide-for-stakeholder-management>

ИЗБОР НА ДЕЙНОСТ

ГЛАВА 12	ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРИЧЕСТВО	78
ГЛАВА 13	РАЗПРОСТРАНЕНИЕ	84
ГЛАВА 14	СНАБДЯВАНЕ	88
ГЛАВА 15	СПЕСТЯВАНЕ НА ЕНЕРГИЯ И БОРБА С ЕНЕРГИЙНАТА БЕДНОСТ	92
ГЛАВА 16	ОТОПЛЕНИЕ	96
ГЛАВА 17	ГЪВКАВОСТ, КОНСУМАЦИЯ В ОБЩНОСТТА И СЪХРАНЕНИЕ	100
ГЛАВА 18	ТРАНСПОРТ И МОБИЛНОСТ	104

Немски граждани
участват в проекта
Energiewende.
© Jörg Farys

Енергийните общности могат да участват в голямо разнообразие от дейности. Ключът е да намерите тази, която отговаря най-добре на нуждите и възможностите на вашата общност. Този раздел ще ви помогне да почерпите вдъхновение и опит от съществуващи общностни енергийни проекти. Готови ли сте?!

ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРИЧЕСТВО ГЛАВА 12

Общностните енергийни групи често започват да мислят за производство на енергия. Това е доста смислено, защото оказва голямо въздействие и носи много ползи:

- Пряко увеличава количеството възобновяема енергия в системата, заменяйки замърсяващите изкопаеми горива.
- Осигурява на общността доход след възстановяването на първоначалната инвестиция.
- Помага за изграждането на 100% възобновяема енергийна система, от която се нуждаем.

Типът източник на енергия зависи от ресурсите и предпочитанията на вашата общност. Можете да започнете с един тип технология и да добавяте други, докато се разраствате. Напри-

мер започнете със слънчеви панели в местното училище и преминете към производство на вятърна електроенергия, когато натрупате повече опит.

Ето основните въпроси, които е необходимо да си зададете, за да започнете.

1. КАКВИ СА РЕСУРСИТЕ В МОЯ РАЙОН?

Започнете с проучване на наличните природни ресурси: къде духа повече вятър във вашия район? Къде хората биха се радвали да имат вятърни генератори или слънчеви панели? Кои покриви са с южно или западно изложение и получават много слънце?

Имайте предвид, че избраните от вас места ще оказват влияние върху това

колко пари печели вашият проект. Ще трябва да се уверите, че ще можете да спечелите достатъчно пари, които да отговарят на вашия бизнес план, за да успеете да върнете всички заеми. Въпреки че може да искате да поставите слънчеви панели на конкретен покрив, той може да не получава достатъчно слънчева светлина, за да произведе необходимото количество енергия, за да бъдат вашите слънчеви панели рентабилни.

По същия начин на място, което сте избрали за вятърна турбина, може да духа по-малко вятър от необходимото например заради хълмове наблизо или други фактори на околната среда. Така че вземете предвид ресурсите и как те влияят на евентуалния приход от проекта.

2. КАКВА ТЕХНОЛОГИЯ ЩЕ ВИ ОСИГУРИ НАЙ-ВИСОКА ВЪЗВРЪЩАЕМОСТ НА ИНВЕСТИЦИЯТА?

В зависимост от естествената и регулаторната среда на вашата общност най-добрата ви инвестиция може да бъде в соларна енергия, вятър, биомаса, водна или геотермална енергия, или комбинация от тези технологии. Можете да започнете с една и след това да добавяте други технологии, докато растете.

3. ВЪЗМОЖНО ЛИ Е ДА ПОЛУЧИТЕ РАЗРЕШЕНИЕ ЗА ПРОЕКТИРАНЕ НА ВАШАТА ИНСТАЛАЦИЯ?

Има много проблеми, свързани с разрешителните, които могат да попречат на вашия проект да бъде реализиран. Близките тръбопроводи, маршрути на самолети или военни бази могат да блокират разрешение за строеж на мястото, което сте избрали. За да избегнете загуба на енергия и време, не забравяйте да се консултирате с вашата община кои зони или места няма да бъдат налични за планиране. Това ще даде на вас и вашата общност повече енергия и мотивация да изработите плана на проекта!

4. ОСИГУРЯВА ЛИ ДЪРЖАВАТА ВИ, РЕГИОНА, ИЛИ ОБЩИНАТА ФИНАНСОВА ПОДКРЕПА ЗА ВАШИЯ ПРОЕКТ?

Едно от първите неща, които трябва да проверите, е дали има някаква схема за подпомагане на проекти за възобновяеми енергийни източници. Много национални правителства са имали финансови схеми за тази цел, но някои от тях вече не са в сила или скоро ще изтекат. Вашето местно или регионално управление може да разполага с известно финансиране или помощ, така че проучете тази възможност. Разбира се, включването на местната власт или поне заявяването на подкрепа за вашия проект винаги е добро начало.

5. ЩЕ МОЖЕТЕ ЛИ ДА ПРОДАДЕТЕ ЕНЕРГИЯТА, ИЛИ НА МРЕЖАТА, ИЛИ НА ЧЛЕНОВЕТЕ, КАТО ИЗПОЛЗВАТЕ МЕСТНАТА РАЗПРЕДЕЛИТЕЛНА ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ПРЕНОС НА ЕНЕРГИЯТА КЪМ ЧЛЕНОВЕТЕ?

УСПЕШЕН ПРИМЕР

ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА СЛЪНЧЕВАТА ЕНЕРГИЯ

COOPÉRNICO | ПОРТУГАЛИЯ

Coopérnico е кооператив за възобновяема енергия, основан през 2013 г. в Португалия. Той използва слънчевата енергия в полза на местната общност. Всичко започва, когато основателят Нуно Брито събира 16 граждани, за да инвестират в малка соларна централа. Сега те имат повече от 1800 членове, които са инвестирали над 1,7 милиона евро в 21 соларни централи с общ пиков капацитет от около 1,9 MWp. Тъй като те се намират в Южна Европа,

Част от всичките 1 800 членове на кооператива *Coopérnico* на тяхното общо събрание © Coopérnico

МЕСТЕН
ПРОЕКТ

в Португалия, има смисъл да се съсредоточават върху слънчевата енергия. Погледнете вашия район и вижте дали вятърът, или водата не са по-подходящи.

Един от начините, по които кооперативът работи е, че наема покривите на социално ориентирани институции за своите фотоволтаични проекти, осигурявайки им допълнителен доход. В края на договора за наем кооперативът ще предложи слънчевата система на приемащите институции безплатно. Енергията, произведена на тези покриви, се подава в мрежата и се купува от дистрибутора на фиксирана цена.

Coopérnico също е активен в сектора за търговия на дребно, което означава, че може директно да продава електроенергия на своите членове на справедлива цена, гарантирайки, че количеството енергия, произведена от проектите на *Coopérnico*, е по-голямо от консумираното от нейните членове. Това е част от действията, които са им позволили да станат много успешни.

В момента *Coopérnico* се фокусира върху три основни области – производство на възобновяема енергия, комерсиализация на енергия за своите членове и енергийна ефективност. Те имат мисия, която включва следните четири точки:

- 100% възобновяема енергия: Цялата електроенергия се произвежда изключително от възобновяеми енергийни източници.
- Придаване на социална стойност: Всички техни проекти са социално ангажирани чрез тясно сътрудничество или чрез споделяне на приходи с организации, работещи в социалната икономика.
- Развиване на местната икономика: Когато разработват нов проект, те дават приоритет на работата с местни партньори. Това създава местни работни места и насърчава прехода към устойчива икономика.
- Цялост и прозрачност: *Coopérnico* вижда тези ценности като основа за дълги и основани на доверие отношения. Актуализираната информация за техните проекти се споделя с всички членове, които са ги подкрепили.

УСПЕШЕН ПРИМЕР

НИЕ СМЕ ЕНЕРГИЯ

SOM ENERGIA | ИСПАНИЯ

Som Energia на каталонски означава „ние сме енергия“. Това е първият енергиен кооператив, създаден в Испания. Той е основан от 150 граждани през 2010 г., вдъхновени от *Ecorower* в Белгия и *Enercoop* във Франция. Повечето граждани не могат да си позволят да строят вятърни, водни или слънчеви проекти сами, но *Som Energia* предлага възможността да работят заедно в подкрепа на възобновяемата енергия от регионални източници. Организацията с нестопанска цел започва със закупуване на местна зелена енергия от съществуващи източници, така че членовете да могат да я използват на достъпна цена.

Междувременно *Som Energia* изгражда свои собствени слънчеви инсталации и работи по нови проекти за производство на възобновяеми източници с местните групи. Целта е да се произведе достатъчно електроенергия, за да се посрещне 100% от потреблението на членовете.

Фотоволтаична инсталация, финансирана от *Generation kWh*, модел за инвестиране на *Som Energia*, която доставя електричество на 690 домакинства. © *Som Energia*

СЪВЕТ!

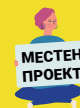

РЕГИОНАЛНИ КАРТИ

Повечето страни разполагат с карти, отразяващи скоростта на вятъра и слънчевата радиация за определени региони. Ако имате въпроси по тази тема, проверете интернет страниците на правителството, производители на енергия или енергийни агенции. Ако наблизо има инсталации, подобни на тази, която сте избрали, това може да ви даде индикация дали този конкретен енергиен източник ще работи във вашия район.

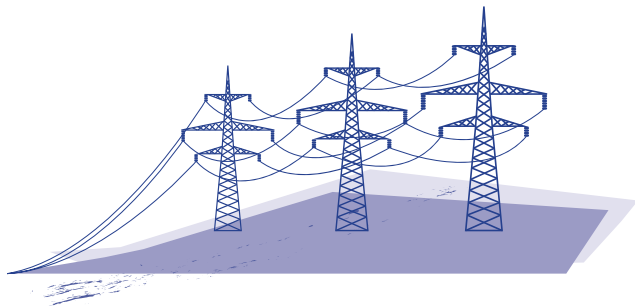
Седем години по-късно проектът има 47 000 членове, а днес те са 68 000. Повече от шест хиляди членове са инвестирали общо 15 милиона евро в проекта. След като испанското правителство внезапно спря да предоставя финансова подкрепа, *Som Energia* излезе с иновативна нова система за финансиране, наречена *Generation kWh*, за създаване на нови проекти срещу пазарна цена.

Потребителите, на които *Som Energia* доставя, не са просто клиенти, а съсобственици на кооператива, които участват във вземането на решения. Те могат също така да инвестират директно в развитието на възобновяемата енергия. *Som Energia* съчетава по вдъхновяващ начин кооперативния модел, ангажираността на хората и генерирането на енергия от възобновяеми източници. *Som Energia* предлага на всеки човек в Испания шанса да участва в прехода и да инвестира директно в проекти за възобновяеми енергийни източници и за развитие на устойчива икономика – нещо от което имаме все по-голяма необходимост.

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

ГЛАВА 13

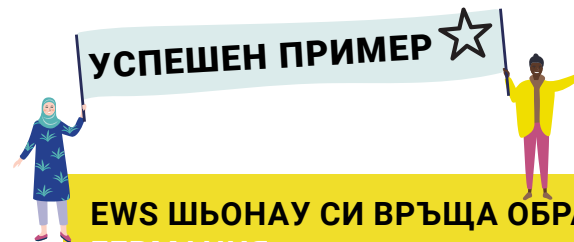
Друг начин гражданите да поемат контрол върху енергийния преход е чрез управление на местната разпределителна мрежа. Разпределителната мрежа е системата от софтуер и хардуер, която доставя електричество в домовете ни. Ако си представите мрежата за високо напрежение или преносната мрежа като магистралите на енергийния свят, то в нея има и крайпътни отсечки и локални платна. Това е жизненоважна част от енергийната инфраструктура и поемането на контрол върху нея ще бъде от ключово значение за създаването на енергийната система, която искаме.

През първата половина на 20-и век местните разпределителни мрежи са собственост предимно на общините. Това се променя след вълна от приватизация, започнала през 60-те години на миналия век, но сега стартират нови кампании за връщане на тази ключова инфраструктура в ръцете на хората: движението за ремунипализация.

Ето как работи системата в момента:

- Общината дава концесии за окабеляване и за разпределение на електроенергия, газ и топлина на операторите.
- Концесиите имат времеви ограничения (средно 15 години) и трябва да бъдат подновени от оперативния субект или поети от друг субект след изтичане на концесията. Възможно ли е това да бъде вашият проект?

УСПЕШЕН ПРИМЕР

ЕWS ШЬОНАУ СИ ВРЪЩА ОБРАТНО МРЕЖАТА | ГЕРМАНИЯ

Исторически погледнато, отдалечените общности винаги са били изправени пред предизвикателства с доставката на енергия, тъй като доставчиците често смятат тези райони за нерентабилни инвестиции. В много случаи това подтиква общностите да вземат нещата в свои ръце, като поемат управлението на местната разпределителна мрежа.

Добре известен пример за това е случаят с *ElektrizitätsWerke Шьонау* (EWS) в Германия. През 1991 г. жителите на малкия град Шьонау в Шварцвалд решават да купят местната разпределителна мрежа, за да я направят по-устойчива, тъй като тогавашният местен доставчик не иска да предоставя възобновяема енергия.

Кампания на *ElektrizitätsWerke Шьонау* (EWS): „Ich bin ein Störfall“, което на немски означава „Аз съм техническа грешка“ и е препратка към бедствието в Чернобил. Благодарение на тази кампания EWS успява да купи местната мрежа. © EWS Schönaun

УСПЕШЕН ПРИМЕР

EWS ШЬОНАУ ВЪЗВРЪЩАНЕ НА МРЕЖАТА |
ГЕРМАНИЯ ПРОДЪЛЖЕНИЕ

Кооперативът се бори за концесията, за да поеме разпределителната мрежа. Градският съвет отхвърля предложението им, затова гражданите искат референдум, за да оспорят решението, и го печелят.

Недоволна от ситуацията, електрическата компания в Шьонау иска референдум за отмяна на решението и се опитва да убеди местното население, че кооперативът не може да управлява разпределителната мрежа. Въпреки всичко, компанията губи този референдум, който потвърждава връщането на местната разпределителна мрежа в ръцете на гражданите на Шьонау.

Последната стъпка за гражданите е да договорят цената на концесията в съда. По това време енергийният пазар все още не е либерализиран и няма системи за финансова подкрепа. И все пак EWS вдъхновява гражданите да инсталират единици за производство на възобновяема енергия, като позволява връзката им с мрежата и им плаща специални преференциални тарифи. След години на борба в съда и извън него, днес EWS доставя на над 200 000 потребители в Германия чиста енергия, произведена от хората. Организацията снабдява с енергия, произведена директно от възобновяеми източници и производители, използващи когенерационни технологии в реално време, за да е сигурно, че не е включена ядрена енергия.

EWS показва, че чрез придобиването на мрежата и продажбата на енергия можете да адаптирате бизнес модела си към нуждите на вашите членове. Той също така демонстрира устойчивостта на кооперативите за възобновяема енергия и способността им да използват силата на доброволците, които споделят своя опит безплатно. Оттогава EWS подкрепя други общности в Германия за постигане на подобни проекти, като *Energienetz Hamburg*.

ПОДНОВЯВАНЕ
НА КОНЦЕСИИ

Проверете кой управлява концесията на местната разпределителна система, а също и кога трябва да бъде подновен договорот. Това може да е добра възможност за вашата група.

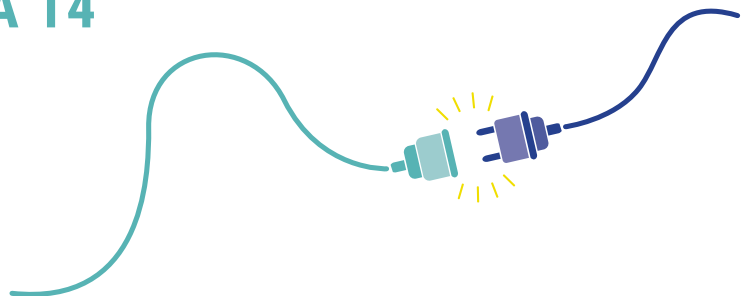
НАУЧЕТЕ
ПОВЕЧЕ

Доклад на Грийнпийс „Борба на мрежите“ <https://wayback.archive-it.org/9650/20200429014016/http://p3-raw.greenpeace.org/eu-unit/Global/eu-unit/reports-briefings/2011%20pubs/1/battle-of-the-grids.pdf>

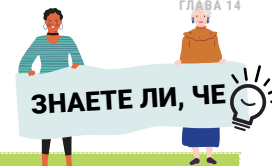
СНАБДЯВАНЕ ГЛАВА 14

Редица енергийни общности са избрали да работят като доставчици на енергия. Има различни начини да направите това. Някои произвеждат собствена електроенергия и я продават на своите клиенти, а други купуват и агрегират възобновяема енергия от други производители за своите членове.

Coopérnico от Португалия е пример за първия вариант. Първият в страната кооператив, доставчик и производител кани граждани от цялата страна да станат членове и да закупят дялове. След това тези приходи се използват за финансиране на инвестиции във възобновяема енергия като фотоволтаични панели. Енергията, произведена от тези панели, се доставя на неговите членове и извън тях.

Community Power е първият и единствен доставчик на електроенергия в Ирландия, собственост на общността. Компанията израства от групата, която строи първия вятърен парк в Ирландия, собственост на общността *Templederry*, и сега представлява партньорство на общностни енергийни групи, които се стремят да развият възобновяема енергия в своите райони. Доставчикът купува възобновяема енергия от малки вятърни и водни централи и я продава на своите клиенти. През 2020 г. в Ирландия се провежда първият търг за електроенергия от възобновяеми източници, включително категория „за производство от общността“. След успеха им в този търг *Community Power* ще разработят два соларни парка, собственост на граждани.

КООПЕРАТИВНИ ДОСТАВЧИЦИ НА ЕНЕРГИЯ

В цяла Европа списъкът на кооперативните доставчици на енергия продължава да расте. Ако все още не получавате енергия от такъв, сега е моментът! *Enostra* от Италия има 4000 клиенти, *Enercoop* от Франция има близо 90 000 клиенти, *Som Energia* от Испания има 115 000 клиенти, *Green Planet Energy* (Германия) има над 180 000 клиенти, *Ecopower* (Фландрия, Белгия) има 55 000 клиенти, а *EWS* (Германия) има над 200 000 клиенти.

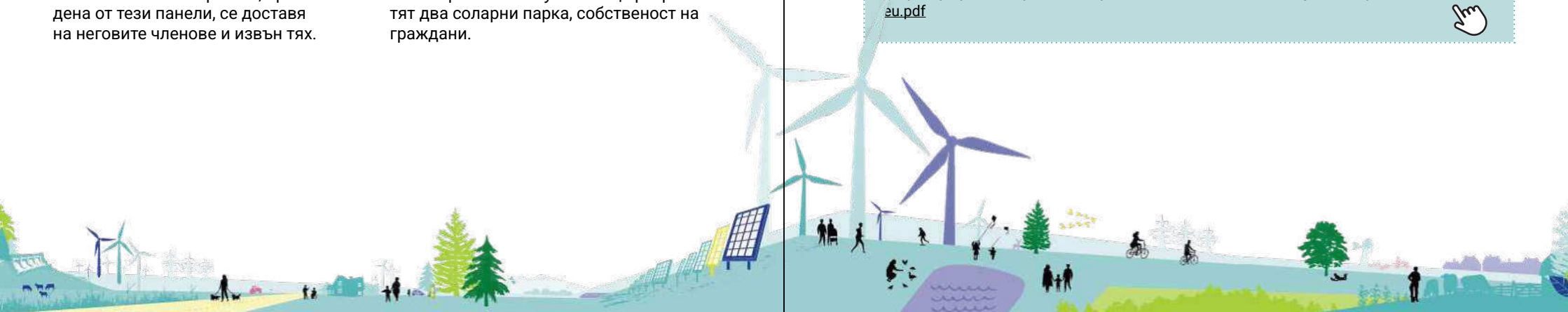
Преди няколко години енергийните кооперативи от френскоговорещия регион на Белгия решават да обединят усилията си и да създадат *Cociter*, свой собствен кооперативен доставчик на електроенергия. Произведеното количество покрива нуждите на 15 000 семейства. С над 3000 членове, в *Cociter* все още има място за присъединяване на 12 000 нови семейства.

Както при производството на електроенергия, да станете кооперативен доставчик на енергия носи своите предизвикателства, свързани с регулациите, влиянието на установени участници на пазара и финансови ограничения. Не се отчайвайте, ако вашата общност се сблъска с някоя от тези пречки! Това е съвсем естествено. С помощта на други кооперативи ще успеете да намерите решение.

Ръководство за навлизане в енергийния пазар на дребно. Това е от британския регулатор, но има много информация, полезна за всички. <https://www.ofgem.gov.uk/publications/entering-retail-energy-market-guide>

Информация за по-добро разбиране на пазарите на електроенергия в ЕС. <http://www.easyres-project.eu/wp-content/uploads/2019/02/understanding-electricity-markets-in-the-eu.pdf>

НАУЧЕТЕ
ПОВЕЧЕ

УСПЕШЕН ПРИМЕР

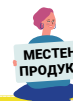

КАК ENERCOOP ПРОБИВА НА ФРЕНСКИЯ ЕНЕРГИЕН ПАЗАР | ФРАНЦИЯ

Когато преди 15 години френски екологични неправителствени организации, енергийни експерти, разработчици на проекти и компании за алтернативно финансиране се заемат да създадат граждански енергиен доставчик *Enercoop*, ситуацията не е толкова благоприятна. По това време всички енергийни активи на Франция, нейната основна компания за комунални услуги EDF и главният оператор на разпределителна система ERDF са държавна собственост. По-голямата част от електричеството във Франция (75%) идва от ядрена енергия, каквото е положението и днес. Френското правителство не е въодушевено от идеята за либерализацията на енергийния пазар по това време, което прави много трудно за всеки друг участник освен EDF да се конкурира на пазара. Това пречи на проектите да имат достъп до производство на възобновяема енергия и по този начин да могат да осигурят жизнеспособен модел като доставчик във Франция. И днес все още е трудно, но в по-малка

Семинар за развитие на екипната работа с всички членове от мрежата на *Enercoop* през 2016 г. © *Enercoop*

степен – отчасти благодарение на законодателството на ЕС. Първоначално френският закон постановява, че всяка произведена възобновяема енергия трябва да бъде продадена на историческата компания за комунални услуги, ако собствениците искат да получат преференциални цени от правителството. Така че през първите години на дейност *Enercoop* трябва да купува възобновяемата си енергия от водноелектрически инсталации, които са публична собственост.

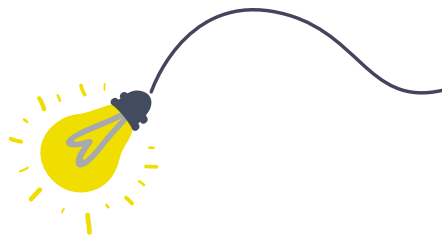
За да даде достъп до това производство, общественото предприятие иска банкова гаранция за общото количество енергия, което *Enercoop* ще закупи от тях. Тогава компанията не може сама да осигури тази гаранция и се обръща за помощ към кооператива от съседна Белгия – *Ecopower*. Заедно с етичната банка *Triodos*, френската банка *Credit Coopératif* и *Ecopower* те успяват да си осигурят необходимата подкрепа. На *Enercoop* никога не се е налагало да претендира за тази гаранция, но тя е необходима, за да спаси кооператива в решаващ момент от неговата история.

Днес, след усърдно застъпничество както на национално, така и на европейско ниво, *Enercoop* може да закупува своята електроенергия директно от производители на възобновяема енергия, които продължават да получават държавна подкрепа. Поглеждайки назад, този труден епизод и сътрудничеството с *Ecopower* дава началото на идеята за федерация на енергийните кооперативи в целия ЕС с мисия „да помогне на начинаещи и съществуващи кооперативи да преодолеят препятствията, пред които са изправени, като се учат от едни от други.“

Граждански проект в Плуграс (Бретан, Франция) с инсталиран капацитет от 6 MW, който продава електричеството си на *Enercoop*. © *Enercoop*

СПЕСТЯВАНЕ НА ЕНЕРГИЯ И БОРБА С ЕНЕРГИЙНАТА БЕДНОСТ ГЛАВА 15

Друг важен проект за вашата група може да бъде увеличаване на спестяването на енергия и енергийната ефективност в общността. Това е чудесен начин да започнете дейности и да добиете опит, както и да спечелите доверието на общността, особено в началото.

Много хора, особено в Южна и Източна Европа, живеят в неефективни домове, които губят топлина през зимата. Ценна енергия се губи през тънките прозорци, стени и покриви, което уврежда здравето и благосъстоянието на хората и повишава консумацията на енергия.

Поради комбинация от ниски доходи, високи цени на енергията и неефективни домове енергийната бедност е проява на социално неравенство в потреблението на енергия и неадекватен достъп до енергийни услуги. Тя се увеличава драстично след финансовата криза от 2008 г., като засяга милиони и води до създаването на много европейски масови движения, борещи се за енергийна справедливост и срещу прекъсванията на достъпа до енергия.

- Броят им достига 125 милиона души.
- През 2015 г. близо 50 милиона души в ЕС са закъснели или не са могли да платят сметките си за комунални услуги. В Гърция това са над 40% от населението.
- През 2015 г. 15% от европейците са живели в домове с течаш покрив, влажни стени, подове и основи или изгнели дограми – близо 80 милиона души.
- До 100 000 европейци годишно умират, защото живеят в твърде студени домове.

Енергийната бедност води до социално изключване. То вреди първо на най-уязвимите: възрастни хора, семейства с ниски доходи, домове с един родител (80% оглавени от жени) и цветнокожи. Въпреки това само една трета от правителствата в ЕС официално признават енергийната бедност. Дори когато има признание, мнозина не успяват да направят връзка с нашата енергийна система, която води до свръхконсумация, изкопаеми горива и енергийни отпадъци.

Инициативите за овластяване на общността могат да достигнат до уязвими домакинства и домакинства с ниски доходи:

- Инвестирайте в собственост, за да могат уязвимите домакинства да се възползват от генерираното колективно богатство;
- Инвестирайте в мерки за енергийна ефективност и обновяване на сгради, за да подобрите условията на живот;
- Научете как да намалите потреблението на енергия и сметките си.

Можете да започнете, като направите проучване от врата на врата, за да откриете хора във вашата общност, които са в енергийна бедност, да се срещнете с тях и да поговорите за домовете им. Проучването също би ви помогнало да опознаете района и хората по-добре. Можете също така да организирате среща на общността, за да говорите с хората за техните идеи. Искат ли да организирате група заедно, за да изолират домовете си с наличните схеми за безвъзмездна помощ?

НАУЧЕТЕ
ПОВЕЧЕ

Добри практики - кооперативи, прилагащи енергийна ефективност.
<https://www.rescoop.eu/toolbox/rescoop-plus-energy-efficiency-toolkit>

Уеб страница с примери за енергийни кооперативи, фокусирани върху солидарността в Европа. <http://www.rescoop-ee.eu/energy-solidarity>

Поведенчески двигатели за енергийна ефективност в REScoops. <https://www.rescoop.eu/toolbox/behavioral-drivers-for-energy-efficiency-in-rescoops>

УСПЕШЕН ПРИМЕР

CREW ENERGY: ОБЛАСТЯВАНЕ НА ГРАЖДАНИТЕ |
ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

CREW Energy е основана през 2014 г. от членове на *Friends of the Earth*, които имат желание да предприемат действия срещу енергийната бедност, енергийната неефективност и изкопаемите горива. Днес основната ѝ цел е да помогне на общностите в югозападен Лондон да станат екологично и финансово устойчиви.

Визията им е за по-зелена, по-справедлива общност за всички, изградена от обикновените хора. CREW Energy координира проекти за енергийна трансформация и е домакин на отворени срещи на кафе за съвети с цел осведомяване на гражданите за енергийната ефективност.

Тези редовни обмени се провеждат в обществени центрове, където служителите на CREW Energy канят членове на общността да обсъдят ролята си в енергийната ефективност на чай и бисквити. В тази гостоприемна обстановка хората могат да получат съвети за най-добрите енергийни тарифи, допълнителни облаги, грантове и отстъпки от сметките за енергия.

Енергийните кафенета на CREW имат за цел да се справят с енергийната бедност и да подкрепят благосъстоянието на маргинализираните групи: много общности, особено такива в социално и икономически изостанали райони, обикновено нямат достъп до такава енергийна експертиза. Благодарение на тези сесии един гражданин пести 300 британски лири от сметките си за енергия, което показва как създаването на пространство за тези разговори потенциално променя живота на обществото.

За да успеят CREW Energy да направят работата си устойчива, те полагат усилия да обучават млади хора и им дават възможност да преследват кариера в енергийния сектор. Юнус Нас, който е еколог по образование и също така е минал през енергийното обучение на CREW Energy за оценка на ефективността на домакинството, споделя: „Работата с CREW Energy ми даде увереността и насърчението да приложа наученото, за да осъществя промяна на местно ниво. Това е чудесен начин да използвам уменията и опита си, за да помогна за по-бързо развитие на моята общност по-устойчиво и екологично бъдеще.“

CREW Energy подкрепя отличени млади хора в енергийната общност.
© CREW

МЕСТЕН
ПРОЕКТ

УСПЕШЕН ПРИМЕР

СОБСТВЕНА КОНСУМАЦИЯ ЗА БОРБА С
ЕНЕРГИЙНА БЕДНОСТ В ТОСКАНА | ИТАЛИЯ

През 2019 г. италианската компания за социални жилища *Edilizia Pubblica Pratese* открива жилищен комплекс NzeV в Сан Джусто (Прато), включващ 29 квартири, читалище от 250 квадратни метра, оборудвана градина и нов площад. Този проект е чудесен пример за колективно собствено потребление за борба с енергийната бедност. Той съчетава високи нива на енергийна ефективност със социални жилища и минимизира енергийните разходи чрез новаторски подходи – използване на слънчева и вятърна енергия.

Електроенергията, произведена в сградата, е изцяло от възобновяеми източници. Същото важи за 90% от електричеството, използвано за отопление и топла вода, и за над 60% от общата енергийна консумация – тази на етажната собственост. Централизираната система се състои от термомопа и произвежда 12 701 kWh/годишно. Захранва се от 100 фотоволтаични панела. Вътре в сградата топлината се разпределя чрез подови панели, а слънчевите панели се използват за отопление и за производство на топла вода. Сградите са високоефективни, благодарение на изолиран покрив и усъвършенствани топлинни системи, поддържащи за семействата топлина през зимата и прохладата през лятото.

Монтиране на соларни панели на жилищния комплекс NZEB в Прато, Италия. © Studio Tecnico Associato RES Architetture

МЕСТЕН
ПРОЕКТ

ОТОПЛЕНИЕ ГЛАВА 16

Отоплението и охлаждането на сгради изразходва много енергия, пари и емисии на CO₂ поради неефективни системи. Добрата новина е, че можете да изградите устойчиви и ефективни системи за отопление и охлаждане и те могат да бъдат собственост на общността! В Холандия общността на Грьонинген поема например мрежата за централно отопление, за да спре изцяло доставките на газ.

Най-лесният начин да започнете е като помислите за системи за централно отопление. Те се грижат за отоплението на ниво град.

Много общини разпределят топлина чрез система за топла вода, преминаваща през изолирани тръби. След това се използва за загряване на вода или пространство в домове и предприятия. Топлината се произвежда централно от изгаряне на изкопаеми горива или използване като страничен продукт на някакъв промишлен процес. Тези системи могат да преминат към възобновяеми енергийни източници. Разберете дали вашият град има система за централно отопление и как се захранва.

УСПЕШЕН ПРИМЕР

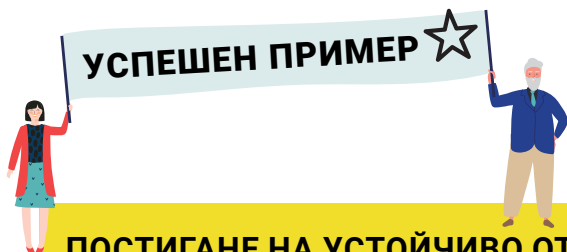
HVIDOVRE FJERNVARME: ОТОПЛИТЕЛЕН КООПЕРАТИВ ДАНИЯ

Има стотици отоплителни кооперативи в Дания, където търсенето е високо, законодателството е благоприятно и имат достъп до евтини заеми от общините. Hvidovre Fjernvarme е кооператив от 250 членове и 33 000 потребители, включително община Хвидовре, осигуряваща топлина от възобновяеми източници на своите жители. Заедно с три други кооператива за централно отопление (FDHvidovre, Avedøre и Rebæk Søpark), те внедряват програма, за да помогнат на членовете да оптимизират своите отоплителни инсталации и така да пестят енергия и пари.

На всеки две години кооперативът проверява безплатно отоплителните инсталации на потребителите. Първата проверка включва анализ на топлофикацията, както и доклад за енергийните характеристики на домовете на хората, като се оценява тяхното потребление. Докладът също така представя препоръки за оптимизиране на енергийната ефективност на домовете. На всеки две години се извършва профилактика на топлофикационния блок при необходимост от корекции.

Всяка година EBO Консулт организира Ден за отопление в районния отоплителен кооператив, за да информира гражданите какви са възможностите за отопление и спестяване на енергия. © EBO consult

ПОСТИГАНЕ НА УСТОЙЧИВО ОТОПЛЕНИЕ | ФРАНЦИЯ

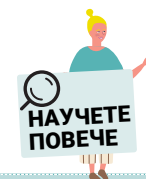
Съвместният проект *Forestener – the Citizen Heat* във Франция подкрепя местни проекти за енергия, произведена от дървесина, чрез мобилизиране на местни спестявания за проектиране, финансиране и експлоатация на системи за отопление на дърва в сътрудничество с местните жители.

През 2018 г. в Люсинж, село в областта От-Савоа, е създадена иновативна обществена отоплителна мрежа, съфинансирана от граждани и управлявана от публични органи. Районната отоплителна мрежа, наречена *Forestener*, осигурява топлина за общински сгради и има за цел да отоплява всички сгради в центъра на селото. Мрежата с дължина един километър има за цел да отоплява 60 колективни жилищни единици, 5 самостоятелни къщи, училище, училищна столова, кметство, обществена библиотека, читалище, два културни центъра, пивоварна за био бира и една фирма.

Котелното помещение е оборудвано с два котела на дърва, които доставят 1100 MWh годишно на своите потребители. Преди монтирането на тази система, отоплението на селото е на твърдо гориво и пропан, през стари инсталации. Докато общината строи нови жилища се решава отоплителната система да се централизира и да се премине от изкопаеми горива към по-устойчиви

Проектът *Forestener* е чудесен пример за трансформиране на отоплителната система на града чрез съвместна работа на местната общност. © *Energie Partagée*

Онлайн инструментариум за поддръжка на топлинното планиране.
<https://www.hotmaps-project.eu>

варианти, базирани на дървесина. Преди половината пари от сметките за енергия отиват извън общността. Новата система помага тези приходи да се съхранят в селото, за да може да бъдат вложени в допълнително подобряване на инфраструктурата. Използваните дървесни стърготини идват от близка гора, за да се сведат до минимум нуждите от транспорт.

Тайната съставка на този проект е участието на гражданите. Управлението на проекта е с демократичното участие на около 45 души. Те са инвестирани в системата, мотивирани от етичните, местните и екологичните ѝ ползи. Подкрепели са стартирането ѝ със съдействието на френската кооперативна асоциация *Energie Partagée*. Досега повече от 5000 граждани са станали инвеститори във *Forestener* и други проекти, подкрепени от асоциацията. Френският регион Рона-Алпи също е ключов поддръжник, осигурявайки 442 000 евро подкрепа за проекта, който също така получава заем от етичната банка *La Nef*.

ГЪВКАВОСТ, КОНСУМАЦИЯ В ОБЩНОСТТА И СЪХРАНЕНИЕ ГЛАВА 17

Отвъд по-традиционните дейности в рамките на енергийния пазар, енергийните общности разработват иновативни решения като съхранение, електромобилност и дори блокчейн технология. Ако смятате, че вашата общност ще се интересува от такава насока, тези примери са за вас!

КОЛЕКТИВНО СОБСТВЕНО ПОТРЕБЛЕНИЕ И СЪХРАНЕНИЕ

Хората често живеят в апартаменти под наем и по-стари терасирани къщи, което затруднява инсталирането на собствени слънчеви панели. Колективен соларен проект, ръководен от енергийния кооператив *EnerGent* (Белгия), търси решения за това. Проектът *Buurzame Stroom* възнамерява да инсталира 5 000 квадратни метра слънчеви фотоволтаични панели в квартал на град Гент, за да увеличи производството на енергия от възобновяеми източници в този район и да създаде иновативен бизнес модел за колективно собствено потребление.

Единият вариант е хора, които притежават апартаменти в една сграда, да се обединят, за да поставят слънчеви панели на покрива. Може да бъде предизвикателство да се изработи групово споразумение между всички собственици, да се реши как те могат да споделят енергията, но след като разработите добър модел, можете да го разпространите във вашия град или област.

ИЗИСКВАЙТЕ ГЪВКАВОСТ

В няколко страни, особено в Северна Европа, липсата на електричество в мрежата (особено през дългите зимни нощи) се компенсира от субсидирани газови електроцентрали. Енергийните общности предлагат по-евтина и по-екологична алтернатива.

Членовете на общността могат да направят предложение за гъвкавост и да приемат доставките им на електроенергия да бъдат ограничени за определен брой часове на година, когато е необходимо, срещу финансова компенсация.

Проектът също така иска да превърне района в интегрирана местна енергийна система, захранвана от възобновяеми източници. Електрически превозни средства, управлявани от кооператива *Partago*, и акумулаторни системи бяха поставени на място, за да съхраняват излишната слънчева енергия.

Buurzame Stroom също се възползва от опита на различни кооперативи, включително *Ecopower*, *EnergieID* и проекта *WiseGRID*.

БЛОКЧЕЙН

Данните за потреблението или производството често се измерват с уреди, които са собственост на операторите на разпределителната мрежа. Така потребителите имат малък контрол върху това как се използва личната и поверителна информация. За да разреши този проблем, *Pylon Network* в Испания успешно разработва независима и неутрална база данни, основана на блокчейн технология. Чрез тяхната технология данните за производството и потреблението могат да се съхраняват и споделят безопасно. Крайните потребители и тези които произвеждат и консумират едновременно (prosumers – произвеждащи потребители) могат да запазят контрола върху своите данни и да решат как искат да споделят информацията си.

Мрежата за възобновяема енергия на град Уейдбридж и откриването на техния проект за слънчева електроенергия.
© Énergie Partagée

УСПЕШЕН ПРИМЕР

ШИРОКО ПАРТНЬОРСТВО ЗА КОЛЕКТИВНО
СПОДЕЛЯНЕ НА ЕНЕРГИЯ GECO | ИТАЛИЯ

Агрохранителният център СААВ в Болоня има инсталирано слънчево производство с ниски нива на потребление и излишък от енергия, който се продава в мрежата на ниски цени. Дискусиите относно новите закони на ЕС през 2018 г. съживяват идеята за включване на местния бизнес и граждани за създаване на енергийна общност и пренасочване на излишъци в полза на ползвателите на социалните жилища.

Същата година проектът „Икономика на съседството“, целящ да подпомогне инвестициите за устойчивост в района, извършва предварителни проучвания на идеята. През 2019 г. СААВ и Агенцията за местно развитие *Pilastro North East* си партнират с местни участници, за да осъществят инициативата, откривайки подобна такава, която се проучва от ENEA в близкия квартал Ровери.

Хората решават да обединят усилията си, за да представят проекта GECO (*Green Energy COmmunity*) пред фонда *EIT Climate-KIC* и да създадат иновативна местна енергийна общност, включваща и двата района.

GECO е базирана на нови системи използващи интелигентни измервателни уреди и блокчейн технология. Освен слънчеви инсталации, тя включва такива за биогаз и хранилища за подобряване на енергийната гъвкавост и отговаряне на търсенето, а системата ще бъде инсталирана в търговски, промишлени и

GECO
Green Energy COmmunity

Карта на района
покрит от
проекта Gecot.
© GECO

Distretto Pilastro

НАУЧЕТЕ
ПОВЕЧЕ

жилищни сгради. GECO ще използва публичната мрежа, създавайки виртуална общност.

Понастоящем, тъй като предстои пълно транспониране на новите енергийни закони на ЕС по отношение на общностите, енергийни общности могат да се формират само от потребители, които са свързани към едно и също захранващо устройство с ниско напрежение, за системи за генериране с максимален капацитет от 200kW. В тази първа фаза GECO ще разчита на потребителите да създадат малки енергийни общности, които по-късно да станат част от обединението.

Тъй като електроенергията се споделя с търговски и офис сгради, които работят предимно през деня, идеята е да се даде възможност за ефективно поведение на потребителите.

Дейностите по проекта GECO включват също образователни и информационни дейности с училища, асоциации и други местни заинтересовани страни, за повишаване на осведомеността и подкрепа на нови потребители в района.

Блокчейн и енергийния преход.

<https://energy-cities.eu/publication/blockchain-and-energy-transition-what-challenges-for-cities-find-out-in-our-newly-released-publication/>

Интелигентна (smart) електроенергия за крайни потребители - предпроектно проучване от Samsø. <https://www.rescoop.eu/toolbox/smart-energy-for-end-users-a-feasibility-study-from-samsø>

Доклад на FLEXcoop: Нововъзникващи бизнес модели: общи стратегии за отговор на търсенето и бланки за договори. https://energy-communities-repository.ec.europa.eu/energy-communities-repository-support/energy-communities-repository-toolbox/emerging-business-models-associated-demand-response-strategies-and-contract-templates_en

ТРАНСПОРТ И МОБИЛНОСТ ГЛАВА 18

Когато си представяме бъдещия енергиен пазар, трябва да разглеждаме електроенергията, отоплението и транспорта заедно. Транспортът е най-големият източник на емисии в Европа: около 30% от емисиите на CO₂ в ЕС. Той е и единственият сектор, в който от 1990 г. насам емисиите се увеличават, вместо да намаляват. Не забравяйте тези данни, когато мислите за трансформиране на енергийната ни система.

За да понижи емисиите си, транспортният сектор ще трябва драстично да намали използването на лични автомобили и да премине към електричество. Общностните проекти могат да помогнат за справяне и с двете предизвикателства. Можете да създадете схема за споделяне на електрически автомобили във вашата общност. Това е и страхотна дейност за съществуващ енергиен проект, към който да се присъедините. Един кооператив може да инвестира в автопарк от електрически автомобили собственост на общността, а не на отделни лица, които хората да резервират и използват.

Това е страхотна възможност общността да се обедини покрай проблема с транспорта. Днес хората се движат от входните си врати до личните си превозни средства, седят сами в подвижните си метални кутии, без да взаимодействат със заобикалящата ги среда или с хората в тяхната общност. Споделянето на автомобили е приобщаващо и свързващо изживяване.

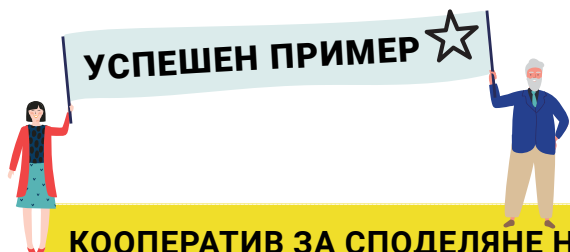
То ни позволява да скъсаме с индивидуалистичното мислене, породено от притежанието на личен автомобил.

През 2018 г. REScoop.eu улесни международното сътрудничество между три кооператива за споделяне на електрически автомобили, които в крайна сметка решиха да създадат ново европейско кооперативно дружество – *The Mobility Factory (TMF)*. То включва европейска платформа, позволяваща на енергийните общности в цяла Европа да споделят електрически автомобили в своите общности. Онлайн платформата позволява на проекти да предлагат приложения, уеб интерфейси, онлайн плащания и софтуер, необходими за създаване на услуга за споделяне на автомобили във всяка местна общност. Например – инструменти за отваряне на автомобили без ключове.

Всяко кооперативно предприятие, занимаващо се със споделяне на електрически автомобили, може да стане член, за да се възползва от услугите на TMF. Енергийните общности вземат решават как искат да работят – цевтове, лога, кои автомо-били да включат, модел на ценообразуване, – без да се налага да се занимават с настройка и поддръжка на IT платформа. Като член можете също да коригирате кода според вашите нужди: съвместното притежаване и разработване на IT код се нарича „Кооперативизъм на платформата“.

След като сте създали нещо, споделете го! Това е ключова ценност и част от принципите на Международния кооперативен алианс (ICA).

Кооперативите си помагат взаимно!

КООПЕРАТИВ ЗА СПОДЕЛЯНЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКИ АВТОМОБИЛИ PARTAGO | БЕЛГИЯ

Partago е кооператив за споделяне на електрически автомобили, основан през 2015 г. от петима съседни по време на местен уличен фестивал в Гент, Белгия. Веднъж годишно, в така наречената „неделя без автомобили“, се спира движението на всички автомобили по улиците. Докато децата си играят и хората се срещат и наслаждават на възврънатото пространство, малка група жители, вдъхновени от момента, решават да направят нещо. Стремейки се към чист въздух, повече пространство и повече спокойствие на пътя, те основават кооператив за споделяне на електрически автомобили, за да намалят броя на колите по улиците си. С подкрепата на 740 местни граждани и малки предприятия, кооперативът управлява автопарк от 74 електрически коли и разполага с онлайн платформа за смартфони. *Partago* има две основни цели: да осигури достъп до електрически автомобили на членовете на кооператива и да предприеме стъпки към чист и устойчив град. В момента *Partago* разполага със 74 електромобила с общ капацитет на батерията 3 MWh и 8 зарядни станции.

МЕСТЕН
ПРОЕКТ

Електрическите автомобили на *Partago*, наредени в историческия център на град Гент.
© REScoop.eu

Partago предлага много предимства:

1. Намалява използването на изкопаеми горива и замърсяването на въздуха;
2. Помага за справяне с изменението на климата;
3. Използва енергията и материалите ефективно;
4. Освобождава място в пренаселените градове, където една трета от пространството е заето от неизползвани превозни средства.

Partago иска да направи електрическите превозни средства достъпни за всички. Затова предприема действия за услуга за споделяне на електрически автомобили, която включва следните предимства:

1. Повечето хора никога преди не са карали електрически автомобили. Ето защо *Partago* свързва всеки нов член с друг член в квартала, който има опит и може да му помогне да започне.
2. Хората, които все още не са членове и които имат кола *Partago* в техния район, могат да направят тест драйв безплатно.
3. *Partago* редовно прави голямо събитие, организирано от един от членовете в собствената му къща. Останалите хора от кооператива пият по пиите, разказват истории на своите съседи и предават своя опит със споделянето на електрически автомобили.

ТРАНСПОРТ И МОБИЛНОСТ

ГЛАВА 18

ЧАСТ
ИЗБОР НА
ДЕЙНОСТ
ГЛАВА 18

4

ИЗБОР НА ТЕХНОЛОГИЯ

ЧАСТ
5

ГЛАВА 19	ВЯТЪРНА ЕНЕРГИЯ	110
ГЛАВА 20	СЛЪНЧЕВА ЕНЕРГИЯ	115
ГЛАВА 21	ЕНЕРГИЯ ОТ ВОДАТА	121
ГЛАВА 22	БИОМАСА	126

Темпълдери е дом на първата общностна вятърна ферма в Ирландия © TEA

Производството и продажбата на енергия често е ключова дейност за общностните енергийни проекти, независимо дали е основната дейност или не. Това е изключително важна дейност, тъй като замества изкопаемите горива в енергийната система, помага за смекчаване на изменението на климата и запазва парите в местната общност. Някои проекти стават достатъчно големи, за да произвеждат енергия от множество технологии, но ако сега започвате, ето различните източници, от които можете да избирате.

ВЯТЪРНА ЕНЕРГИЯ ГЛАВА 19

„Вятърът духа за всички, не само за компаниите!“. Това обяви кооперативът *Ecorower* през 2016 г. пред местната община. Използването на тази енергия дава възможност на местните жители да трансформират своята енергийна система и да развиват общността. Производството на вятърна енергия заема голяма част от общото производство, не позволявайте на големите компании да го монополизират!

ЗАЩО ВЯТЪР?

Един вятърен парк може да произведе значително количество енергия, повече от слънчеви панели например. Една среднестатистическа вятърна турбина на сушата може за година да произведе повече от 6 милиона kWh и така да захрани 1500 домакинства с електричество. Вятърът може да бъде важен инструмент за замяна на изкопаемите горива, които дестабилизируют климата.

Вятърът също така може да генерира значителни приходи, които да бъдат използвани за подпомагане на вашата общност – директно чрез споделяне на печалби и косвено чрез създаване на добавена стойност в местната икономика.

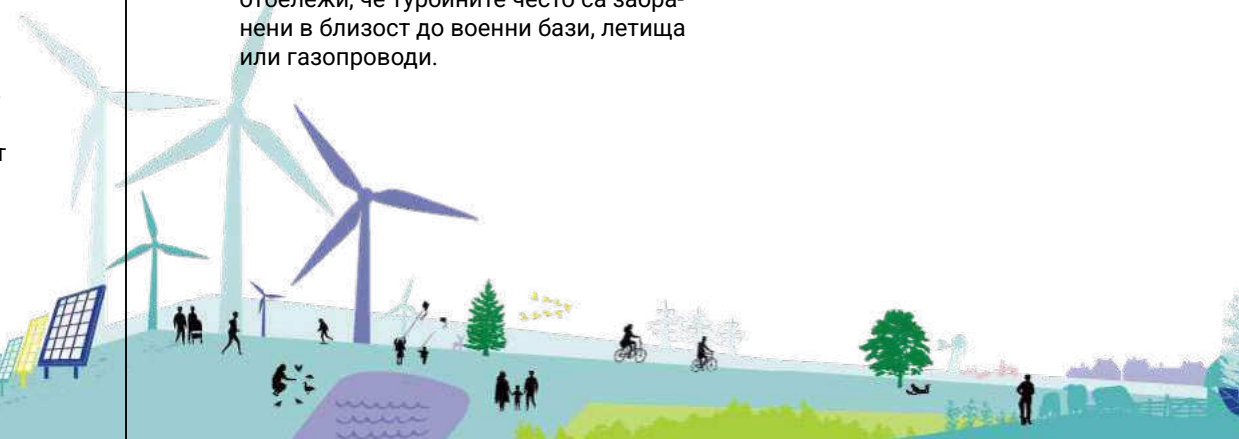
Когато мислите за вятърната енергия, вземете предвид заобикалящата ви среда. Географията във вашия район подходяща ли е? Законовите наредби подкрепят ли, или блокират проекта? Правят ли го нерентабилен? Как бихте транспортирали турбина до вашия регион? Това са въпросите, на които трябва да си отговорите, преди да решите дали ще изберете вятъра.

На тези въпроси е по-лесно да се отговори, след като идентифицирате потенциална земя и възложите подробно проучване на технологичните опции с помощта на консултант, ако е необходимо. В повечето страни онлайн картите на скоростта на вятъра могат да ви помогнат да разберете колко осъществима би била една турбина в даден район. Също така е важно да се отбележи, че турбините често са забранени в близост до военни бази, летища или газопроводи.

ОБЩЕСТВЕНА ПОДКРЕПА

Ключът към получаване на обществена подкрепа за вятърната енергия е да се съберете заедно с местната общност и с помощта на лист хартия сами да изградите своята визия. Накарайте хората да се срещнат с експерти, споделете добрите примери, отговорете на въпроси, но не започвайте с фиксиран план: това е най-бързият начин да загубите доверието им. Бъдете гъвкави! Изграждането на подкрепа отнема време, но както ще видите по-долу от примера от Екло, плановите, направени с реално гражданско участие, могат да доведат до успешни разрешителни без големи възражения.

Парковете за вятърна енергия на сушата често са „трън в очите“, тъй като хората се оплакват, че съсипват естествения пейзаж. Въпреки това е интересно да се види как когато печалбите се споделят в общността, хората започват да харесват гледката. Естествено, се съпротивляват на турбините, когато им ги налагат, без да им носят печалба!

УСПЕШЕН ПРИМЕР

ВЯТЪРНАТА ЕНЕРГИЯ СРЕЩУ ЕНЕРГИЙНАТА БЕДНОСТ В ЕКЛО | БЕЛГИЯ

Вятърът е общ ресурс и трябва да бъде за всички. В град Екло, Белгия, кооперативът *Ecopower* споделя собствеността върху вятърна турбина с местните власти. Този тип публично-гражданско сътрудничество има голям потенциал. Избраните длъжностни лица имат интерес да се възползват от вятъра, докато енергийният кооператив предоставя техническите знания и умения, отразява пряко гласа на гражданите и включва уязвими групи.

Проектът „Екло“ започна бавно, за да се консултира с хората и да се увери, че има реална подкрепа от местната общност. Сега градът се опитва да привлече и семейства, намиращи се в енергийна бедност, които всъщност плащат висока цена за електроенергията. Екло обмисля да предостави предварително финансиран дял от гражданския енергиен кооператив на 750 души въз основа на 25% собственост върху една вятърна турбина. По този начин, като съсобственици на вятърната турбина, тези хора ще се възползват от всички предимства на пълноправни членове на *Ecopower*. Те ще могат да използват електричество на себестойност и така да намалят сметките си и да изплатят натрупаните си задължения за електроенергия. Със спестеното от сметките за енергия те също така ще могат да погасят разходите за собствен дял (250 евро) в кооператива.

След това работници от местните социални служби ще подкрепят семействата, намиращи се в енергийна бедност, с насоки и управление на бюджета, за да намалят риска от просрочване на плащанията.

Инициативата показва как можете да включите хора, които се затрудняват със сметките, като им осигурите достъп до възобновяема електроенергия, без да се налага да купуват кооперативен дял на стойност 250 евро. Без риск от социална стигма, хората могат да станат пълноправни членове на енергийната общност и да плащат цената на дела, докато спестяват.

Общината в Екло и кооперативът си сътрудничат и по отношение на топлоснабдяването, тъй като градът му възложи изграждането на топлофикационна мрежа, базирана на отпадна топлина и възобновяеми източници. Когато градът обяви търг за изграждане на голяма топлофикационна мрежа, той изисква цел за 100% възобновяема енергия и минимум 30% гражданска собственост. Печелившият консорциум успява да гарантира това чрез партньорство с *Ecopower*, за да направи отоплението устойчиво и достъпно за всички.

Обществената консултация не е просто средство за получаване на разрешение за стартиране на проект за възобновяема енергия, това е шанс да се впрегнат знанията и уменията на общността.

Жителите ще излязат с идеи, въпроси, проблеми и опасения, за които никога не бихте се сетили сами. Дискусиите ще ви помогнат да създадете устойчив план, като същевременно изградите доверие и база за бъдещо набиране на средства. Може също така да ви помогне да идентифицирате лидери в общността, които да помолите да се присъединят към вашия проект.

НАМИРАНЕ НА ЗЕМЯ

Средната продължителност на живота на една вятърна турбина е от 20 до 25 години, така че ще трябва да планирате предварително! Трудно постижимо е общността да може да притежава земята, поради което повечето кооперативи наемат част от земята на фермерите. Бъдете внимателни обаче: след като дадена турбина заработи, съседните ферми може да са твърде близо, за да инсталират свои собствени и да получат същите предимства. Подкрепата за изграждане също трябва да гарантира, че всички споделят печалбите, поради което кооперативите често предоставят компенсации на съседните ферми.

ВЯТЪРНА ЕНЕРГИЯ ГЛАВА 19

Когато търсите място, е много важно да проучите региона навреме. Може частна компания да притежава земя и да може да я отдаде под аренда, или пък общината да е готова да сътрудничи. Започнете, като се свържете с местните власти, за да обсъдите използването на земята. Поинтересувайте се за нейното планирано предназначение. Енергийните общности, включващи общините, обикновено са сред най-успешните.

РАЗВИВАНЕ НА УМЕНИЯТА, ОТ КОИТО СЕ НУЖДАТЕ

Ако на който и да е етап се почувствате претоварени, не забравяйте, че не сте първият човек, издигнал турбина за своята енергийна общност. Много кооперативи са правили това преди и са натрупали знания и опит.

Не се колебайте да се обърнете за съвет, особено ако някой във вашата страна е направил това успешно, или дори ако просто е опитал! Отбележете с какви умения разполагате в общността. Намерете хора с опит в производството на електроенергия, с умения в управлението на проекти, инженеринг или счетоводство.

ПОТЪРСЕТЕ СЪВЕТ

Обадете се на някого и го попитайте за съвет. Предложете да ги поканите на обяд или на кафе. Понякога дори ако те не знаят отговора, могат да ви помогнат да видите решенията или да откриете отговора заедно. Разбира се, няма нужда да разчитате изцяло на местната общност! Проверете дали наблизо има други общностни енергийни групи, от които можете да поискате съвет, и дали във вашия регион съществува структура, която би ви осигурила подкрепа. Ако не, винаги можете да се обърнете към REScoop.eu.

Европейски атлас на вятъра.
<https://map.neweuropeanwindatlas.eu>

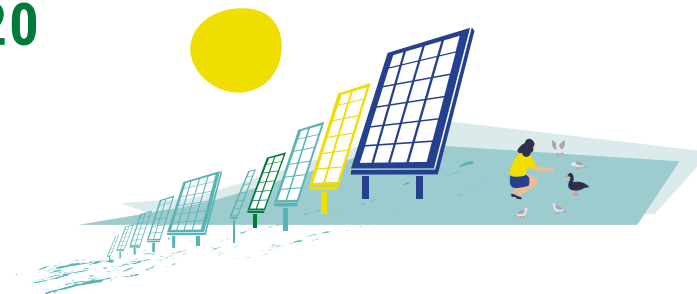
Примери за най-добри практики от проекта Win wind. <https://winwind-project.eu/resources/best-practice-cases/>

НАУЧЕТЕ
ПОВЕЧЕ

СЛЪНЧЕВА ЕНЕРГИЯ ГЛАВА 20

Повечето обществени енергийни проекти, изградени в Европа, са слънчеви. В много отношения слънчевата енергия е идеалната за обществени проекти. Въпреки че не произвежда толкова енергия, колкото вятъра, е подходяща първа стъпка поради по-ниската си цена и по-простите процеси на планиране.

Ако работите в местната община, слънчевата енергия трябва да е начало на класацията ви: тя е много подходяща за градска среда и допринася чудесно за създаването на местни работни места и икономическо развитие. Дребномащабните фотоволтаични инсталации обикновено са по-трудоемки (откъм инженерство, монтаж, поддръжка, одит) от централизираните технологии, създавайки три пъти повече работни места на единица капацитет.

Ако вашият град се е ангажирал със Споразумението на кметовете на ЕС за климата и енергията, вероятно имате цели за развитие на местна възобновяема енергия.

Добрата новина е, че с помощта на местните жители можете да постигнете бързи и забележителни резултати! Могат да бъдат разработени политики и бизнес модели за:

1. Оценяване потенциала на покривните пространства в града;
2. Увеличаване степента на разгръщане на слънчева енергия във всички сгради чрез специфични разпоредби.

Каквато и да е вашата стратегия, имайте предвид потенциалните препятствия за гражданските групи и общности, с които си сътрудничите. Те включват:

- Въпроси, свързани с наследството на сградите;
- Конфликтни приоритети между зелени или соларни покриви;
- Съгласуване на правилния брой слънчеви панели;
- Уверете се, че имате добро сътрудничество с електроразпределителните дружества.

СЛЪНЧЕВА ЕНЕРГИЯ

ГЛАВА 20

Париж и Лисабон разработват авангардни решения, за да предоставят на гражданите, обществените групи и малките предприятия оценка на слънчевия топлинен и фотоволтаичен потенциал на градските покриви. Вземат се предвид много параметри, включително формата на сградите, ориентацията, наклона и др.

СЛЪНЧЕВИ ЕВРОПЕЙСКИ ГРАДОВЕ

Много градове в ЕС са взели конкретни решения, за да свържат своите политически ангажименти с количествени цели. В Лисабон общината обещава да достигне кумулативна инсталирана мощност от 103 MW до 2030 г. В Барселона местните власти първи са изискали във всички нови и реновиращи сгради в града да бъдат инсталирани слънчеви бойлери – безпрецедентен тогава ход в Европа, вдъхновил около 70 други испански общини да направят същото.

Градовете стават все по-иновативни по отношение на проектирането на нови модели на партньорство с техните граждани – особено за увеличаване на слънчевата енергия. Град Лориен, област Бретан, Франция си партнира с гражданския инвестиционен кооператив, наречен Op'cité, за да стартира уникална схема за отдаване под наем на соларни панели.

УСПЕШЕН ПРИМЕР

СЛЪНЧЕВА КАРТА НА ЛИСАБОН ЗА СЪЗДАВАНЕ НА НОВО ПОКОЛЕНИЕ ЕНЕРГИЙНИ ГРАЖДАНИ SOLIS | ПОРТУГАЛИЯ

„Слънчев град Лисабон“ е слънчевата стратегия на Лисабон и неразделна част от Плана за действие за устойчива енергия и климат (ПДУЕК), одобрен от общината в рамките на Споразумението на кметовете за климата и енергията. Въз основа на тази стратегия градът си поставя някои амбициозни цели:

- До 2021 г. кумулативен слънчев капацитет от 8 MW, инсталиран в сгради;
- До 2021 г. капацитет от 2 MW, инсталиран в централизирана електроцентрала, захранваща обществен парк от електрически автобуси и камиони за управление на отпадъци;
- До 2030 г. в града ще бъде инсталирана кумулативна мощност от 103 MW.

Партньорството със SOLIS е крайъгълният камък на тази стратегия. Проектът е резултат от партньорство между енергийната агенция и общината съфинансиран от пор-

тугалското Министерство на околната среда. Върху него работи мултидисциплинарен екип от експерти по соларни фотоволтаични технологии, географски информационни системи, картография, комуникация и маркетинг. Използвайки привлекателни графики и някои ключови фигури, SOLIS предлага на гражданите, местните власти, инвеститорите и бизнеса три различни картографски продукта в три различни мащаба – града, енорията и сградите:

- актуализирана карта на слънчевата радиация, доставяща падащото количество слънчева енергия в покривите на града;
- карта за генериране на слънчева електроенергия, както потенциална, така и (прогнозна) действителна енергия, с допълнителната функционалност за оценка на ключови цифри за собствено потребление на ниво сграда за конкретен профил на гражданин;
- информативна карта на фотоволтаичните инсталации в града и тяхното развитие във времето.

Но SOLIS е повече от просто карта, тя дава възможност на гражданите да бъдат включени в местната енергийна система. Те могат да регистрират свои собствени соларни системи и да предоставят отзиви и свидетелства. Също така – да оценят производството на електроенергия от своя покрив и съответните инвестиции и приходи. Освен това платформата предлага информация за правилата на пазара и образователно съдържание като инфографики и късометражни анимационни филми на тема създаване на ново поколение граждани в подкрепа на слънчевата енергия!

МЕСТЕН
ПРОЕКТ

УСПЕШЕН ПРИМЕР

СОЛАРНИ ПАНЕЛИ ПОД НАЕМ В ГРАД ЛОРИЕН |
ФРАНЦИЯ

Френският град Лориен в провинция Бретан и *OnCIME* постигнаха голям успех със своята новаторска система за отдаване под наем на соларни панели. *OnCIME* е местен проект, посветен на разработването на възобновяеми енергийни източници, целящ справяне с глобалното затопляне и създаване на местни работни места. Партньорството между *Bretagne Énergies Citoyennes* и град Лориен беше иновативно и включваше наемане на фотоволтаични панели и ангажиране от страна на гражданите около проект за лично потребление.

КАК РАБОТИ?

1. Лично потребление: електричеството, генерирано от фотоволтаични панели, се използва директно от сградите, върху които са монтирани. Това е особено подходящо за сгради, които са обитавани през деня: училища, административни сгради, офис сгради и др.

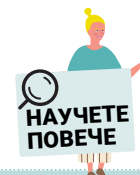

2. Отдаване под наем: след публичен тръжен процес *OnCIME* сключва договор за наем с град Лориен. Общината плаща месечен наем в замяна на правото да използва слънчевите панели и да ги монтира на покривите на сградите си, за да генерира електричество, което е по-евтино от закупуването от мрежата.

Основата от акционери е предимно местна, а правилото за управление „един човек – един глас“ е в съответствие с духа на социална и приобщаваща икономика.

Всяка година *OnCIME* организира събития за студенти и градски персонал в сгради, оборудвани със слънчеви панели. Целта е повишаване на осведомеността относно слънчевата и възобновяемата енергия.

През 2019 г. проектът има повече от 100 акционери, близо 400 наети фотоволтаични панели и план за финансиране на фотоволтаична станция в магазин за органични продукти в Лориен. Слънчевите енергийни проекти предлагат вълнуващи сътрудничества!

МЕСТЕН
ПРОЕКТ

Модели за финансиране на соларни фотоволтаични проекти. <https://www.rescoop.eu/toolbox/nancin-g-models-for-solar-pv-projects>

Ръководството за слънчеви енергийни проекти за начинаещи. <https://unboundsolar.com/solar-information/solar-power-101>

УСПЕШЕН ПРИМЕР

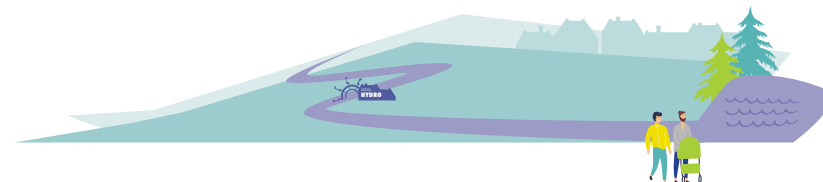
ГРАЖДАНСКИ ЕЛЕКТРОЦЕНТРАЛИ ВИЕНА | АВСТРИЯ

Създаването на индивидуална система за възобновяема енергия не винаги е опция, особено в градовете, в които по-голямата част от населението живее в апартаменти. Ето защо във Виена градската енергийна компания *Wien Energie* стартира „Градските електроцентрали“ през 2012 г.

Wien Energie инсталира слънчеви панели на подходящи за целта сгради и предлага на гражданите възможност да закупят максимум 10 на цена от 950 евро на панел. *Wien Energie* също отговаря за изграждането и експлоатацията на фотоволтаичните системи и поема техническите и икономическите рискове. След това гражданите отдават под наем модулите на енергийната компания и получават годишна възвръщаемост на инвестицията си, която може да бъде предоставена и като ваучери благодарение на сътрудничеството с веригата супермаркети SPAR. Собствениците винаги имат възможност да върнат панела на *Wien Energie* на пълната цена. В края на срока на договора за наем първоначалната инвестиция се връща на инвеститора.

От май 2012 г. повече от 6000 граждани на Виена са допринесли за развитието на възобновяемата енергия в града. Гражданите успяват да допринесат за вятърния парк *Pottendorf* с мощност от 3 мегавата, който може да осигури енергия за 1800 домакинства.

Wien Energie има за цел да увеличи дяла на възобновяемата енергия в общото производство на електроенергия до 40 процента до 2030 г. *Wien Energie* има за цел да увеличи до 40% дяла на възобновяемите източници в общото производство на електроенергия до 2030 г. Досега е реализирала 24 проекта за слънчева енергия и 4 вятърни турбини. През 2015 г. моделът на участие е разширен да включва и вятърна енергия. В момента *Wien Energie* доставя възобновяема енергия на 800 000 души, но очаква до 2030 г. да достигне до 1,5 милиона души!

ЕНЕРГИЯ
ОТ ВОДАТА
ГЛАВА 21

Производството на енергия от водата е един от най-старите начини за добиване на енергия. Преди време мелниците за брашно, дъскорезниците или пресите за масло винаги са били разположени до реките. Хидропроектите използват същия принцип за овладяване на енергията на течащата вода за производство на електричество.

Водата, течаща надолу към естествен водопад или бент, се отклонява в тръба или канал и завърта водно колело или водна турбина. Скоростната кутия го насочва към генератора, който произвежда електричество.

Големите ВЕЦ проекти могат да навредят на общностите и природната среда, за разлика от малките общностни проекти, ако се вземат правилните предпазни мерки. Много общински хидропроекти дори комбинират проекти за историческо реставриране с производство на енергия. Известната *Ecopower* израсна от обновяването на стара воденица близо до Ротселар в Белгия.

Хидропроектите наистина се нуждаят от допълнителни разрешителни, за да предотвратят увреждането на реката и дивата природа, а изчерпателните, строги предпроектни проучвания са много важни. Въпреки това, веднъж безопасно инсталирана, хидроелектрическата мрежа може да осигури стабилно снабдяване с енергия, както и добри приходи.

ЕНЕРГИЯ ОТ ВОДАТА

ГЛАВА 21

Има два основни вида хидропроекти: схеми с висок и нисък напор. Напорът е разликата във височината между нивото на водата над течението и нивото на водата след водоелектрическата централа.

- За схеми с висок напор се нуждаете от голяма разлика във височината (повече от 10 метра). Типична схема с висок напор би включвала планински поток, преминаващ през няколко земеделски полета или гора.
- Схемите с нисък напор обикновено използват големи количества вода, протичаща на сравнително малка височина (по-малко от 10 метра, като например при стари мелници или бентове).

Функционалната схема обикновено включва или голям поток на малка височина, или малък поток на голяма височина. Въпреки че мощността на тези две системи може да бъде една и съща, технологичните, екологичните и строителните проблеми ще бъдат доста различни. Географията на областта ще диктува кой от тях ще изберете да развиете, но като цяло системите с висок напор са по-евтини на инсталиран kW, тъй като изискват по-малко благоустройство.

СПИСЪК ЗА ОТМЯТАНЕ | КАКВО ВИ Е НУЖНО, ЗА ДА ЗАПОЧНЕТЕ ХИДРОЕНЕРГИЕН ПРОЕКТ

- ☐ Добро и стабилно количество валежи.
- ☐ Адекватен обемен поток и/или водно налягане, които определят размера на възможната мощност.
- ☐ Добри екологични показатели, които гарантират, че проектът няма да увреди естествения живот в потока, реката или по бреговете.
- ☐ Водоизточник над бент или зад язовир.
- ☐ Система за отвеждане на водата.
- ☐ Система за контрол на потока.
- ☐ Турбина и генератор.
- ☐ Подпочвен отток.

УСПЕШЕН ПРИМЕР

ОБЩНОСТЕН ВОДЕН КООПЕРАТИВ SOLLARS В СЕЛО
НИЙН СОЛАРС | ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

Общностният кооперативен хидроенергиен проект на село Нийн „Соларс“ в Обединеното кралство притежава водноелектрическа инсталация с мощност 12,5 kW в Тестил Мил, на река Реа. Турбината осигурява екологично електричество за местната мрежа, което представлява около 20% от потреблението в домашни условия в село Нийн. Така на местно ниво селото отговаря на националната цел от 20% възобновяеми енергийни източници.

Този проект е пример за региона – първата инсталация за възобновяема енергия в Уест Мидландс, която е собственост на общността.

Общностният кооперативен хидроенергиен проект на село Нийн снабдява с електричество през местната енергопреносна мрежа. © Share Energy

Основните предимства са:

- Генериране на зелена електроенергия.
- Местно участие в притежаването и управлението на система за производство от възобновяеми източници.
- Повишаване на осведомеността и образованието по отношение на ВЕИ в местния район.
- Годишен доход за местното социално предприятие.

Проектът е изцяло замислен и изпълнен от местните хора и е част от по-мощните усилия за подобряване на екологичния статус и устойчивост във водосбора на река Реа.

МЕСТЕН
ПРОЕКТ

НАУЧЕТЕ
ПОВЕЧЕ

Инициативи за водна енергия водени от общността. https://www.ieahydro.org/media/d5cfc855/OWA_2016-Waterpower-Development-Guide-web_compressed.pdf

БИОМАСА

ГЛАВА 22

Когато биомасата идва от източници като горски остатъци, отпадъци от кастрене на дървета, хранителни отпадъци, селскостопански отпадъци и други дървесни остатъци (като дървени стърготини), тя може да бъде възобновяемо гориво.

На теория вие отделяте CO₂ чрез изгарянето на дърва за огрев, като идеята е, че този въглероден диоксид в крайна сметка ще бъде компенсиран от растеж на нова гора, която замества изгорената биомаса.

Въпреки това невинаги е сигурно, че тази нова гора ще я има. Със сигурност обаче знаем, че сме в решаващо за климата десетилетие и трябва да премахнем въглеродния диоксид от атмосферата! Ето защо биомасата не е подходяща за широкомащабно внедряване, но за някои общности тя може да бъде част от решението, особено когато местните ресурси се управляват устойчиво.

Биомасата е универсален материал, който може да се използва за:

- отопление или затопляне на вода;
- производство на електричество;
- комбинация от топлина и мощност (електричество) в инсталация за комбинирано производство на топлина и електроенергия (CHP).

ВИДОВЕ БИОМАСА

1. ДЪРВЕСИНА

Дървесината под формата на трупи, дървени стърготини и дървесни пелети може да се използва за печки или котли за отопление на помещения и за топла вода. Дървеният чипс обикновено е предназначен само за по-големи котли – като тези в някои училища, обществени сгради и офиси.

В по-голям мащаб дървесината може да се използва за производство на електроенергия. Основният метод за това са горивните инсталации (където дървесината се изгаря за производство на пара). Обществените проекти обаче никога не трябва да включват изгаряне на цели дървета или други дейности, водещи до обезлесяване.

2. СЕЛСКОСТОПАНСКИ ОТПАДЪЦИ

За други методи се използва биомаса, взета от фермерите – странични продукти от конвенционалната селскостопанска дейност.

Те включват:

- „Сухи“ селскостопански отпадъци като слама, която може да се гори за производство на енергия;
- „Мокри“ отпадъци като зелено вещество или тор се „усвояват“, за да се получи метан в процес, известен като анаеробно разграждане. То

може да се използва за хранене на газов двигател за производство на електричество и топлина.

Вече има примери за изгаряне на пилешка тор, комбинирано усвояване на животински тор и слама, както и проекти за комбинирано производство на топлинна и електроенергия от слама, които работят добре в селските райони. В много случаи обаче тези проекти са икономически жизнеспособни само ако може да се намери накъде да се насочи произведената топлина, като например близките фабрики и страничните продукти за торове за фермите. Имайте предвид, че широкомащабното отглеждане на животни също е свързано с много екологични проблеми. Ако увеличавате печалбите чрез производство на биоенергия, може да се окаже, че подкрепяте и поддържате експлоататорска и неустойчива система.

3. БИТОВИ И ПРОМИШЛЕНИ ОТПАДЪЦИ

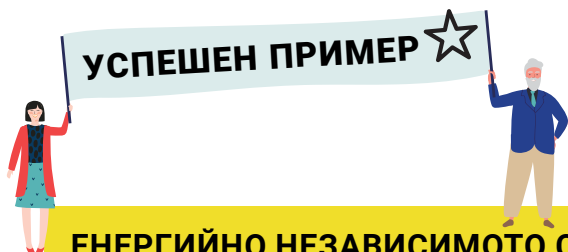
Битовите отпадъци трябва да бъдат сведени до минимум или рециклирани, когато е възможно. Винаги обаче ще има някои изисквания за изхвърляне. Някои видове общи и промишлени отпадъци могат да бъдат описани като

биомаса – като хранителните и дървесните отпадъци (например от строителната индустрия). Много местни власти сега управляват услуги за събиране на отпадъчна храна. Тя се рециклира и използва за производство на компост или участва в производство на електричество чрез инсталация за анаеробно разграждане (инсталация за биогаз).

Дали изгарянето на други видове битови отпадъци за производство на енергия може да се опише като възобновяема е въпрос на известен дебат. Може да има ползи за околната среда, ако отпадъците се използват за генериране на електричество и/или топлина, като например намаляване на търсенето на пространство за депа. Емисиите и остатъците от изгарянето обаче могат да причинят екологични проблеми.

Какво е важно, за да се избегне създаването на търсене за отпадъци? Ако има неустойчиво разхищаване на храна в дадена общност, създаването на електроцентраля, която да използва тези отпадъци, прави справянето с първоначалния проблем малко вероятно. Често инсталациите за биогаз са по-добър начин за третиране на органични отпадъци, когато могат да произвеждат енергия, както и органични торове.

ЕНЕРГИЙНО НЕЗАВИСИМОТО СЕЛО КНЕЖИЦЕ | РЕПУБЛИКА ЧЕХИЯ

Като разчита на местна биомаса, село Кнежице в република Чехия вече не трябва да плаща за вносни въглища и вместо това може да насочи тези средства към местния бизнес. След няколко години експлоатация доказателствата показват, че проектът е стимулирал местната икономика и е намалил емисиите на CO₂.

„Местните жители приемат добре съоръжението за биомаса“, казва Милан Казда. „Фермерите отглеждат органичния материал, общината го купува от тях, произведената топлина след това се продава обратно на хората и в селото остава финансов ресурс. Няма нищо революционно в това, но то показва, че местната общност може да си бъде самодостатъчна. Ние просто искахме да се върнем към корените си“.

Сегашното съоръжение се състои от две части – инсталацията за биомаса, която произвежда топлина за селото, и инсталацията за биогаз, която произвежда топлинна и електрическа енергия, която захранва мрежата. Инсталацията за биомаса, разположена в северния край на Кнежице, изгаря органични материали от различни източници, главно дървени стърготини и слама, закупени от местни фермери. Генерираната топлина тече през шест километра добре изолирани тръбопроводи до 150 къщи в селото, осигурявайки отопление и топла вода.

Съоръжението за биогаз използва биоотпадъци, включително животинска тор от земеделски кооперативи в селото, отпадъци от горско стопанство или градинарство, отпадни води от септични ями и дори остатъци от ресторанти в

Милан Казда, кметът на Кнежице.

района! Материали, които някога биха били изхвърлени, сега са ценен източник на енергия. Тази централа произвежда топлина и електричество. Като цяло станцията за биогаз произвежда 2600 MWh електроенергия годишно. Страничните продукти от процеса се използват и за наторяване на земята. Практиката показва, че когато биогазът, който идва само от отпадъчни продукти, успява да покрие потреблението на топлина, инсталацията за биомаса се изключва. През зимата (и други студени дни) работят както инсталациите за биомаса, така и за биогаз.

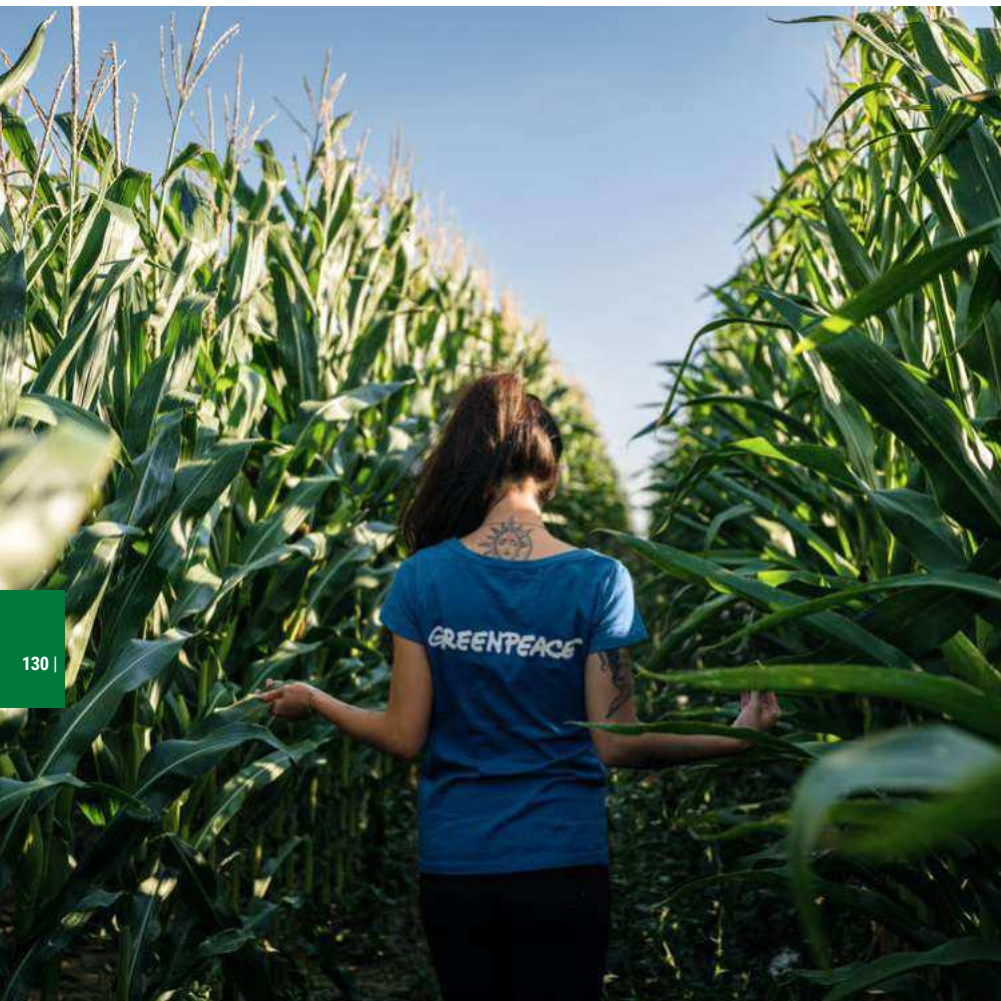
Проектът е един от първите по рода си в Чешката република и трябва да преодолее много препятствия. Вместо да продава електричество директно на своите жители, общината трябва да го продаде на мрежата, а селяните – да го изкупят обратно на пет пъти по-висока цена. Това отказва други села да разработват подобни енергийни системи и също така спира Кнежице от по-нататъшното развитие на проекта, но селото има планове да инсталира слънчеви фотоволтаици на общински сгради, когато законодателството го направи възможно.

Първоначално не всички в селото са убедени в новото начинание. Проучване показва, че само 80 домакинства проявяват интерес към новия проект и то само заради ниската цена на парното. Кметът Милан Казда знае, че проектът може да работи само когато общността стои зад него. Затова той инструктира най-възрастните, най-уважаваните членове на селото да обсъдят проекта за централно отопление на биомаса със семействата в общността. Това допринася да се включат 120 домакинства, необходими за да бъде финансово осъществим новият енергиен проект.

Много от местните жители обаче все още се страхуват, че новата система няма да работи. Налага се кметът да ги успокои, че могат да продължат да използват предишната си система за отопление, ако все още искат. Въпреки опасенията, след като централното отопление на биомаса е най-накрая въведено, към него се присъединяват все повече и повече хора. Малко след приключването на проекта към общността се присъединяват още 27 домакинства. Днес заводът обслужва около 90% от населението на Кнежице.

Това показва как често хората трябва първо да видят, че нещо работи, преди да имат пълната увереност, че могат да се доверят. Ето защо е нужно да се заредите с търпение, особено в първата фаза на вашия проект.

БИОМАСА ГЛАВА 22

ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛТА

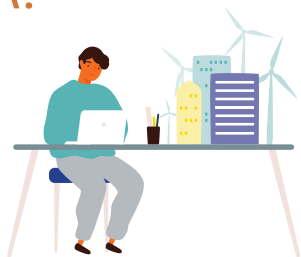

ГЛАВА 23	ПРЕЧКИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА: БЪДЕТЕ ПОДГОТВЕНИ	132
ГЛАВА 24	ПРОЕКТ И ПРЕДПРОЕКТНО ПРОУЧВАНЕ	138
ГЛАВА 25	НАМИРАНЕ НА СРЕДСТВА	141
ГЛАВА 26	ДОСТЪП ДО МРЕЖАТА И СПОРАЗУМЕНИЯ ЗА ПОКУПКА НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ	148

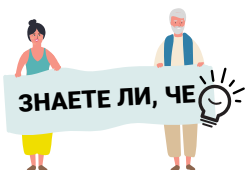

Членовете на Енерсоор издигат вятърна турбина във Франция.
© Енерсоор

ПРЕЧКИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА: БЪДЕТЕ ПОДГОТВЕНИ ГЛАВА 23

Пътят към един успешен обществен енергиен проект невинаги е лесен. Очакват ви много бариери и предизвикателства.

Новите директиви на ЕС могат да ви улеснят, тъй като националните правителства трябва да оценят пречките пред производството на енергия от местните общности (вижте текстовото поле по-долу). Една стъпка към това да разберете какви са тези препятствия е да проверите дали вашето правителство вече е извършило тази стъпка и е публикувало оценката.

НОВИ ЕНЕРГИЙНИ ПРАВА ЗА ВСЕКИ СЪГЛАСНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО НА ЕС

Енергийните общности са неравномерно развити в Европа. За да успеят проектите, както и да се установят подходящите закони и правила, трябва да се подкрепят такива инициативи. Проектите процъфтяват в страни, в които такива идеи се разгръщат лесно, докато в страните с регулаторни проблеми са необходими много отдадени активисти, за да потръгне. Като допълнение към трудностите, националните закони често се променят.

От 2018 г. общностната енергия е призната в законодателството на ЕС като част от законодателния пакет, управляващ енергийната система на ЕС за това следващо решаващо десетилетие. Това може да промени ситуацията за всеки, който иска да се включи в общностното производство.

Ревизираната Директива за възобновяема енергия и Директивата за пазара на електроенергия признават жизненоважната роля, която общностите ще играят в енергийния преход. Има приложими права, които ви позволяват да участвате в производството на енергия като общност и е отговорност на вашето правителство да гарантира, че несправедливи препятствия няма да препречат пътя ви.

СПИСЪК ЗА ОТМЯТАНЕ | ОСНОВНИ АСПЕКТИ НА НОВИТЕ ЗАКОНОДАТЕЛСТВА НА ЕС

- ☐ Значението на гражданите и общностите в енергийния преход се признава.
- ☐ Енергийните проекти на Общността са законово дефинирани.
- ☐ Чрез общност за възобновяема или гражданска енергия гражданите, МСП и местните власти могат да създадат законно признат субект, който да си сътрудничи.
- ☐ Всеки има право да произвежда, съхранява, споделя, потребява и продава своята възобновяема енергия.
- ☐ Имате право да не бъдете таксувани несправедливо за енергията, която произвеждате сами.
- ☐ Имате право да участвате в общност за възобновяема енергия.
- ☐ Имате право на материали и обучения за повишаване на осведомеността, които да ви помогнат да участвате.
- ☐ Националните правителства трябва да оценят препятствията и потенциала на общностната енергия на техните територии.
- ☐ Националните правителства трябва да създадат благоприятна законова рамка за подкрепа на общностната енергия в техните страни. Трябва да има осигурено специално гише (обслужване на едно гише), където гражданите да се консултират или да получат разрешителни за участие в енергийната система.

СПИСЪК ЗА
ОТМЯТАНЕ

ПРЕЧКИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА: БЪДЕТЕ ПОДГОТВЕНИ ГЛАВА 23

По-долу е даден списък с препятствия, които могат да доведат до неуспех на различни проекти. Въпреки това, ако сте подготвени и имате търпение, те могат да бъдат преодоляни. Разработването на идеи за преодоляването им стъпка по стъпка може да ги направи по-малко плашещи. Също така е вероятно и други енергийни инициативи на общността да се срещали с подобни. Търсенето на съвет и наставничество от другите винаги е ключ към успеха.

Ето няколко предизвикателства, за които трябва да сте готови:

1. ВЪТРЕШНИ ГРУПОВИ КОНФЛИКТИ

Както е посочено в главата за груповата динамика, почти неизбежно е на някакъв етап да възникнат вътрешни конфликти във вашата група. Това може да е свързано с власт, различни визии или друго проблемно поведение. Прочетете главите за груповата динамика и не се изненадвайте или обезсърчавайте, ако се появят подобни проблеми.

Можете също така да предотвратите част от тях, още преди появата им, като имате ясно споразумение и съгласуван начин на работа. Опитайте се да не приемате нещата лично и помнете голямата цел. Възможно е именно хората да превръщат работата в общността в предизвикателство, но пак те я правят изключително възнаграждаща.

2. ЛИПСА НА ФИНАНСИ

Намирането на средства може да бъде едно от най-големите предизвикателства и някои проекти се налага да прекратят или променят плановите си, защото не могат да получат достъп до парите, от които се нуждаят. Бъдете готови да прекарате известно време и енергия с вашата група, мислейки за пари.

В глава 25 ще научите повече за финансовата страна на всеки отделен етап от проекта ви. Също така е добре да потърсите някой, който вече има опит.

Ако липсата на финанси продължава да възпира вашия проект, може да намалите идеите си и да започнете с нещо по-малко, като кандидатстване за безвъзмездна помощ за обновяване на няколко жилища в общността. Успехите ще ви създадат имидж, който може да ви помогне да получите достъп до финансиране в бъдеще. Добрата новина е, че винаги има варианти, така че ако в началото не се получи, опитайте отново и отново.

3. РАЗРЕШЕНИЕ ЗА ПЛАНИРАНЕ

Получаването на разрешение за планиране е един от ключовите етапи във всеки проект. Без разрешение за изграждане на това, което искате, вашият проект ще трябва да промени посоката. Добре е да проучите отрано какво е възможно във вашия район. Близостта до нещо като летище или

природна защитена зона може да бъде проблем за вятърни проекти например. Когато правите проучването за осъществимост, възможността проектът да получи разрешение ще бъде едно от основните неща за определяне, заедно с природните ресурси (оценка дали има достатъчно слънце или вятър, например). Работата с професионален консултант с опит в местните разпоредби за планиране може да бъде огромно предимство. Вижте повече за разрешението за планиране на стр. 137.

4. АДМИНИСТРАТИВНИ ПРЕПЯТСТВИЯ

Очакват ви много разрешителни и заявления за кандидатстване, както и разрешения за планиране. Кандидатстването за свързване към мрежата и работата с национални и понякога регионални агенции и банки изисква много време и енергия. Често тези процеси са създадени за големия бизнес, който разполага с професионалисти, които могат да отделят много време за това. Бъдете готови да попълните много формуляри и да прекарате няколко вечери на компютъра, занимавайки се с администрацията на проекта.

Уверете се, че тази работа не пада върху един или двама души. Тук е необходим екип или работна група между 3 и 6 души.

Работата в екип винаги е по-ефективна и приятна от работата сам. Може да искате да създадете споделено облачно пространство онлайн, където да съхранявате всичките си документи и минали заявления, за да съхранявате по всяко време информация за вече свършена работа.

5. СВЪРЗВАНЕ КЪМ МРЕЖАТА

В зависимост от това къде се намирате и от спецификите на вашата локална мрежа, свързването на вашия проект може да бъде много голямо предизвикателство. Затова е добре да проучите този въпрос от самото начало. Понякога ще е необходима работа за надграждане на енергийната мрежа и може да се очаква да платите за това. Много мрежови оператори не са съпричастни към възобновяемите енергийни източници, особено към по-малките проекти.

Това е една от причините, поради които може да помислите за поемане на собственост върху вашата локална мрежа, така че да можете да я управлявате по начин, който поддържа преминаването към ефективна, децентрализирана възобновяема система. Вижте историята на EWS Schönau в глава 13.

ПРЕЧКИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА: БЪДЕТЕ ПОДГОТВЕНИ ГЛАВА 23

6. ЛИПСА НА РАЗБИРАНЕ КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ОБЩНОСТНАТА ЕНЕРГИЯ

Понякога хората дори няма да знаят какво е общостен енергиен проект. В страни, където концепцията за действия на общността в областта на енергетиката не е добре развита или добре позната, това може да бъде пречка. Затова е възможно получаването на заем от банката да бъде трудно; вашите местни власти да не разбират какво искате да правите и дори кандидатстването за свързване към мрежата или разрешението за планиране ще бъде по-голямо предизвикателство, защото ще бъдете смятани за нов вид „пазарен играч“. В някои случаи, в Източна Европа например, може дори да има отрицателна конотация на думата „кооператив“ поради съветската история.

Можете да преодолеете тези бариери, като използвате някои от примерите в тази книга, за да обясните какво е общностна енергия и как работи. Организирайте презентация за вашата общност, за да покажете някои примери от цяла Европа, които биха могли да работят във вашия случай. Възможно е някои от REScoop, Energy Cities или Friends of the Earth Europe да ви помогне с тази презентация или потенциално да дойде и да ви подкрепи лично.

7. МЕСТНА ОПОЗИЦИЯ СРЕЩУ ВЪЗ-ОБНОВЯЕМАТА ЕНЕРГИЯ

Някои хора гледат на възобновяемите енергийни източници като на неприятна част от инфраструктурата. Вятърните и слънчевите ферми имат въздействие върху пейзажа. Разбираемо е, че хората не искат да се примирят с това, особено когато местната общност не се облагодетелства по никакъв начин. Поради това някои хора може да възразят срещу вашето заявление за строеж. Може дори да имате лошия късмет да живеете някъде, където има организирана група срещу вятърната енергия.

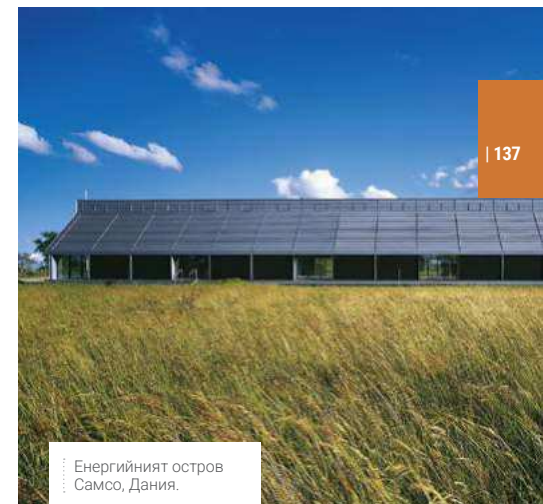
Ще трябва да покажете на възможно най-много хора във вашата общност, че този проект ще донесе местни ползи. Информирайте ги възможно най-рано за вашите планове, за да може навреме да избегнете местната опозиция.

РАЗРЕШЕНИЕ ЗА ПЛАНИРАНЕ

Разрешителните за планиране са от решаващо значение. В Германия например планирането на вятърен парк може да бъде сложно начинание. На теория вятърните турбини са привилегировани структури, които могат да бъдат изградени навсякъде в страната, включително и извън населените места. Въпреки това федералните провинции (Länder) и много други общини ефективно ограничават развитието на вятърни турбини до определени зони в тяхното териториално планиране. Ето защо е важно да разберете къде се позволява развитието на вятърна енергия във вашия район. Повечето държави предлагат съвети и наръчници как това се регулира. В други страни асоциациите за възобновяема енергия също могат да предложат ресурси или съвети.

Възможно е на етапа на планиране, особено когато става въпрос за вятърна енергия, да получите възражения. Бъдете подготвени за това и се уверете, че все още имате връзка с по-широката общественост, доколкото е възможно, за да отговорите на възраженията и евентуално да промените плановете си въз основа на притесненията.

Енергийният остров
Самсо, Дания.

ПРОЕКТ И ПРЕДПРОЕКТНО ПРОУЧВАНЕ ГЛАВА 24

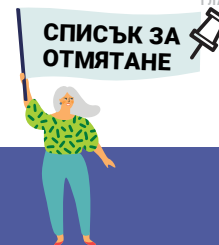
След като сте решили какво искате да пострите, имате нужда от проект и предпроектно проучване. За да успеете да получите финансиране, ще ви е необходима основна финансова рамка, (вижте следващата глава). Тя трябва да включва някои аспекти, свързани с това колко вятър, слънце или друг ресурс е наличен в рамките на парцела.

Проектирането ще бъде от решаващо значение за получаване на разрешение от местните органи за планиране. Един основен шаблон за дизайн ще включва:

1. План на парцела в момента.
2. План на предложената завършена площадка.
3. Спецификациите на всички предложени хардуерни системи.

БИЗНЕС ПЛАН

Бизнес планът ще бъде много полезен за вашия проект. Той ще ви помогне много, когато се свържете с банка или други партньори. Простото упражнение да седнете с вашата група и да направите такъв план ще бъде особено ценно само по себе си, тъй като дискусиите и визията трябва да станат конкретни и ясни.

СПИСЪК ЗА ОТМЯТАНЕ | ИЗРАБОТВАНЕ НА БИЗНЕС ПЛАН

Няма предварително определен списък с неща, които бизнес планът трябва да обхваща, но лесно можем да се сетим за следното:

- ☐ Каква е вашата обща дългосрочна визия, мисия и цел?
- ☐ Каква стратегия искате да приложите, за да постигнете цялостната си мисия?
- ☐ Върху кои теми искате да се съсредоточите първо? Енергийна ефективност и спестяване на енергия? Възобновяема енергия? Транспорт? Отопление и охлаждане?
- ☐ Кооперативите обикновено започват с конкретен фокус и често поемат повече предизвикателства с времето.
- ☐ Кои дейности искате да представите на първо място? Производство? Доставка? Комбинация от двете? Съхранение и гъвкавост, включително агрегиране и отговор на търсенето? Управление на разпределителната мрежа? Отново може да искате да започнете с една дейност и да я разширите в бъдеще.
- ☐ Как ще изглежда вашият модел на управление? Кой ще бъде собственик на проекта: гражданите, общината или трети партньор? Нужно ли е юридическо лице? Трябва ли да бъде кооперативно?
- ☐ Към кого ще се обърнете? Кой ще води кампанията? Имате ли подкрепа от местните власти?
- ☐ Как ще финансирате проекта си? Той ще бъде ли икономически изгоден? Колко приходи и колко разходи е разумно да очаквате? Как ще се развиете с времето?

Бизнес планът не е статичен документ, вероятно ще се промени с времето и вероятно ще имате няколко версии. Също така е изключително важно да не оставяте тази работа само в ръцете на един човек. Планът трябва да се обсъди с цялата група и в идеалния случай да бъде резултат от колективно обсъждане.

ПРОЕКТ И ПРЕДПРОЕКТНО
ПРОУЧВАНЕ
ГЛАВА 24

Доклад на REScoop за бизнес модели.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/report-on-the-existing-business-models>

Ръководство за работа със заинтересованите страни. <https://www.rescoop.eu/toolbox/guide-for-stakeholder-management>

НАМИРАНЕ НА
СРЕДСТВА
ГЛАВА 25

Едно от най-големите предизвикателства, с които ще се сблъскате, е финансирането на вашия проект. Ще имате нужда от средства в различни размери, от етапа на предварителното планиране през фазите на развитие, инвестиране и експлоатация. Това понякога трябва да се случи по едно и също време или дори преди да направите проучвания за осъществимост.

Преодоляването на финансовите бариери изисква комбинация от иновативни подходи и използване на съществуващи инструменти. Някои хора са по-добри във финансите и набирането на средства от други и малко опит в работата с цифри могат да помогнат много. Имайте го предвид, когато мислите кой може да бъде полезен във вашия основен екип. Добрата новина е, че има разнообразие от иновативни решения, от които да изберете, от оферти за акции до държавна подкрепа, банкови заеми и групово финансиране.

ОПЦИИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ

1. ГРАНТОВЕ

Един добър вариант, особено в ранните етапи на вашия проект, е да кандидатствате за безвъзмездна помощ. Проверете какво се предлага на национално или регионално ниво. Може да има безвъзмездни средства за развитие на общността, управлявани от вашето национално правителство например, които биха помогнали за покриване на ранните разходи. За повечето от тези приложения ще ви трябва уставът или изложението на мисията на вашата група и ще трябва да обясните какво искате да постигнете с парите.

Ако пишете заявление за безвъзмездна помощ за първи път, намерете някой, който да го прочете. Със сигурност има хора във вашата общност, които са изготвяли този вид заявления преди. И ако първото ви заявление бъде отхвърлено, не се отчайвайте, бъдете готови да го подобрите и да го изпратите отново.

НАМИРАНЕ НА СРЕДСТВА
ГЛАВА 252. ДАРИТЕЛСКА КАМПАНИЯ
(CROWDFUNDING)

Общностните енергийни проекти обикновено се финансират от граждани и на ваше разположение има различни схеми за колективно финансиране.

- Някои проекти се финансират чрез дарения, при които гражданите не очакват нищо в замяна: те влагат пари просто защото вярват в проекта и искат да го подкрепят.
- Облигациите са заеми и се изплащат след определен период от време: гражданите ще очакват финансова възвращаемост за своята инвестиция (лихва).
- Акциите не са заеми и не трябва да се връщат. Акциите дават право на собственост и определят как кооперативът трябва да инвестира. Гражданските енергийни инициативи обикновено финансират проектите си чрез предлагане на акции. Струва си да проверите дали има някакви национални разпоредби относно публичното предлагане на акции, защото може първо да имате нужда от проспект.

3. ТРАДИЦИОНЕН БАНКОВ КРЕДИТ

„Добрите проекти намират финансиране”: поне в това банките биха искали да вярваме. Може да си струва да проверите дали традиционна банка желае да се намеси и да предостави заем за вашия проект, но реалността често е по-сложна от това. На начинаещите без опит често им е трудно да получат заеми от банки.

Друго нещо, което трябва да имате предвид е, че те обикновено осигуряват до 80% от средствата, оставяйки проекта пред предизвикателството сам да намери 20%.

4. ЕТИЧНА ИЛИ КООПЕРАТИВНА БАНКА

Ако традиционните банки не желаят да финансират вашия проект, може да обмислите да се свържете с етични или кооперативни банки. На уебсайта на Европейската федерация на етичните и алтернативни банки (FEBEA) ще намерите данни за контакт на такива банки във вашия регион.

5. ФИНАНСИРАНЕ ОТ ТРЕТИ СТРАНИ

Ако банките не искат да осигурят финансиране, все пак можете да помислите за финансиране от трета страна.

Тя може да бъде предложена от кооперативи. *BeauVent* от Белгия и *Som Energia* от Испания предоставят на *Boa Energia* от Португалия заем, за да могат да реализират първия си проект. Заемът е върнат, след като проектът получава видимост и гражданите решават да се присъединят.

6. ЛИЗИНГ

Лизингът означава, че наемате възобновяемите инсталации от трета страна, която ви дава възможност да ги закупите след определен период от време. Лизингът може да бъде нестандартен подход за начинаещите в общностната енергия, на които да са им необходими няколко години, за да съберат средства от своите членове.

7. КООПЕРАТИВЕН ФОНД

Проектите за възобновяема енергия са капиталоемки инвестиции, особено в началото. В същото време гражданите често се включват само когато даден проект е стартиран и могат да видят резултатите от него със собствените си очи. Ако искате да включите гражданите в проекти за възобновяема енергия, кооперативите трябва да направят първоначалната инвестиция. Начинаещите може да се нуждаят от пари, докато установените инициативи може да се нуждаят от проекти. Един кооперативен револвиращ фонд може да предостави възможности за сътрудничество.

8. ПОДПОМАГАНЕ НА МЕСТНАТА ВЛАСТ ИЛИ ОБЩИНАТА

Rumbling Bridge Hydro Coop в Шотландия е създадена с подкрепата на заем за развитие на CARES и *Energy4All*, друг кооператив. Сега хидро кооперативът притежава речна ВЕЦ с мощност 500 kW. Досега производителността от турбината е надвишила прогнозираната, така че местната общност може да спечели значителни приходи за общността от схемата през предвидените 40 години експлоатация.

НАМИРАНЕ НА СРЕДСТВА
ГЛАВА 25

ТРАДИЦИОННИ ИЛИ ЕТИЧНИ БАНКИ

Кандидатстването в обикновена или традиционна банка може да бъде един от най-трудните начини за набиране на пари, тъй като много банки не са добре оборудвани или не желаят да отделят ресурси за такива проекти – те често просто не ги разбират.

Решението може да бъде сътрудничество с етични и алтернативни банки, те по начало са по-възприемчиви към ценностите на сътрудничеството и общността и могат да проявят повече разбиране за вашите ограничения. Обикновено те са много по-склонни да следват и подкрепят по-малки проекти. А също така винаги си струва да се подкрепят етичните и кооперативните банки. Колкото повече растат, толкова по-добри са шансовете за финансиране на други общностни енергийни проекти!

С новите права, предоставени от законите на ЕС, трябва да се създават все повече и повече проекти и да стане по-лесно за повече финансови институции да разбират общите рискове и печалби за енергията на общността.

Уестмилският кооператив за слъчева електроенергия е един от най-старите подобни проекти в Обединеното кралство с повече от 1500 членове. © Westmill Solar

МОДЕЛЪТ С ПРЕДЛАГАНЕ НА АКЦИИ

Много успешен модел, използван от много кооперативи, е предлагането на дялове. Това е начин за набиране на пари и също така създава членове с власт за вземане на решения. Членовете на кооператива влизат в множество роли, съчетаващи собственост, инвестиции и използване.

Всяка от тези роли е свързана със специфични отговорности и решения.

Придобивайки дялове, членовете стават собственици на проекта и следователно участват в контрола на организацията.

Придобивайки акции, те също стават инвеститори и в това отношение могат да очакват възвръщаемост на инвестицията си, било то финансова, социална или екологична.

Чрез икономическо участие те стават потребители на кооператива и получават правото да „използват“ предлаганите от него услуги.

УСПЕШЕН ПРИМЕР

Датските енергийни кооперативи Zeeuwind и Deltawind работят заедно, за създаването на вятърния парк Krammer. © Sky Images

ФИНАНСИРАНЕ НА ВЯТЪРНА ЕНЕРГИЯ | ХОЛАНДИЯ

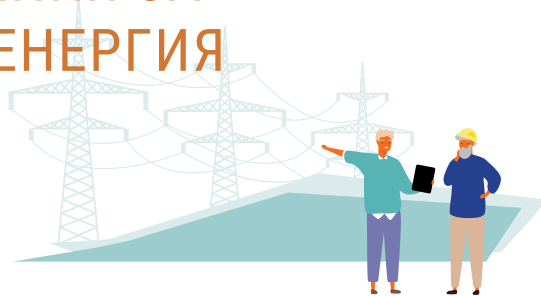
Zeeuwind и Deltawind от Холандия са два местни граждански енергийни кооператива, които успешно разработват заедно 102 MW вятърен проект на стойност 215 милиона евро, наречен *Windpark Krammer*. Обмислете този вариант – огледайте се във вашата страна или регион и вижте дали има други кооперативи, с които можете да работите. Може да ви помогне при финансирането на големи проекти като вятърна енергия.

През 2018 г. двата кооператива първоначално продават 49% от своя проект на производителя на вятърни турбини *Enercon*, за да приключат финансово годината. Освен съществуващите членове, местните граждани също могат да участват пряко чрез закупуване на облигации. Това решение помага за набирането на допълнителен капитал. Само за два дни успяват да съберат над 10 милиона евро.

Сега, след като проектът е завършен и вятърните турбини са в експлоатация, *Enercon* е готов да продаде своята част. Това дава шанс на кооперативите да увеличат собствеността си. Двата проекта стартират втора финансова кампания през октомври 2020 г., за да съберат още 6 милиона евро и да получат 60% мнозинство в проекта. Това може да бъде решение и във вашия случай, особено ако работите с приятелски настроен производител на вятърни турбини като *Enercon*. Почти винаги има решения за намиране на пари. Когато продължавате и работите с различни хора, можете да го постигнете!

МЕСТЕН
ПРОЕКТ

ДОСТЪП ДО МРЕЖАТА И СПОРАЗУМЕНИЯ ЗА ПОКУПКА НА ЕНЕРГИЯ ГЛАВА 26

За да продавате енергията, произведена от вашия проект, трябва да сте свързани към мрежата и да имате купувачи.

- Един модел за постигане на тази цел е субсидия или така наречената „преференциална тарифа“, която да ви компенсира за вашата енергия. Този модел обаче постепенно се изоставя на много места.
- Едно от решенията е да продавате енергията си на зелен доставчик, който също може да бъде кооператив. *Enercoop* във Франция например купува електроенергия от малки проекти, които произвеждат възобновяема енергия.
- Понякога кооперативите комбинират собственото си производство с лиценз за доставка, което означава, че те могат да продават своята електроенергия на членове директно, като *Ecopower* във Фландрия или *Co-op Energy* в Обединеното кралство.

За да се свържете към мрежата, трябва да разберете кой я притежава и кое е електроразпределителното дружество. Те често имат монопол над мрежата и имат възможността да изберат дали да ви свържат или не, така че, ако можете, установете добри работни отношения с персонала там! В някои страни свързването към мрежата може да бъде дълъг и отчайващ процес, така че има смисъл да проучите каква е ситуацията във вашия район, преди да поискате разрешение за планиране. Ето защо има смисъл гражданите да вземат енергийната мрежа в свои ръце, така че да се управлява за общото благо, а не за печалба. Вижте глава 12 и вдъхновяващата история на успеха на *Schönaue* в Германия, за да научите повече.

СПОРАЗУМЕНИЯ ЗА ПОКУПКА НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ

Това е дългосрочно споразумение за покупка на електроенергия, при което обикновено един голям или няколко по-малки потребители купуват определено количество електроенергия от производителя по дългосрочен договор, например за 10 до 20 години.

Бъдете готови да преговаряте, тъй като компанията, с която имате работа, вероятно ще иска да направи твърда сделка. Имайте предвид, че може да искате да започнете преговори с няколко компании и да уговоряте най-добрата сделка, която можете да получите.

Друг вариант, който трябва да се обмисли, е да се продава директно на обществени съоръжения с висока консумация на енергия – като например отопляем плувен басейн или пречиствателна станция за отпадни води. Вижте дали местните власти ще обмислят подписването на директни споразумения за покупка на енергия (PPA) с вашата енергийна общност. Ако успеете да подпишете такъв договор, е страхотно. Той би предоставил на вашия проект възможността да се възползвате от стабилен поток от приходи, базиран на фиксирана цена на електроенергията за дългосрочен период.

ПРОДЪЛЖАВАМЕ ДА РАСТЕМ

Проектите за общностна енергия са истинско пътешествие, често с много обрати и завои. Надяваме се, че тази книга ви е дала идеи и вдъхновение за вашето собствено приключение.

Много добри и успешни проекти са тръгнали с малки стъпки.. Мечтайте, за да позволите на вашия проект да расте.

Вашата общност може в началото да не одобри идеята ви, но когато види, че успявате, ще повярва в проекта. После самата местна общност ще придобие чувство за гордост и самочувствие. Хората ще си помислят: „Ние сме град със страхотен енергиен проект, ние сме място, където се случват добри неща, това село има бъдеще.“

След като един проект за възобновяема енергия бъде изграден, често става много по-лесно да се привлечат странични инвеститори към него. За да помогнат на общностите да преодолеят първото препятствие, редица държави, региони и общини им предоставят пряка финансова подкрепа за стартирането.

Колкото повече хора се интересуват от вашия проект, толкова по-вероятно е те да подкрепят развитието му със своите умения, лидерски качества и финанси. Ще научите много по пътя и ще придобиете неочаквани връзки и умения, за да придвижите проекта си напред.

Климатичната и енергийната криза са сериозен проблеми, но се надяваме тази книга да ви е убедила, че вие можете да изиграете важна роля в промяната. Всички ние можем да се включим в изграждането на по-добра енергийна система. Това десетилетие е от решаващо значение за борбата с изменението на климата и за ускоряването на енергийния преход, така че какво по-добро време да се действате от сега? Движението за енергийна демокрация се нуждае от всички нас! Ако не вие, тогава кой?

Успех в пътешествието. Вие можете!

„Власт на хората”: електрическа инсталация собственост на общността, Хертфордшир, Обединено кралство

РЕСУРСИ

Малко ресурси които ще ви помогнат по пътя.

НАУЧЕТЕ ПОВЕЧЕ ЗА ОБЩНОСТНАТА ЕНЕРГИЯ В РАЗЛИЧНИТЕ ДЪРЖАВИ:

СТРАНА	НАУЧЕТЕ ПОВЕЧЕ
ВЕЛИКОБРИТАНИЯ	https://communityenergyengland.org/how-to-pages/starting-up-a-group-organisation-inc-structure-registration
ИТАЛИЯ	https://www.legambiente.it/wp-content/uploads/2020/06/rapporto-comunita-rinnovabili-2020.pdf
ИТАЛИЯ	http://www.comunirinnovabili.it/storymap/
ЛАТВИЯ	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/07/Co2mmunity-handbook-LT-Vadovas-Lietuva-V1.1.pdf
НИДЕРЛАНДИЯ	https://econobis.energiesamen.nu/
ПОЛША	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/03/Co2mmunity-handbook-PL-Podr%C4%99cznik-Polska.pdf
ПОРТУГАЛИЯ	https://www.coopernico.org/pt/faqs/1
ШВЕЦИЯ	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/03/Co2mmunity-handbook-SE-Handbok-Sverige.pdf

РЕЧНИК НА ТЕРМИНИТЕ

Административни пречки: Когато има толкова много документи и бюрокрация, предвидени за регистрирането на даден проект, че работата се затруднява многократно, се счита за административна пречка.

Пакет за чиста енергия: известен също като пакет „Чиста енергия за всички европейци“. Това е голям набор от закони на ЕС, които бяха договорени през 2019 г. Те определят всички правила, които ще управляват енергийната система за решаващото десетилетие до 2030 г.

Общностна енергия: Колективната собственост върху възобновяемата енергия от всяка общност. Може също така да включва собственост върху преносната мрежа или друг вид енергиен актив като термоизолация или система за споделяне на електрически превозни средства.

Гражданска енергия: По-широк термин, който се прилага за всички видове участие на гражданите в енергийния пазар, включва енергия на общността и потребители.

Енергийна бедност: Енергийната бедност се отнася до невъзможността да се гарантират необходимите ежедневни енергийни услуги поради комбинация от нисък доход, висок разход на енергия и ниска енергийна ефективност на домакинствата.

Енергийна трезвост: Създаден от френските членове на движението Energy Cooperative. Той комуникира концепцията за съзнателно „отказване“ от използването на енергия, когато е възможно.

Енергийна ефективност: Енергийна ефективност се отнася до намаляване на необходимата енергия за предоставяне на продукти и услуги. Например изолацията на дома позволява на сградата да използва по-малко енергия за отопление и охлаждане, за да постигне и поддържа комфортна температура.

Енергийна демокрация: Енергийната демокрация е политическа, икономическа, социална и културна концепция, която обединява технологичния енергиен преход с укрепването на демокрацията и общественото участие.

Добивна икономика: Това е икономика, която се основава на експлоатация на ресурси като минерали или изкопаеми горива. Това предполага неустойчиви нива на употреба.

Централизирана енергийна система: Централизирана енергийна система е тази, при която съоръженията за производство на енергия са централно разположени. Доминиращата система в Европа в момента е централизирана с по-големи изкопаеми горива или ядрени централи, произвеждащи огромни количества енергия, която

РЕЧНИК НА ТЕРМИНИТЕ

след това трябва да се транспортира на дълги разстояния. Децентрализираната енергийна система позволява по-оптимално използване на възобновяема енергия, както и комбинирана топлина и енергия, намалява използването на изкопаеми горива и повишава екологичната ефективност.

Инсталиран капацитет: Капацитетът за производство на електроенергия на конкретна централа. Обикновено се изразява в мегавати и може да идва от ядрена, топлинна, слънчева, вятърна или водна енергия.

Мегават (MW): Количеството енергия, което може да бъде произведено от възобновяема система, често се изразява в мегавати. Един мегават е голямо количество енергия и може да захранва около 650 домове. Повечето жилищни слънчеви системи няма да достигнат до 1 мегават. Средната модерна вятърна турбина на сушата произвежда 2-3 мегавата.

Община: Общината е управителен орган на град или местен район.

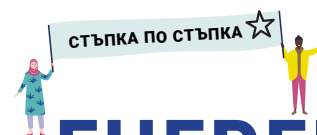
Фотоволтаични устройства (PV): Отнася се за устройства, които генерират електричество директно от слънчева светлина чрез електронен процес, който се среща естествено в определени видове материали. Обикновено това са слънчеви панели.

Prosumer (произвеждащ потребител): този термин се прилага за потребители на енергия, които също произвеждат част от собствената си енергия. При обща употреба се прилага за отделни домакинства.

Ремунпализация: обикновено се отнася до връщането на досега приватизирана услуга или комунално предприятие под обществен контрол, в този случай често енергийната мрежа или местна или регионална компания за доставка.

REScoop: Европейска федерация на гражданските енергийни кооперативи: кооператив за възобновяема енергия.

Транспониране: Това е процесът, чрез който законите на ЕС като Директивата за възобновяема енергия REDII се въвеждат в националните закони. Транспонирането на REDII трябваше да приключи до юни 2021 г.

ЕНЕРГИЙНИ ОБЩНОСТИ

ПРАКТИЧЕСКИ НАРЪЧНИК ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ОБЩНОСТНА ЕНЕРГИЙНА СИСТЕМА

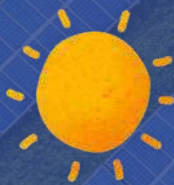
Интересувате ли се от предприемане на реални действия за климата във вашата общност, но не сте сигурни откъде да започнете?

Този наръчник е тук за вас!

Събирайки експертен опит от *Friends of the Earth*, REScoop.eu, *Energy Cities* и 27 проекта в цяла Европа - това ръководство е пълно с инструкции, практически съвети, въздействащи истории за успех и безценни ресурси за изграждане на местна, ръководена от общността революция на възобновяемата енергия.

Енергията на общността е от ключово значение за действията по отношение на климатичната криза, насърчаването на местните икономики и съживяването на общностите. Независимо дали сте любопитен гражданин, група, която тръгва на пътешествието към произвеждането на възобновяема енергия сами, или местна власт, която прави планове, това ръководство е за вас. Покрива всичко, което трябва да знаете, за да започнете с вашата собствена енергийна общност – от съвети за справяне с груповата динамика и за това каква технология да използвате, до насоки за преодоляване на всякакви пречки, пред които може да се изправите.

Вие също можете да бъдете част от тази тиха революция, тази книга ви показва как!

**КОЛКО МОЖЕТЕ ДА СПЕСТИТЕ, АКО
ИМАТЕ СЛЪНЧЕВИ ПАНЕЛИ? ВИЖТЕ
КАК ДА НАПРАВИТЕ СВОЯ ЕНЕРГИЙНА
ОБЩНОСТ СЪПКА ПО СЪПКА.**

